

Riksdagens protokoll

1978/79:153

23 maj 1979

Debatter m. m.

Onsdagen den 23 maj

Val av en riksdagens ombudsman	3
Vissa investeringar inom SSAB Svenskt Stål AB, m. m.	4
Ändring av lån till Uddeholms AB	95
Förvärv av hyresfastighet	108
Vissa stimulansåtgärder på Sturups flygplats	123
Flyttningsbidrag till arbetssökande från Finland	124
Fortsatt valutareglering	127
Ändring i uppbördsförfarandet, m. m.	133
Riksbankens kontroll av obligationsemissioner	141
Meddelande om frågor:	
1978/79:568 av Bengt Fagerlund (s) om en plan för samhällsinsatser för glasindustrin, m. m.	146
1978/79:569 av Karin Ahrlund (fp) om beskattningen av vissa barn	146
1978/79:570 av Alf Wennerfors (m) om överförande av Libers kartverksamhet till lantmäteriverket	146
1978/79:571 av Börje Hörnlund (c) om förläggande till Skellefteå av en träutvecklingsenhet	146

Samtliga avgjorda ärenden

Onsdagen den 23 maj

Val av en riksdagens ombudsman	3
<i>Näringsutskottets betänkande</i>	
1978/79:43 om anslag till ett nytt handelsstålbolag och om tidigareläggningar av vissa investeringar inom SSAB Svenskt Stål AB, m. m.	4
<i>Arbetsmarknadsutskottets betänkande</i>	
1978/79:32 om regionalpolitiska insatser i Ludvika kommun ...	95

<i>Näringsutskottets betänkande</i>	
1978/79:44 om ändring av lån till Uddeholms AB	95
<i>Civilutskottets betänkade</i>	
1978/79:38 om ändring i lagen om förvärv av hyresfastighet m. m.	108
<i>Trafikutskottets betänkanden</i>	
1978/79:21 om anslaget till Transportstöd för Norrland m. m. ..	122
1978/79:23 om tilläggsbudget III: kommunikationsdepartemen- tet	122
1978/79:24 om godkännande av IMCO-konvention om upprättan- de av en internationell organisation för maritima telekommuni- kationer via satellit (INMARSAT) med därtill anslutande drift- överenskommelse, m. m.	124
<i>Arbetsmarknadsutskottets betänkande</i>	
1978/79:37 om tilläggsbudget III	124
<i>Finansutskottets betänkanden</i>	
1978/79:36 om fortsatt valutareglering	127
1978/79:41 om tilläggsbudget III: statens allmänna fastighets- fond	133
<i>Skatteutskottets betänkande</i>	
1978/79:50 om ändring i uppbördsförfarandet enligt uppbörds- lagen	133
<i>Socialförsäkringsutskottets betänkande</i>	
1978/79:26 om uppskov med behandlingen av vissa ärenden ...	141
<i>Finansutskottets betänkanden</i>	
1978/79:37 om granskning av riksbankens förvaltning samt om disposition av riksbankens vinst	141
1978/79:38 om granskning av riksgäldskontorets förvaltning. ...	144
1978/79:39 om riksgäldskontorets organisation m. m. samt anslag till riksgäldskontoret	145

Onsdagen den 23 maj

Kl. 09.00

Val av en riksdagens ombudsman

Förhandlingarna leddes till en början av förste vice talmannen.

§ 1 Val av en riksdagens ombudsman

Företogs val av en riksdagens ombudsman.

KARL BOO (c):

Herr talman! Justitieombudsmannen Leif Ekberg har i skrivelse till kammaren den 19 februari 1979 hemställt att bli entledigad fr. o. m. den 1 maj 1979 från uppdraget att vara justitieombudsman. Kammaren har vid plenum den 26 februari 1979 bifallit Leif Ekbergs hemställan.

Med anledning av Leif Ekbergs avsägelse har JO-delegationen berett frågan om val av en riksdagens ombudsman. Samråd har därvid ägt rum med de av partigrupperna utsedda ledamöterna i talmanskonferensen.

JO-delegationen föreslår enhälligt att riksdagen för tiden från valet till dess nytt val har förrättats under fjärde året därefter till justitieombudsman väljer departementsrådet Sigvard Holstad.

FÖRSTE VICE TALMANNEN: Valet av en riksdagens ombudsman avser tiden från valet till dess nytt val förrättas under fjärde året därefter. JO-delegationen har föreslagit att departementsrådet Sigvard Holstad väljes till justitieombudsman.

Kammaren utsåg för tiden från valet till dess nytt val förrättades under fjärde året härefter till

justitieombudsman

departementsrådet Sigvard Holstad

§ 2 Justerades protokollet för den 15 innevarande månad.**§ 3** Föredrogs och hänvisades

Motion

1978/79:2710 till näringsutskottet

§ 4 Föredrogs men bordlades åter

Skatteutskottets betänkanden 1978/79:49 och 54

Socialförsäkringsutskottets betänkanden 1978/79:24 och 25

Socialutskottets betänkanden 1978/79:44-46

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

§ 5 Vissa investeringar inom SSAB Svenskt Stål AB, m. m.

Föredrogs näringsutskottets betänkande 1978/79:43 med anledning av propositionen 1978/79:100 i vad avser anslag till ett nytt handelsstålbolag och propositionen 1978/79:126 om tidigareläggningar av vissa investeringar inom SSAB Svenskt Stål AB, m. m. i vad avser industripolitiska insatser jämte motioner.

I propositionen 1978/79:100 bil. 17 (industridepartementet) hade såvitt nu var i fråga (punkterna V:16 och V:17) föreslagits

V:16 att riksdagen till Lån till ett nytt handelsstålbolag för rekonstruktionsändamål för budgetåret 1979/80 anvisade ett investeringsanslag av 400 000 000 kr.

V:17 att riksdagen till Lån till ett nytt handelsstålbolag för investeringsändamål för budgetåret 1979/80 anvisade ett investeringsanslag av 400 000 000 kr.

I propositionen 1978/79:126 hade i vad avsåg industripolitiska insatser föreslagits under punkten 3 (s. 22) att riksdagen skulle

1. till Lån till SSAB Svenskt Stål AB för strukturändamål på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 under fonden för låneunderstöd anvisa ett investeringsanslag av 31 000 000 kr.,

2. till Lån till SSAB Svenskt Stål AB för rekonstruktionsändamål på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 under fonden för låneunderstöd anvisa ett investeringsanslag av 51 500 000 kr.,

3. till Lån till SSAB Svenskt Stål AB för strukturändamål för budgetåret 1979/80 under fonden för låneunderstöd anvisa ett investeringsanslag av 815 000 000 kr.,

4. till Lån till SSAB Svenskt Stål AB för rekonstruktionsändamål för budgetåret 1979/80 under fonden för låneunderstöd anvisa ett investeringsanslag av 203 500 000 kr.,

5. bemyndiga regeringen att helt eller delvis efterge lån för rekonstruktionsändamål till SSAB Svenskt Stål AB,

6. till Medelstillskott till Kopparbergs läns utvecklingsfond för budgetåret 1979/80 under fjortonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 7 500 000 kr.

I detta sammanhang hade behandlats

dels de med anledning av propositionen 1978/79:126 väckta motionerna 1978/79:2223 av Alf Lövenborg (apk) och Rolf Hagel (apk), vari hemställts att riksdagen uttalade sig för

1. att en plan utarbetades med målsättningen att inga sysselsättnings-

minskningar fick ske vid de i propositionen berörda enheterna,

2. att en ny struktur- och utvecklingsplan för hela stål- och gruvnäringen utarbetades med målsättningen att öka förädlingsgraden, sysselsättningen och industrispridningen,

3. att löftet om 2 300 nya jobb inom stålsektorn i Luleå infriades under 1979/80,

4. att byggandet av ett mediumvalsverk inleddes vid SSAB:s anläggning i Luleå,

Nr 153

Onsdagen den
23 maj 1979

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

1978/79:2249 av Birgitta Hambræus m. fl. (c), vari hemställts att riksdagen skulle

1. hos regeringen begära förslag om statligt stöd till ombyggnad av GP-verket i Grängesberg i enlighet med vad som anförts i motionen,

2. uttala att den malmbaserade metallurgin borde bibehållas vid Domnarvets järnverk,

3. anvisa ett med 4 milj. kr. förhöjt investeringsanslag till lån till SSAB för rekonstruktionsändamål på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 för utvecklandet av gruvan i Blötberget,

4. som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om kalkbruken i Dalarna,

5. som sin mening ge regeringen till känna att pågående av styrelsen för teknisk utveckling (STU) understödda arbete rörande en ny direktreduktionsprocess av järnmalm borde beaktas vid utvärderingen av nya malmprocesser i enlighet med vad som anförts i motionen,

1978/79:2250 av Karl-Anders Petersson m. fl. (c), vari hemställts att riksdagen till Lån till SSAB för strukturändamål för budgetåret 1979/80 under fonden för låneunderstöd anvisade ett med ytterligare 15 milj. kr. förhöjt investeringsanslag att användas till uppförande av ett kraftvärmeverk i gemensamt hälftenägt bolag med Luleå kommun,

1978/79:2266 av Yngve Nyquist m. fl. (s), vari hemställts att riksdagen beslutade

1. att den malmbaserade metallurgin vid Domnarvets järnverk gavs tillfälle att fortsätta på sätt som generaldirektör Bertil Rehnberg föreslagit,

2. att driften vid Blötbergets och Håksbergs gruvor fick fortgå och omprövas först när förslag framlagts om ett långsiktigt program för den mellansvenska gruvindustrin,

3. att hos regeringen anhålla att en utredning företogs om kalkbruksindustrins framtida struktur innan några beslut i dessa hänseenden togs av SSAB,

4. att som medelstillskott till Dala Invest AB för budgetåret 1979/80 under fjortonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 7 500 000 kr.,

1978/79:2267 av Karl-Anders Petersson m. fl. (c),

Onsdagen den
23 maj 1979

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

1978/79:2288 av Lars-Ove Hagberg (vpk), vari hemställts att riksdagen skulle anhålla hos regeringen om en utredning om kalkverkens framtid i anledning av SSAB:s omstrukturering med målsättningen att i första hand finna former för fortsatt drift vid kalkverket i Rättvik och att eventuella inskränkningar ej fick ske förrän nya ersättningsjobb var ordnade på orten.

1978/79:2289 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari hemställts att riksdagen skulle anhålla hos regeringen om att skyndsamt framlägga förslag om

1. att de privata intressena i SSAB skulle bortkopplas och bolaget bli helt nationaliserat,

2. att en samhällsekonomisk sysselsättnings- och strukturplan för SSAB skulle utarbetas enligt följande huvudpunkter:

– samhällsekonomisk strukturplan med hög förädling, ny teknik, forskning och utveckling mot alternativ produktion,

– järnverken i Luleå, Domnarvet och Oxelösund byggdes på integrerad produktion från metallurgi till färdigprodukter och knöts till utvecklingsprogram inom bl. a. verkstadsindustrin inom varje region,

– nedläggningen av Blötbergets och Håksbergs gruvor skulle förhindras och Grängesgruvan kompletteras med ett sinterverk,

– sysselsättningen inom SSAB:s enheter skulle ligga på minst samma nivå som vid bildandet av SSAB,

– åtgärder mot import som hotade att slå ut svenskt handelsstål vidtogs,

3. att ett mediumvalsverk i Luleå uppfördes i enlighet med de riktlinjer för en offensiv stålpolitik som anförts i motionen,

4. att malmmetallurgin i Domnarvets järnverk bibehölls,

5. att inga nedläggningar av gruvor inom SSAB fick ske och att gruvan i Grängesberg tillfördes ett sinterverk,

6. att en ammoniakfabrik uppfördes i Luleå,

7. att inom gruv- och stålsektorn genomfördes en samhällsägdd och styrd forskning och utveckling, där i dag befintlig forskning och utveckling inom stålsektorn skulle ingå,

dels de med anledning av propositionen 1978/79:127 om åtgärder för att främja sysselsättningen i Norrbotten väckta motionerna

1978/79:2224 av Alf Lövenborg (apk) och Rolf Hagel (apk) såvitt avsåg hemställan att riksdagen hos regeringen begärde att projektet Stålverk 80 återupptogs i dess ursprungliga omfattning (yrkandet 1),

1978/79:2268 av Lars Werner m. fl. (vpk) såvitt avsåg hemställan att riksdagen uttalade att ett kraftvärmeverk i anslutning till SSAB i Luleå borde drivas med masugns- och LD-gas (yrkandet 2),

dels de under allmänna motionstiden vid 1978/79 års riksmöte väckta motionerna

1978/79:332 av Alf Lövenborg (apk) och Rolf Hagel (apk), vari hemställts

att riksdagen anmodade regeringen att genomföra

1. återupptagande av projektet Stålverk 80 i ursprunglig omfattning,
2. projektets komplettering med uppförande av nytt valsverk och en statlig verkstadsindustri,
3. utarbetande av en plan i syfte att åstadkomma största möjliga industri-spridning utgående från de nämnda projekten,

1978/79:335 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari hemställts att riksdagen hos regeringen begärde förslag innebärande

1. att alla avskedanden eller personalminskningar inom stål- och gruvindustrin förbjöds,

2. att handelsstål-, specialstål- och gruvindustrin nationaliserades och alla privatintressen bortkopplades med följande utvecklingsinriktning:

- samhällsekonomiska intressen skulle vara vägledande,
- satsning på ny teknik och nya produkter; program utarbetades för högt driven förädling,
- samordning av stål-, gruv- och verkstadsindustrin där planer gjordes upp för lokalisering av förädlingsindustrier till hotade och drabbade bruksorter,
- de anställda fick ett avgörande inflytande genom vetorätt över centrala beslut,

3. att till SSAB överföra den kraftförsörjning som vid sammanslagningen ställdes utanför SSAB,

4. att riksdagsbeslutet om SSAB revs upp och följande riktlinjer skulle gälla för SSAB:

- personalstyrkan vid SSAB:s olika företag skulle vara vid samma nivå som vid sammanslagningen,
- samhällsekonomiska intressen skulle vara vägledande för SSAB,
- sysselsättning och struktur skulle förverkligas med "egen utveckling" - metallurgi och förädling vid de tre järnverken i Luleå, Domnarvet och Oxelösund,
- inga gruvor skulle tillåtas att upphöra med brytningen,

5. att ingen gruvbrytning fick upphöra förrän malmen var utbruten och att ersättningsjobb skulle anskaffas i god tid,

6. att de mindre handelsstålverken skulle samordnas och överföras till SSAB och full sysselsättning vid varje företag bibehållas,

1978/79:657 av Lars-Ove Hagberg (vpk) och Eivor Marklund (vpk), vari hemställts att riksdagen skulle anhålla hos regeringen om att skyndsamt framlägga förslag om

a) att de privata intressena i SSAB bortkopplades och att bolaget blev helt nationaliserat,

b) en samhällsekonomisk sysselsättnings- och strukturplan för SSAB enligt följande huvudpunkter:

- samhällsekonomisk strukturplan med hög förädling, ny teknik, forskning och utveckling mot alternativ produktion,

Nr 153

Onsdagen den
23 maj 1979

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

Onsdagen den
23 maj 1979

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

- järnverken i Luleå, Domnarvet och Oxelösund byggdes på integrerad produktion från metallurgi till färdigprodukter och knöts till utvecklingsprogram inom bl. a. verkstadsindustrin,
- nedläggningen av Blötbergets och Håksbergs gruvor skulle förhindras, Grängesgruvan kompletteras med ett sinterverk,
- sysselsättningen inom SSAB:s enheter skulle ligga på minst samma nivå som vid bildandet av SSAB,
- åtgärder mot import som hotade att slå ut svenskt handelsstål vidtogs,

1978/79:658 av Rolf Hagel (apk) och Alf Lövenborg (apk), vari hemstälts att riksdagen hos regeringen skulle anhålla att produktionsfrämjande åtgärder sattes in i Bergslagen med sikte på att bibehålla och vidareutveckla metallurgin samt att säkra en fortsatt och utökad gruvdrift i Bergslagen,

1978/79:1004 av Nils Berndtson (vpk) och Lars-Ove Hagberg (vpk), vari hemstälts

1. att riksdagen hos regeringen skulle anhålla om förslag om att Boxholms järnverk skulle nationaliseras och ingå i SSAB,
2. att riksdagen beslutade att inga sysselsättningsminskningar fick ske vid Boxholms järnverk och att nedläggning av metallurgin ej fick ske i avvaktan på nyinvesteringar,

1978/79:1013 av Lars-Ove Hagberg (vpk), vari hemstälts att riksdagen skulle anhålla hos regeringen att framlägga förslag om

1. att Horndalsverken införlivades i SSAB,
2. att produktionen skulle fortsätta i Horndalsverken och bli föremål för nyinvesteringar så att rätten till arbete i Horndal tryggades,

1978/79:1508 av Olof Palme m. fl. (s) såvitt gällde hemställan att riksdagen skulle

1. begära att regeringen snarast framlade förslag för riksdagen om genomförandet av den samlade utvecklingsplan för Svenskt Stål AB som redovisats i motionen,
2. begära att regeringen tog initiativ till en förändring av ägarfördelningen i Svenskt Stål AB i enlighet med vad som anförts i motionen,
3. begära att regeringen framlade förslag för riksdagen till investerings-, struktur- och sysselsättningsplaner för bl. a. handelsståls- samt järn- och stålgiuteriindustrierna,
4. begära att regeringen initierade en ägarsamordning inom bl. a. handelsstålsindustrin som möjliggjorde en sådan branschplanering,
5. begära att regeringen tog initiativ i syfte att öka möjligheterna för Svenskt Stål AB och andra stålföretag att upphandla utrustning inom Sverige,

Onsdagen den
23 maj 1979

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

1978/79:1658 av Filip Johansson (c) och Torsten Stridsman (c) såvitt gällde hemställan att riksdagen skulle

2. till tidigareläggning av investeringar m. m. vid SSAB:s anläggningar i Luleå för budgetåret 1979/80 anvisa 22 milj. kr., varav till strukturlån 15 milj. kr. och till rekonstruktionslån 7 milj. kr.,

3. hos regeringen begära förslag till medelsanvisning för senare budgetår eller om så erfordrades på tilläggsbudget avseende nämnda tidigareläggning,

4. som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen i övrigt anförts,

1978/79:2008 av Gunnel Jonäng m. fl. (c) såvitt nu var i fråga,

1978/79:2022 av Karl-Anders Petersson m. fl. (c), såvitt gällde hemställan att riksdagen skulle

1. till tidigareläggning av investeringar inom SSAB m. m. för budgetåret 1979/80 anvisa 106,5 milj. kr., varav 74 milj. kr. till strukturlån och 32,5 milj. kr. till rekonstruktionslån,

2. hos regeringen anhålla att tidigareläggning av investeringar inom SSAB m. m. skulle genomföras i huvudsaklig överensstämmelse med i motionen åberopade rapport och att förslag till härför erforderlig medelsanvisning för budgetåret 1980/81 och senare förelades riksdagen,

4. hos regeringen anhålla om uppdrag till Statsföretag AB att i samarbete med andra företag genomföra utredning och upprätta förslag jämte offert avseende utvecklingsinsatser för stålbaserat lättbyggsystem och avseende etablerande av lättbyggföretag med statligt deläggande i enlighet med vad i motionen anförts.

Utskottet hemställde

1. beträffande förstatligande av handelsståls-, specialståls- och gruvindustrierna att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:335, yrkandet 2, motionen 1978/79:657, yrkandet a, och motionen 1978/79:2289, yrkandet 1,

2. beträffande statlig aktiemajoritet i SSAB, m. m. att riksdagen skulle

a) avslå motionen 1978/79:1508, yrkandet 2,

b) avslå motionen 1978/79:335, yrkandet 3,

3. beträffande plastbeläggning i Borlänge att riksdagen med anledning av motionen 1978/79:1508, yrkandet 1 i ifrågavarande del, och motionen 1978/79:2022, yrkandena 1 och 2 i ifrågavarande delar, som sin mening gav regeringen till känna vad utskottet anförde,

4. beträffande bibehållande av malmbaserad metallurgi i Domnarvet att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:658 i ifrågavarande del, motionen 1978/79:2249, yrkandet 2, och motionen 1978/79:2289, yrkandet 4,

5. beträffande förlängning med ca ett år av malmbaserad metallurgi i Domnarvet att riksdagen med bifall till motionen 1978/79:1508, yrkandet 1 i ifrågavarande del, motionen 1978/79:2022, yrkandet 2 i ifrågavarande del,

Onsdagen den
23 maj 1979

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

och motionen 1978/79:2266, yrkandet 1, som sin mening gav regeringen till känna vad utskottet anfört,

6. beträffande medelstillskott till Kopparbergs läns utvecklingsfond att riksdagen med bifall till propositionen 1978/79:126, punkten 3, mom. 6, och med avslag på motionen 1978/79:2266, yrkandet 4, till Medelstillskott till Kopparbergs läns utvecklingsfond för budgetåret 1979/80 under fjortonde huvudtiteln anvisade ett reservationsanslag av 7 500 000 kr.,

7. beträffande visst utvecklingsarbete i Grängesberg att riksdagen med anledning av motionen 1978/79:1508, yrkandet 1 i ifrågavarande del, motionen 1978/79:2249, yrkandet 1, och motionen 1978/79:2289, yrkandet 5 i ifrågavarande del, som sin mening gav regeringen till känna vad utskottet anfört,

8. beträffande medel till SSAB för sysselsättningsfrämjande åtgärder i Ludvikaregionen att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:1508, yrkandet 1 i ifrågavarande del,

9. beträffande SSAB:s järnmalmsgruvor, m. m. att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:658 i ifrågavarande del, motionen 1978/79:2249, yrkandet 3, motionen 1978/79:2266, yrkandet 2, och motionen 1978/79:2289, yrkandet 5 i ifrågavarande del, samt som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört,

10. beträffande kraftvärmeverk i Luleå att riksdagen skulle

a) med anledning av motionen 1978/79:1508, yrkandet 1 i ifrågavarande del, motionen 1978/79:1658, yrkandet 3 i ifrågavarande del, och motionen 1978/79:2022, yrkandet 2 i ifrågavarande del, samt med avslag på motionen 1978/79:2250 som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört,

b) avslå motionen 1978/79:2268, yrkandet 2 i ifrågavarande del,

11. beträffande ammoniakfabrik i Luleå att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:2268, yrkandet 2 i ifrågavarande del, och motionen 1978/79:2289, yrkandet 6,

12. beträffande ELRED-processen att riksdagen med anledning av motionen 1978/79:1508, yrkandet 1 i ifrågavarande del, motionen 1978/79:1658, yrkandet 2 i ifrågavarande del, och motionen 1978/79:2022, yrkandet 1 i ifrågavarande del, som sin mening gav regeringen till känna vad utskottet anfört,

13. beträffande nytt mediumvalsverk i Luleå att riksdagen med anledning av motionen 1978/79:1508, yrkandet 1 i ifrågavarande del, motionen 1978/79:2223, yrkandet 4, och motionen 1978/79:2289, yrkandet 3, samt med avslag på motionen 1978/79:1658, yrkandet 2 i ifrågavarande del, och motionen 1978/79:2022, yrkandet 1 i ifrågavarande del, som sin mening gav regeringen till känna vad utskottet anfört,

14. beträffande upprustning i grovvalsverket i Luleå att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:1508, yrkandet 1 i ifrågavarande del, och motionen 1978/79:1658, yrkandena 2 och 4 i ifrågavarande delar,

15. beträffande medel för vissa anläggningar vid Plannja AB att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:1508, yrkandet 1 i ifrågavarande del, och

motionen 1978/79:1658, yrkandet 4 i ifrågavarande del,

16. beträffande förstärkning av Oxelöinvest AB:s resurser att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:1508, yrkandet 1 i ifrågavarande del,

17. beträffande tidigareläggning av valsstolsbyte vid grovplåtverket i Oxelösund att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:1508, yrkandet 1 i ifrågavarande del,

18. beträffande utvecklingsplan för SSAB att riksdagen med anledning av motionen 1978/79:1508, yrkandet 1 i ifrågavarande del, motionen 1978/79:1658, yrkandet 3 i ifrågavarande del, och motionen 1978/79:2022, yrkandet 2 i ifrågavarande del, samt med avslag på motionen 1978/79:332, motionen 1978/79:335, yrkandena 1, 4 och 5, motionen 1978/79:657, yrkandet b, motionen 1978/79:2223, yrkandena 1–3, motionen 1978/79:2224, yrkandet 1, och motionen 1978/79:2289, yrkandet 2, som sin mening gav regeringen till känna vad utskottet anfört,

19. beträffande samordning av handelsstålsindustrin att riksdagen skulle

a) avslå motionen 1978/79:335, yrkandet 6,

b) avslå motionen 1978/79:1508, yrkandena 3 och 4 i ifrågavarande delar,

20. beträffande Horndalsverken att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:1013,

21. beträffande Boxholms järnverk att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:1004,

22. beträffande kalkbruksindustrin att riksdagen med anledning av motionen 1978/79:2266, yrkandet 3, och med avslag på motionen 1978/79:2249, yrkandet 4, och motionen 1978/79:2288 som sin mening gav regeringen till känna vad utskottet anfört,

23. beträffande samhällsstyrd forskning och utveckling på stålområdet att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:2289, yrkandet 7,

24. beträffande alternativa processer för råjärnstillverkning att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:2008 i ifrågavarande del och motionen 1978/79:2249, yrkandet 5,

25. beträffande utvecklingsinsatser för ett stålbaserat lättbyggsystem, m. m. att riksdagen med anledning av motionen 1978/79:2022, yrkandet 4, som sin mening gav regeringen till känna vad utskottet anfört,

26. beträffande samarbete mellan bilindustrin och handelsstålsindustrin att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:2267,

27. beträffande upphandling av utrustning till stålindustrin att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:1508, yrkandet 5,

28. beträffande järn- och stålgiuteriindustrierna att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:1508, yrkandet 3 i ifrågavarande del,

29. beträffande anslag för budgetåret 1979/80 för lån till SSAB för strukturändamål att riksdagen med anledning av propositionen 1978/79:126, punkten 3, mom. 3, och med bifall till motionen 1978/79:1508, yrkandet 1 i ifrågavarande del, motionen 1978/79:1658, yrkandet 2 i ifrågavarande del, och motionen 1978/79:2022, yrkandet 1 i ifrågavarande del, till Lån till SSAB Svenskt Stål AB för strukturändamål för budgetåret 1979/80 under fonden

Onsdagen den
23 maj 1979

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

för låneunderstöd anvisade ett investeringsanslag av 819 000 000 kr.,

30. beträffande anslag till SSAB i övrigt, m. m. att riksdagen skulle

a) med bifall till propositionen 1978/79:100 bil. 17 punkten V:16 till Lån till ett nytt handelsstålbolag för rekonstruktionsändamål för budgetåret 1979/80 under fonden för låneunderstöd anvisa ett investeringsanslag av 400 000 000 kr.,

b) med bifall till propositionen 1978/79:100 bil. 17 punkten V:17 till Lån till ett nytt handelsstålbolag för investeringsändamål för budgetåret 1979/80 under fonden för låneunderstöd anvisa ett investeringsanslag av 400 000 000 kr.,

c) med bifall till propositionen 1978/79:126, punkten 3, mom. 1, till Lån till SSAB Svenskt Stål AB för strukturändamål på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 under fonden för låneunderstöd anvisa ett investeringsanslag av 31 000 000 kr.,

d) med bifall till propositionen 1978/79:126, punkten 3, mom. 2, till Lån till SSAB Svenskt Stål AB för rekonstruktionsändamål på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 under fonden för låneunderstöd anvisa ett investeringsanslag av 51 500 000 kr.,

e) med bifall till propositionen 1978/79:126, punkten 3, mom. 4, till Lån till SSAB Svenskt Stål AB för rekonstruktionsändamål för budgetåret 1979/80 under fonden för låneunderstöd anvisa ett investeringsanslag av 203 500 000 kr.,

f) med bifall till propositionen 1978/79:126, punkten 3, mom. 5, bemyndiga regeringen att helt eller delvis efterge lån för rekonstruktionsändamål till SSAB Svenskt Stål AB.

Reservationer hade avgivits

1. beträffande statlig aktiemajoritet i SSAB, m. m. av Ingvar Svanberg, Hugo Bengtsson, Lilly Hansson, Ivar Högström, Karl-Erik Häll, Rune Jonsson i Husum och Rune Johansson i Ljungby (samtliga s) som ansett att utskottet under 2 bort hemställa

att riksdagen skulle

a) med anledning av motionen 1978/79:1508, yrkandet 2, som sin mening ge regeringen till känna vad reservanterna anfört,

b) avslå motionen 1978/79:335, yrkandet 3,

2. beträffande plastbeläggningslinje i Borlänge av Erik Hovhammar (m), Sven Andersson i Örebro (fp), Margaretha af Ugglas (m) och Rune Ångström (fp) som ansett att utskottet under 3 bort hemställa

att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:1508, yrkandet 1 i ifrågavarande del, och motionen 1978/79:2022, yrkandena 1 och 2 i ifrågavarande delar,

3. beträffande bibehållande av malmbaserad metallurgi i Domnarvet av Birgitta Hambraeus (c) som ansett att utskottet under 4 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1978/79:2249, yrkandet 2, och med

anledning av motionen 1978/79:658 i ifrågavarande del och motionen 1978/79:2289, yrkandet 4, som sin mening gav regeringen till känna vad reservanterna anfört,

Nr 153

Onsdagen den
23 maj 1979

4. beträffande förlängning med ca ett år av malmbaserad metallurgi i Domnarvet av Erik Hovhammar (m), Sven Andersson i Örebro (fp), Margaretha af Ugglas (m) och Rune Ångström (fp) som ansett att utskottet under 5 bort hemställa

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:1508, yrkandet 1 i ifrågavarande del, motionen 1978/79:2022, yrkandet 2 i ifrågavarande del, och motionen 1978/79:2266, yrkandet 1,

5. beträffande medel för SSAB för sysselsättningsfrämjande åtgärder i Ludvikaregionen av Ingvar Svanberg, Hugo Bengtsson, Lilly Hansson, Ivar Högström, Karl-Erik Häll, Rune Jonsson i Husum och Rune Johansson i Ljungby (samtliga s) som ansett att utskottet under 8 bort hemställa

att riksdagen med anledning av motionen 1978/79:1508, yrkandet 1 i ifrågavarande del, som sin mening gav regeringen till känna vad reservanterna anfört,

6. beträffande kraftvärmeverk i Luleå av Fritz Börjesson, Birgitta Hambræus, Karl-Anders Petersson och Ingegärd Oskarsson (samtliga c) som ansett att utskottet under 10 bort hemställa

att riksdagen skulle

a) med bifall till motionen 1978/79:2250 och med anledning av motionen 1978/79:1508, yrkandet 1 i ifrågavarande del, motionen 1978/79:1658, yrkandet 3 i ifrågavarande del, och motionen 1978/79:2022, yrkandet 2 i ifrågavarande del, till Lån till SSAB Svenskt Stål AB för kraftvärmeverk i Luleå för budgetåret 1979/80 under fonden för låneunderstöd anvisa ett investeringsanslag av 15 000 000 kr.,

b) avslå motionen 1978/79:2268, yrkandet 2 i ifrågavarande del,

7. beträffande ELRED-processen av Erik Hovhammar (m), Sven Andersson i Örebro (fp), Margaretha af Ugglas (m) och Rune Ångström (fp) som ansett att utskottet under 12 bort hemställa

att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:1508, yrkandet 1 i ifrågavarande del, motionen 1978/79:1658, yrkandet 2 i ifrågavarande del, och motionen 1978/79:2022, yrkandet 1 i ifrågavarande del,

beträffande nytt mediumvalsverk i Luleå

8. av Fritz Börjesson (c), Sven Andersson i Örebro (fp), Birgitta Hambræus (c), Karl-Anders Petersson (c), Rune Ångström (fp) och Ingegärd Oskarsson (c) som ansett att utskottet under 13 bort hemställa

att riksdagen med anledning av motionen 1978/79:1658, yrkandet 2 i ifrågavarande del, och motionen 1978/79:2022, yrkandet 1 i ifrågavarande del, samt med avslag på motionen 1978/79:1508, yrkandet 1 i ifrågavarande

Onsdagen den
23 maj 1979.

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

del, motionen 1978/79:2223, yrkandet 4, och motionen 1978/79:2289, yrkandet 3, som sin mening gav regeringen till känna vad reservanterna anfört,

9. av Erik Hovhammar (m) och Margaretha af Ugglas (m) som ansett att utskottet under 13 bort hemställa

att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:1508, yrkandet 1 i ifrågavarande del, motionen 1978/79:1658, yrkandet 2 i ifrågavarande del, motionen 1978/79:2022, yrkandet 1 i ifrågavarande del, motionen 1978/79:2223, yrkandet 4, och motionen 1978/79:2289, yrkandet 3,

10. beträffande upprustning av grovvalsverket i Luleå av Ingvar Svanberg, Hugo Bengtsson, Lilly Hansson, Ivar Högström, Karl-Erik Häll, Rune Jonsson i Husum och Rune Johansson i Ljungby (samtliga s) som ansett att utskottet under 14 bort hemställa

att riksdagen med anledning av motionen 1978/79:1508, yrkandet 1 i ifrågavarande del, och motionen 1978/79:1658, yrkandena 2 och 4 i ifrågavarande delar, som sin mening gav regeringen till känna vad reservanterna anfört,

11. beträffande förstärkning av Oxelöinvest AB:s resurser av Ingvar Svanberg, Hugo Bengtsson, Lilly Hansson, Ivar Högström, Karl-Erik Häll, Rune Jonsson i Husum och Rune Johansson i Ljungby (samtliga s) som ansett att utskottet under 16 bort hemställa

att riksdagen med anledning av motionen 1978/79:1508, yrkandet 1 i ifrågavarande del, som sin mening gav regeringen till känna vad reservanterna anfört,

12. beträffande tidigareläggning av valsstolsbyte vid grovplåtverket i Oxelösund av Ingvar Svanberg, Hugo Bengtsson, Lilly Hansson, Ivar Högström, Karl-Erik Häll, Rune Jonsson i Husum och Rune Johansson i Ljungby (samtliga s) som ansett att utskottet under 17 bort hemställa

att riksdagen med anledning av motionen 1978/79:1508, yrkandet 1 i ifrågavarande del, som sin mening gav regeringen till känna vad reservanterna anfört,

13. beträffande samordning av handelsstålsindustrin av Ingvar Svanberg, Hugo Bengtsson, Lilly Hansson, Ivar Högström, Karl-Erik Häll, Rune Jonsson i Husum och Rune Johansson i Ljungby (samtliga s) som ansett att utskottet under 19 bort hemställa

att riksdagen skulle

a) avslå motionen 1978/79:335, yrkandet 6,

b) med anledning av motionen 1978/79:1508, yrkandena 3 och 4 i ifrågavarande delar, som sin mening gav regeringen till känna vad reservanterna anfört,

14. beträffande järn- och stålgljuteriindustrierna av Ingvar Svanberg, Hugo Bengtsson, Ingvar Carlsson, Lilly Hansson, Ivar Högström, Karl-Erik Häll och Rune Jonsson i Husum (samtliga s) som ansett att utskottet under 28 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1978/79:1508, yrkandet 3 i ifrågavarande del, som sin mening gav regeringen till känna vad reservanterna anfört,

15. beträffande anslag för budgetåret 1979/80 för lån till SSAB för strukturändamål av Erik Hovhammar (m) och Margaretha af Ugglas (m) som ansett – under förutsättning av bifall till reservationen nr 9 – att utskottet under 29 bort hemställa

att riksdagen med bifall till propositionen 1978/79:126, punkten 3, mom. 3, samt med avslag på motionen 1978/79:1508, yrkandet 1 i ifrågavarande del, motionen 1978/79:1658, yrkandet 2 i ifrågavarande del, och motionen 1978/79:2022, yrkandet 1 i ifrågavarande del, till Lån till SSAB Svenskt Stål AB för strukturändamål för budgetåret 1979/80 under fonden för låneunderstöd anvisade ett investeringsanslag av 815 000 000 kr.

Till betänkandet hade fogats ett särskilt yttrande beträffande samordning av handelsstålsindustrin av Fritz Börjesson, Birgitta Hambræus, Karl-Anders Petersson och Ingegärd Oskarsson (samtliga c).

INGVAR SVANBERG (s):

Herr talman! Det utskottsbetänkande vi nu behandlar bygger på två propositioner som är totalt perforerade av tio motioner, och detta har föranlett 15 reservationer. De gedigna propositionerna liknar i dag mest schweizerostar. Samtliga partier finns i betänkandet omväxlande som majoritetsföreträdare och som reservanter. Jag skall här inte gå in på alla reservationer eller kommentera alla punkter i betänkandet, det medger inte tiden. Jag väljer att behandla några av avsnitten och utgår i övrigt från att samtliga ledamöter av kammaren är läskunniga och kan ta del av betänkandet mina kommentarer förutan.

När riksdagen våren 1978 tog beslutet om bildandet av SSAB opponerade vi socialdemokrater oss, liksom facket hade gjort under förhandlingarna, mot ägarfördelningen i det nya bolaget. Staten svarar för mångmiljardinvesteringar, men de privata intressenterna har ändå 50 % av ägandet. Detta finner vi vara ett avvita förhållande, särskilt som vi nu ser att de privata delägarna verkligen bevakar sina intressen i bolaget. Tar man hänsyn till de tillskjutna medlen, så borde staten ha minst 70 % av aktierna mot nu 50 %. Vi yrkar därför att statens ägarandel skall motsvara de verkliga förhållandena, och detta kan ske genom att en del av de medel som tillförs bolaget förändras från lån till aktieägartillskott.

Regeringens proposition bygger dels på SSAB:s styrelses strukturplan, dels på de förslag som framlagts i den s. k. Rehnbergska utredningen, vilken tillsattes för att se hur man skulle kunna finna vägar att mildra de regionala

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

problem som uppstår vid ett genomförande av denna plan. I propositionen tas upp vissa av de förslag som generaldirektör Rehnberg lagt fram. De regionala problemen blir betydande på alla orter. De största satsningarna i strukturplanen görs i Domnarvet, men samtidigt blir omställningarna vid denna enhet också störst. Bertil Rehnberg föreslår därför att den malmbaserade metallurgin vid Domnarvet skall få vara kvar ett år längre än vad som föreslås i propositionen – detta för att mildra svårigheterna i övergången mellan nedläggningen och igångsättningen av andra sysselsättningar. Regeringen har inte tagit upp detta förslag, men majoriteten, bestående av socialdemokrater och centerpartister, föreslår bifall till Rehnbergs förslag.

I detta sammanhang bör också behandlas frågan om SSAB:s gruvor inom Grängesbergsfältet. SSAB har liksom det tidigare privata bolaget beslutat lägga ned gruvorna i Blötberget och Håksberg med hänvisning till den dåliga lönsamheten m. m. Utskottet motsätter sig inte denna nedläggning, men föreslår att dessa gruvor icke vattenfylls i väntan på resultatet av en utredning, som utskottet föreslår skall tillsättas för att skyndsamt granska läget för den mellansvenska gruvindustrin och föreslå lämpliga åtgärder.

Utskottsmajoriteten avstyrker motionskrav om medel till ökade industrietableringar i Ludvikaområdet. Socialdemokraterna finner för sin del skälen för motionskraven goda och föreslår att dessa medel skall upptas i den utvecklingsplan för SSAB som utskottet föreslår skall upprättas.

Socialdemokraterna föreslår också att de pengar för ökade resurser till Oxelöinvest AB som äskats i motionerna skall upptas i den utvecklingsplan som jag här nämnde.

När det gäller Luleå är Rehnbergs förslag få. Där behandlas frågan om ett kraftvärmeverk som föreslås tidigareläggas. Regeringen anför i propositionen att denna fråga skall behandlas i annat sammanhang och därför inte upptagits i propositionen. Utskottet understryker det angelägna i att projektet kommer till stånd snarast, men förutsätter att beslut i frågan kan fattas i det sammanhang regeringen anför, varför något beslut av riksdagen inte påfordras.

I en motion från vpk föreslås att riksdagen skall begära att regeringen lägger fram ett förslag om byggande av en ammoniakfabrik i Luleå. Denna fråga är angelägen att få prövad, men då utskottet förutsätter att detta projekt kommer att prövas i samband med planerna för ett kraftvärmeverk finner utskottet inte anledning till något särskilt uttalande.

Rehnbergs förslag när det gäller Luleå är som sagt få, men i stället har fackklubbarna vid SSAB lagt fram förslag om vissa ytterligare investeringar främst i Luleå. Så föreslås t. ex. tidigareläggning av ett planerat mediumvalsverk och vissa nödvändiga arbeten vid grovvalsverket i Luleå. Vidare föreslås vissa satsningar på lokaler för Plannja AB och dess tillverkning av plastbelagd byggplåt.

Regeringen har inte fäst något avseende vid fackets skrivelse i frågan. Förslagen har i stället fått föras fram motionsvägen i bl. a. den socialdemokratiska partimotionen. I den allmänna debatten och även i utskottet har av någon anledning just frågan om ett mediumvalsverk i Luleå kommit att bli en

stor stridsfråga. Jag vill därför något utförligare kommentera detta.

Bygandet av ett nytt mediumvalsverk i Luleå finns upptaget i SSAB:s strukturplan för första hälften av 1980-talet. Facket föreslår en tidigareläggning bl. a. för att ge sysselsättning för byggnadsarbetare i Norrbotten nu när arbetslösheten där är mycket stor. Likaså är man naturligtvis angelägen om att skapa nya fasta jobb när verket står färdigt.

De borgerliga ledamöterna i utskottet reser mycket starkt motstånd mot frågan om detta verk. Som förklaring till sin negativa inställning för man fram att detta verk skulle komma att konkurrera ihjäl de små mellansvenska stålverken. Detta påstår man, trots att utskottet mycket bestämt uttalar att verket skall byggas för högst 208 000 årston just för att inte konkurrera med de små handelsstålverken. När produktionen vid det nya verket startar, avser SSAB att lägga ner produktionen vid finvalsverket i Luleå och vid ett omodernt verk i Domnarvet. Dessa två verk producerar i dag tillsammans ca 170 000 årston. Den kvantitet därutöver, dvs. 38 000 årston, som mediumvalsverket i Luleå skulle producera avser en balkdimension som inte tillverkas i landet utan importeras. Talet om konkurrens med de små handelsstålverken är därför fritt uppfunnet och vitt spritt av privata järnbruksintressen. Vad som är förvånande är att de borgerliga så villigt ställer upp och försvarar dessa intressen, men det är typiskt med tanke på vad som gäller i samband med andra beslut i liknande frågor. Man säger sig vara positiv, men i verkligheten är man helt emot. Det bör inte förvåna de borgerliga om facket, särskilt i Luleå, känner förbittring över deras handlande. Sanningen finns bara i direktörernas utsagor, fackets synpunkter är inte av intresse, kan de ju konstatera.

De borgerligas negativa inställning till verket i Luleå framgår än tydligare genom att de inte bara går emot mediumvalsverket utan även går emot upprustningen av grovverket. Varje som helst ytterligare investering i Luleå vid det gamla NJA tycks man gå emot. Att talet om konkurrensfördelar bara är båg framgår av utskottsbetänkandet, om man läser uppmärksamt. Generaldirektör Rehnberg har föreslagit att SSAB skall få bygga en plastbälglinje i Borlänge. Regeringen avvisar detta i sin proposition med hänvisning till att det skulle snedvrída konkurrensen, eftersom SSAB:s ställning som dominerande tillverkare skulle ytterligare förstärkas. Vi socialdemokrater föreslår att denna linje ändå skall få byggas, och här är centern helhjärtat med. Men när det gäller *påstådd* konkurrens från Luleå tar man avstånd. Var finns logiken? Tydligt handlar man efter målsättningen: När far super är det rätt, men när grannen gör det är det förfärligt fult! Tycker centern att norrbottningarna och de människor som centern har lovat 2 300 nya jobb i järnindustrin skall hurra för centern? Var övertygad om att de märker ert tjyv- och rackarspel. Vad ni bäddar för med ert handlande i denna fråga är endast att det väcks liv i gamla motsättningar mellan de tre bruksorterna och att det skapas nya stridsämnen.

Socialdemokraterna yrkar genom utskottsskrivningen att riksdagen *nu* skall besluta om byggande av ett mediumvalsverk i Luleå för 208 000 ton. Projekteringen skall sättas i gång omedelbart, och när den har nått det

Nr 153

Onsdagen den
23 maj 1979

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

Onsdagen den
23 maj 1979

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

stadium att kostnaderna kan anges skall regeringen förelägga riksdagen förslag om finansieringen. Detta arrangemang har vidtagits, därför att man så starkt har kritiserat kostnadsangivelserna i facketts skrivelse. Låt oss då få det exakta underlaget för beslutet om finansiering, men besluta *nu* om att bygga verket. Ett snart beslut om byggande är också nödvändigt, eftersom det är helt klart att man utomlands, bland våra grannar, avvaktar vårt beslut om mediumverk. Tvekar vi är man snabbt i gång och bygger, och då är marknaden borta för det svenska verket. Men det är naturligtvis detta man vill uppnå med sina fördröjningsmanövrer.

I propositionen, liksom också i vissa borgerliga motioner, talas det om faran för överproduktion. Att vi borde söka föra en offensiv politik på detta område, att vi måste tro på vår industri och våga satsa på dess utbyggnad har tydligen aldrig föresvävat de borgerliga. Trots att vi i dag importerar 55 % av allt det stål som vi förbrukar i det här landet, vågar man inte tänka sig en expansion av stålindustrin. En ynkligare industripolitik kan man knappast tänka sig.

När det gäller mediumverket har centern och folkpartiet hittat vad de tror vara en genial linje. De föreslår att 4 milj. kr. skall anslås till en marknadsundersökning om mediumverket, men inget beslut om byggande skall fattas. Att marknadsföra en kvantitet stål som redan i dag finner köpare på marknaden torde väl inte tillhöra de allra största problemen och tarvar knappast någon undersökning. En marknadsundersökning i så måtto att man talar om var man skall sälja sina produkter och att man undersöker förutsättningarna i övrigt för en marknadsföring utan utslagning av andra industrier är naturlig och skall naturligtvis redovisas i samband med den projektering som vi föreslår.

Men låt mig konstatera att center- och folkpartiförslaget endast är en avledningsmanöver. De sansade och klarsynta borgerliga ledamöter som finns i kammaren bör rösta med socialdemokraterna för att få ett vettigt beslut och låta sina landskapsinkrökta och föga klarsynta kolleger i näringsutskottet stå där med skammen.

I den socialdemokratiska motionen föreslås att riksdagen skall uttala sig för en ägarsamordning mellan SSAB och de andra handelsstålverken. Arne Geijer föreslog i sin utredning om de mindre handelsstålverken direkta förhandlingar för att förbättra samordningen mellan dessa stålverk inbördes och mellan dem och SSAB. Regeringen har inte funnit anledning att fullfölja Arne Geijers intentioner utan tycks vara glad och lycklig över den ringa samordning som industrin själv har åstadkommit. Vi föreslår för vår del att den Geijerska utredningen fullföljs och att en bättre samordning på detta område skapas.

I den socialdemokratiska partimotionen föreslås att riksdagen skall begära att regeringen snarast lägger fram förslag om en samlad utvecklingsplan för SSAB. I vissa centerpartimotioner framförs liknande tankegångar. Utskottet har efter diskussioner stannat för att kräva att regeringen snarast lägger fram en utvecklingsplan för SSAB, i vilken bl. a. ingår de förslag som tidigare presenterats här, t. ex. de kompletterande satsningarna i Ludvikaområdet och på Oxelöinvest liksom grovverksupprustningen i Luleå i enlighet med

den socialdemokratiska reservationen. Likaså uttalar sig utskottet för att de av facket föreslagna satsningarna på Plannja skall komma till stånd med utnyttjande av arbetsmarknadsmedel på sätt arbetsmarknadsutskottet uttalar.

Herr talman, jag slutar detta anförande med en förhoppning att tilltron till vår stålindustris utvecklingsmöjligheter, grundade på bl. a. SSAB:s förmåga att växa till *ett* samordnat, homogent företag, skall vara så stark här i kammaren; att det beslut vi nu går att fatta skall bli av betydelse för utvecklingen på alla våra stålorter. Ett fortsatt permanentande av misstänksamhet mellan de olika delarna av SSAB och en besvikelse och förbittring över orättfärdiga beslut på annan ort blir förödande för våra möjligheter att skapa en livsduglig stålindustri.

Jag yrkar med det anförda bifall till reservationerna 1, 5, 10, 11, 12, 13 och 14 samt i övrigt till utskottets hemställan.

BIRGITTA HAMBRAEUS (c):

Herr talman! Den Rehnbergska utredningen, som propositionen 126 baseras på, skall i första hand kompensera Bergslagen för det bortfall av arbetstillfällen som SSAB:s strukturplan innebär. Norrbotten kompenseras i andra sammanhang. I förra veckan tog vi beslut om att åtskilliga miljarder skall satsas på Norrbotten. Vi har ökat satsningen på LKAB med 1 miljard. Norrbottningarna hade förmodligen blivit väldigt förvånade om man i de sammanhangen hade anslagit medel till Bergslagen.

Nu gäller det alltså Bergslagen, som skall kompenseras, och förre industriministern Åsling bad Bertil Rehnberg att se på möjligheterna att tidigarelägga, att förändra SSAB:s strukturplan, så att det mycket stora bortfallet av arbetstillfällen i Bergslagen inte skulle behöva slå igenom. Det gäller inte bara SSAB i det här sammanhanget. Det gäller lika mycket de mindre handelsstålverken som finns just i Bergslagen men också på andra ställen i landet.

F. ö. vill jag bara säga några ord om de punkter där centern har fått positivt gensvar, därför att – det kan jag säga i ärlighetens namn – våra intressen har sammanfallit med socialdemokraternas. Riksdagen kommer således förmodligen nu att besluta om att gruvnäringen i Bergslagen skall utredas. Något oåterkalleligt, som vattenfyllning av gruvorna, kommer inte att ske under den tiden.

Bedömningen av lönsamhet varierar oerhört snabbt med lågkonjunktur och med den varierande positiva och negativa syn man får på näringslivet när konjunkturerna växlar. Den som vinner tid kan vinna allt.

Regeringen uppmanas att göra en industripolitisk utvärdering av kalkbrukens situation i landet innan SSAB fattar beslut om sin kalkförsörjning. Det bör innebära att man också kommer att ta hänsyn till kalkbrukens situation i Dalarna och att den kan tryggas.

Nya intressanta möjligheter att bygga om pelletsverket i Grängesberg skall utredas. Regeringen bör vidta åtgärder som kan leda till att affärsidéer kring ett stålbaserat lättbyggsystem kan vidareutvecklas. När det gäller den

malmbaserade metallurgin i Borlänge tillstyrker utskottsmajoriteten Rehnbergs förslag, som innebär att den skall bibehållas ett år längre än planerat. Jag anser personligen att utskottet borde ha slagit fast att den skall bibehållas för framtiden. Den kanske viktigaste orsaken till det är att den behövs ur kvalitetssynpunkt. I Borlänge tänker SSAB lägga just den mycket känsliga tunnplåtstillverkningen. Och den plåten måste vara av så god kvalitet att man kan konkurrera ut den importerade plåten, exempelvis när det gäller biltillverkning. Bilindustrin köper alltid sin plåt från s. k. integrerade stålverk därför att hög kvalitet kräver att man kan kontrollera processen från råvara till färdig plåt. Det samarbete som utskottet tycker skulle vara önskvärt mellan bilindustrin och SSAB borde kunna leda till att SSAB omprövar sin inställning till malmmetallurgin i Borlänge.

Kring kraftvärmeverket i Luleå har utspelats några egendomliga turer. Redan vid mitten av 1970-talet, då näringsutskottet besökte Luleå, var bolagets företrädare generade över att man till ingen nytta måste bränna enorma mängder gas från bl. a. koksverket. De försäkrade dock att kraftvärmeverket snart skulle byggas i samarbete med Luleå stad. Ett sådant projekt är samhällsekonomiskt lönsamt och var redan då färdigutrett. Inte desto mindre har ett antal regeringsledamöter nu skickat denna heta fråga från den ene till den andre. Alla betygar att det är ett viktigt och angeläget projekt, men till sist har det hamnat hos arbetsmarknadsministern i en klumpsumma för ännu icke färdigutredda projekt. Centerns ledamöter anser att investeringsbeloppet bör lånas ut nu – det är alltså inte fråga om någon subventionering utan bara om en finansiering av denna kraftvärmeutbyggnad – så att jobb skapas i Luleå och det upprörande energislöseriet äntligen kan stoppas.

Frågan om ett nytt mediumvalsverk gäller inte i första hand Domnarvet eller Luleå utan de mindre handelsstälverkens framtid. Utskottet är överens så till vida att det ännu inte gjorts några marknadsundersökningar som visar om det är realistiskt eller ej att öka produktionskapaciteten när det gäller mediumvalsverksprodukter. Det projekt som diskuteras är enligt en redovisning som utskottet har fått av Björn Wahlström tänkt att genomföras i två etapper. I den första etappen skulle man behöva göra kraftiga investeringar för att uppnå en begränsad volym på ungefär 200 000 ton. I den etappen skulle valsverksbyggnaden uppföras och alla basinvesteringar göras, och det är alltså detta som kostar pengar. Till en början skulle man bara uppnå en kapacitet av 208 000 ton i ett s. k. reverserande verk, där stålet valsas fram och tillbaka, vilket tar tid och endast medger en begränsad kapacitet. Denna utbyggnad kan inte någonsin i sig bli lönsam.

Genom etapp 2, för vilket det däremot bara behövs en begränsad investering, skulle man mer än fördubbla kapaciteten, och detta skulle vara mycket lönsamt. Jag vill fråga Ingvar Svanberg: Menar Ingvar Svanberg och de andra socialdemokraterna i utskottet att man skall tvinga SSAB att begränsa kapaciteten till 208 000 ton, även om detta aldrig någonsin kan bli lönsamt? Kommer man att hindra SSAB från att göra den lönsamma mindre investeringen, som innebär att kapaciteten mer än fördubblas och som, om inte marknaden kan på ett mycket väsentligt sätt utökas, kommer att slå ut de

mindre och medelstora stålverken?

Det måste vara ett stort gemensamt intresse att vi verkligen undersöker marknadsbildens på detta område. Utskottet är alltså enigt om att en sådan marknadsundersökning inte har gjorts. Vi föreslår nu att man skall anslå medel för att klarlägga denna marknadsbild. Om det, som socialdemokraterna säger, finns en stor marknad på detta område, om motsvarande kapacitet annars kommer att täckas av utländska valsverk, om det gäller nya produktkvaliteter och om det är importen som man konkurrerar med, finns här inga delade meningar. Det enda vi är rädda för är att de mindre och medelstora handelsstålverken plötsligt skall slås ut. Det gäller om Boxholm skall slås ut, om Halmstads Järnverk skall störas och om Smedjebacken, ett valsverk som nu i huvudsak klarar sig utan statliga medel – åtminstone i jämförelse med vad SSAB får – också skall slås ut. Det är i det senare fallet fråga om ett valsverk som ligger just i den region som är hårdast drabbad av SSAB:s strukturplan och där Rehnbergs utredning och propositionen skall ge kompensation för de följder detta får. Där slår man ut ett valsverk som nu klarar sig självt och som också vill ha en framtid och därför önskar öka sin kapacitet.

Riksdagen har enhälligt uttalat att de mindre handelsstålverken inte får skadas av SSAB. När vi nu sätter in statliga medel är det helt klart att vi inte får konkurrera ut de företag som inte har något statligt stöd i detta sammanhang. Det känns särskilt bittert och fullständigt obegripligt om t. ex. Smedjebackens Järnverk, mitt i Bergslagens hårt drabbade gruvregion, skulle hotas med anledning av en proposition som skall kompensera Bergslagen för vådorna av SSAB:s strukturplan. Ingen säger sig ju vilja skada de mindre och självständiga handelsstålverken, men ett bifall till socialdemokraternas utskottsskrivning innebär en stor risk för att just detta skall ske.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationerna 3, 6 och 8 och i övrigt bifall till utskottets hemställan.

INGVAR SVANBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Det är inte gärna jag för den här debatten med Birgitta Hambraeus, eftersom hon i utskottet har uppträtt som den mest otillförlitliga i detta sammanhang, som den som rakt ut påstår vissa saker och som, vad hon än får för belägg för att det hon säger är fel, fortsätter med sina påståenden. Men nu har centern skickat fram Birgitta Hambraeus som sin främste företrädare, och därför får jag väl diskutera med henne.

Birgitta Hambraeus talar här om att riksdagen förra veckan fattade beslut om Norrbotten. Ja, det var fråga om beredskapsarbete i arbetsmarknadsstyrelsens regi.

Vidare påpekade Birgitta Hambraeus att Bertil Rehnberg föreslagit åtgärder för att mildra det mycket omfattande friställandet och de svåra verkningarna, som tydligen bara uppstår i Bergslagen.

I Norrbotten har man under de senaste två åren upplevt att man i stålindustrin blivit av med 1 000 man. Nu skall ytterligare 400 man friställas, och 2 500 gruvarbetare har friställts förut. Skall vi börja tala om var det är

Nr 153

Onsdagen den
23 maj 1979

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

svårt, så inte har Birgitta Hambraeus rätt. Men det här är egentligen en ovidkommande diskussion, för det är egentligen inte det som det gäller.

Sedan säger Birgitta Hambraeus att metallurgin behövs i Domnarvet för kvalitetens skull. Detta har experter sagt emot henne om, så jag skall inte fortsätta med det. Det är meningslöst att försöka övertyga Birgitta Hambraeus.

Därefter talar Birgitta Hambraeus om kraftvärmeverket i Luleå. Hon använder uttrycket: "Det har varit en massa egendomliga turer." På det sättet uttrycker sig Birgitta Hambraeus när hon talar energipolitik. Hon anklagar alla andra för att "fifflla" och "ha underligheter för sig" och "det är inte rent spel". Nu fortsätter Birgitta Hambraeus med detta här i kammaren. Jag vet inte om att det har fiffplats. Det finns nämligen vissa frågor – jag har ingen anledning att försvara regeringen – att beakta i detta sammanhang, t. ex.: Hur skall värmeverket samordnas i Luleå? Hur skall man göra med viss gas, som man kan använda för ammoniakframställning? Många sådana spörsmål skall utredas, innan det där förslaget läggs fram.

Sedan talar Birgitta Hambraeus om mediumvalsverket. Hela hennes uppläggning är denna: "Jag tror inte. --- Det är fel som socialdemokraterna har skrivit i betänkandet. De menar någonting annat."

Vi har sagt mycket klart att det skall bli ett valsverk med högst 208 000 årstons kapacitet. Birgitta Hambraeus talar om att den första etappen inte kan bli lönsam. Det är för liten omfattning.

Det är underbart att höra Birgitta Hambraeus tala om att små industrier inte är lönsamma. Sådana skall inte byggas. Vi skall ha stora industrier.

Fortsätt med det, Birgitta Hambraeus, men gör det konsekvent.

Det hävdades i utskottet av företrädare för de små verken att just små verk på mellan 75 000 och 300 000 ton var de mest lönsamma, så jag behöver inte orda mer om det.

Birgitta Hambraeus säger att centern kommer att vara med om att bygga vidare på det här stora verket. Hon säger i det sammanhanget: Någon marknadsundersökning av hur det går att driva har inte gjorts.

Nej, det har verkligen inte gjorts, för det är inte det utskottet vill att riksdagen skall besluta om. Skall man göra en marknadsundersökning huruvida man kan producera 600 000 ton och i dag sälja det, får man ett negativt besked. Det är tydligen det som centern vill ha fram, men man undersöker inte det som vi föreslår. Man har varit med om att pröva alla kompromissmöjligheter i fråga om Bergslagen osv.

Jag tycker synd om Bergslagen som har en sådan företrädare som Birgitta Hambraeus i denna fråga.

BIRGITTA HAMBRAEUS (c) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill lämna åt sidan de personliga otidigheterna från Ingvar Svanberg och bara påpeka att det är av hänsyn till kammarens arbetsbelastning som bara en centerpartist talar för den reservation som alla centerpartister i utskottet står bakom:

När det gäller frågan huruvida Bertil Rehnberg skulle få tala för Bergslags-

regionen eller inte har jag här de direktiv som gavs av industriministern. Där sägs att man är medveten om att strukturplanen drabbar många orter, men att man i annat sammanhang, t. ex. för Norrbottens län, har tillsatt en särskild delegation. I direktiven till Rehnberg sägs: "Insatser kan därutöver behövas inom ramen för SSAB:s verksamhet, i synnerhet på gruvorterna." Vidare står det: "Med hänsyn till strukturplanens konsekvenser för sysselsättningen i olika regioner och situationen på arbetsmarknaden i utgångsläget bör arbetet i första hand inriktas på gruvregionerna." Jag har citerat direkt från direktiven, och gruvregionerna är, när det gäller SSAB, just Bergslagen.

Ingvar Svanberg svarade inte på min direkta fråga. Jag vill därför upprepa den: Det projekt som man planerar och som nu är i fråga är ett storskaligt projekt som alltså inte använder sig av en småskalig teknik. Vi har i näringsutskottet fått reda på att etapp 1 med ungefär 200 000 ton bara är en första etapp, som i sig aldrig kan bli lönsam, men att en mycket begränsad ytterligare investering skulle innebära att man fick lönsamhet och samtidigt större kapacitet men att de mindre handelsstålverken därmed fick läggas ner. Om det visar sig att detta är enda sättet att få projektet företagsekonomiskt lönsamt – kommer i så fall socialdemokraterna att motsätta sig detta? Det var min fråga, som jag inte fick något svar på.

Man har också sagt här att fackföreningarna är eniga om denna lösning, men vi har fått skrivelser från några fackföreningar i Smedjebacken, där man tar kraftfullt avstånd från förslaget därför att man anser att det kommer att hota deras existens. Problemet är ju att de företag man konkurrerar ut med SSAB inte har statsstöd medan den stora jätten SSAB har statsstöd. Det är alltså icke fråga om Domnarvet kontra Luleå utan det är fråga om den stora jätten SSAB gentemot de mindre handelsstålverken.

INGVAR SVANBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag behöver väl inte svara mycket på detta. Birgitta Hambraeus demonstrerar alldeles utmärkt väl vad hon sysslar med just nu, nämligen demagogi. Hon går upp och beklagar sig över otidigheter som hon säger att *jag* har använt, men *hon* skall ha rätt att använda uttryck som fiffel, underliga turer osv. om alla människor som har en annan uppfattning än hon. Men då får man också finna sig i att bli behandlad på samma sätt; det är bara så.

Sedan fortsätter hon och ställer hypotetiska frågor och vill att jag skall svara på vad socialdemokraterna kommer att göra, om SSAB i framtiden vill göra det och det. Antagligen kommer jag inte att göra någonting alls då, eftersom jag då inte kommer att finnas kvar i den här kammaren. Men jag kan ju ställa en lika hypotetisk till Birgitta Hambraeus: Kommer du att gå emot förslaget, om Smedjebacken vill bygga ut verksamheten till 2 miljoner ton? – Vad är det för mening med sådana här helt hypotetiska frågor om vad vi kommer att göra i en framtid? Vi har ju sagt att vi vill att man bygger ut för 208 000 ton, eftersom det med detta går att få en helt lönsam enhet.

När Birgitta Hambraeus talar om etapperna 1 och 2 talar hon om ett verk som har skissats i hjärnan på en direktör. Vem har sagt att det är *det* verket

Onsdagen den
23 maj 1979

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

som skall byggas? Vi föreslår att man skall bygga ett verk för 208 000 ton. Håll isär begreppen och rör inte ihop dem så här – medvetet, nämligen – bara för att få det att framstå som om vi är illvilliga och planerar något annat än det vi föreslår! Vi menar vad vi säger i de här sammanhangen. Det är bara på det sättet.

Sedan talar Birgitta Hambraeus om Smedjebacken. Jag har ingenting emot Smedjebacken, som jag har besökt – och jag har ingenting emot Bergslagen över huvud taget på något sätt. Vi har antagit alla de förslag som det har gått att få där, men de har inte haft något statsstöd. Ta ett litet resonemang med din partivän Nils Åsling, så kanske han kan tala om att alldeles utan statsstöd har inte heller Smedjebacken blivit, utan man har haft rätt mycket statsstöd där.

Jag tycker inte att vi skall behöva fortsätta längre med det här resonemanget. Diskutera gärna med oss det vi föreslår, men diskutera inte det som du i din hjärna vill framfantisera att vi menar med det hela! Vi begär att få bli tagna på allvar. Och jag antar att du vill det också, men då får du finna dig i att betrakta andra som hederliga också.

BIRGITTA HAMBRAEUS (c) kort genmäle:

Herr talman! Ingvar Svanberg bekräftade indirekt att utskottet har fått det förslag redovisat som nu är i fråga, nämligen ett medievalsverk uppe i Luleå i två etapper. Företagets direktör Björn Wahlström har redovisat detta förslag. Den första etappen är på ungefär 208 000 ton och den andra innebär en dryg fördubbling.

Detta är, såvitt jag vet, det enda underlag som man nu diskuterar. Varför vill ni då förneka detta och i stället tala om någonting som uppenbarligen är ett fantasiverk och inte på något sätt utrett.

Förste vice talmannen anmälde att Ingvar Svanberg anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Herr talman! I föreliggande betänkande tillstyrker näringsutskottet i huvudsak regeringens förslag om medelstillskott till SSAB. Detta innebär att SSAB utöver tidigare beviljade 1,8 miljarder i och med riksdagens beslut i dag får dels 800 miljoner, dels 1,1 miljarder, dvs. sammanlagt 1,9 miljarder. Syftet med dessa medelstillskott är bl. a. att SSAB skall kunna tidigarelägga planerade investeringar och på så sätt snabbare få fram arbetstillfällen att ersätta de jobb som vid strukturomvandlingen av SSAB faller bort. De statliga subventionerna till SSAB är ett sätt att få den strukturomvandling i socialt acceptabla former som vi alla strävar efter. Att enskilda och orter trots de omfattande insatserna ändå kommer att drabbas hårt är svårt att undvika i en situation där konkurrensläget för svensk stålindustri är så utomordentligt bekymmersamt.

Syftet med de statliga insatserna måste också vara att SSAB skall utvecklas till ett starkt och konkurrensdugligt företag. Dess VD förklarade för utskottet

Onsdagen den
23 maj 1979

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

att förhoppningen är att SSAB 1980 skulle kunna tjäna ihop till lönerna och 1981 till avskrivningar och räntor, ehuru detta senare mål tedde sig mer avlägset. Skall dessa mål kunna realiseras måste de nya investeringar SSAB engagerar sig i vara lönsamma och marknadsmässigt betingade. Det ankommer på SSAB att urskilja dessa investeringar. Det finns anledning att varna för att SSAB i sysselsättnings syfte åläggs investeringar som dömer företaget att vara ett permanent förlustföretag. Trygg och produktiv sysselsättning kan endast skapas genom lönsamma investeringsprojekt.

Enligt moderat uppfattning bör frågan om ett mediumverk i Luleå bedömas i detta sammanhang. Det ankommer på SSAB att utföra marknadsundersökningar beträffande nuvarande och framtida produktion. Skulle sådana marknadsundersökningar visa att ett mediumvalsverk i Luleå är en försvarlig investering, bör denna investering aktualiseras av företagsledningen. Dessa beräkningar bör då också utgå från att SSAB har stora statliga anslag som inte får snedvrida konkurrensförhållandena gentemot de mindre handelsstålverken.

Jag vill erinra om näringsutskottets uttalande i betänkandet 1977/78:45. Utskottet framhöll där det angelägna i att de mindre handelsstålverken även i framtiden kan bevara sin konkurrenskraft. Utskottet anförde att åtgärder som SSAB vidtar som ett led i sin strukturomvandling inte får utformas så, att de leder till väsentliga svårigheter för de mindre verken. Det statliga engagemanget inom handelsstålsindustrin i form av SSAB får alltså inte medföra att mindre handelsstålverk slås ut och problem sålunda flyttas från en ort till en annan.

Det vore, herr talman, en alldeles orimlig åtgärd att med statliga subventioner stödjade en ur marknadssynpunkt olönsam investering i Luleå, som samtidigt slår sönder framtiden för järnverken i Boxholm, Hallstahammar, Smedjebacken och Halmstad. En sådan politik är knappast solidrisk.

Med det anförda ber jag att få yrka bifall till reservationerna 2, 4, 7, 9 och 15 i näringsutskottets betänkande nr 43.

LARS-OVE HAGBERG (vpk):

Herr talman! Ett framtida SSAB med full sysselsättning och slagkraft kräver samhällsekonomiska beslut. Vpk föreslår därför att SSAB:s struktur skall ha följande inriktning. Samhällsekonomin skall vara vägledande. Personalstyrkan vid SSAB:s företag skall behållas på minst samma nivå som vid bildandet av SSAB. Järnverken i Luleå, Domnarvet och Oxelösund skall utvecklas med "egen utveckling", dvs. från metallurgi till färdig produktion. Ingen gruva får upphöra med brytningen. Man skall begränsa importen av handelsstål och med åtgärder motverka den kapitalistiska frihandelspolitikens utslagning av basnäringar. Satsning på framtida stålverk genom forskning och utveckling för sociala behov och en medveten satsning på alternativ produktion skall göras.

Vpk:s förslag till strukturplan ligger väl i linje med den opinion som på olika orter kommer till starkt uttryck. Vpk:s förslag har en stor uppslutning

Onsdagen den
23 maj 1979

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

hos dem som har drabbats av SSAB:s strukturplan. Vpk:s förslag till strukturplan är alternativet till det beslut som den 6 april 1978 fattades av de borgerliga partierna och socialdemokraterna. Beslutet den 6 april 1978 var en milstolpe i Sveriges industriella utarmning.

SSAB består av gamla enheter med kunnande och stolta traditioner. Domnarvets järnverk räknar sina anor från 1870-talet. Oxelösunds järnverk byggdes i sin nuvarande form på 1950-talet med pengar som Gränges fick vid försäljningen av LKAB. NJA startades i början av 1940-talet och har haft en permanent brist på investeringskapital. Gruvorna i Västerbergslagen har månghundraåriga traditioner.

Gemensamt för alla dessa produktionsenheter – utom NJA – är att storfinansens under årens lopp mjölkat stora vinster ur dem. Efterkrigstidens kapitalistiska expansion har möjliggjort detta. Investeringar för en ny stålstruktur i framtiden har grovt försummats av storfinansens.

Vpk:s kritik av bristande utveckling och forskning är svepande, anser utskottet i ett svar på vpk-kravet i motionen 2289 om en samhällsägdd forskning och utveckling. Men inte desto mindre är den svepande kritiken träffsäker och riktig.

Bristen på en planerad utveckling gav som resultat en akut kris i handelsstålsbranschen 1975–1976. Den förre socialdemokratiska industriministern Rune Johansson tillsatte 1976 handelsstålsutredningen. Utredare blev Lars Nabseth – numera storfinansens toppman i Industriförbundet. Direktivens huvudpunkt var att utredningen skulle ha som riktpunkt att företagen inom branschen skulle bedömas vara företagsekonomiskt bärkraftiga i ett långsiktigt perspektiv. Resultatet av utredningen blev därefter – det är i stora drag dagens SSAB med kraftiga personalminskningar, flera tusen jobb skall bort – produktions- och geografisk koncentration, metallurgi i Luleå utan förädlingsenheter, nedlagd metallurgi och enbart tunnplåtstillverkning i Domnarvet samt nedläggning av gruvor.

På denna grundval slöts sedan avtalet mellan Statsföretag, NJA, Gränges och Stora Kopparberg om SSAB:s bildande. Apportegendomen, dvs. produktionsenheterna, blev högt värderade för privatkapitalet, och enligt avtalet har privatkapitalet mycket gynnsamma förutsättningar att bli utlöst ur företaget. Den lönsamma kraftindustrin behöll däremot privatkapitalet.

I konsortieavtalet, som reglerar förhållandena mellan dessa fyra parter, står att det åvilar bolaget att bedriva nämnda rörelse efter affärsmässiga och företagsekonomiska principer. Här är den springande punkten: SSAB skall drivas enligt företagsekonomiska principer. Det är anledningen till att SSAB-ledningen sätter målet att efter 1981 vara företagsekonomiskt lönsamt.

Förre industriministern, centerpartisten Nils Åsling, svalde hela uppgörelsen. Nils Åsling fick centralisera i stället för att, vilket centern brukar tala om, decentralisera. Nils Åsling lade fram SSAB-förslaget för riksdagen, och utvecklingen mot utarmning hade påbörjats. Enligt Nils Åsling hade stålindustrin anpassats efter de internationella förhållandena.

De borgerliga partierna lade fram en helt kapitalistisk lösning på stålpro-

blemet. Tyvärr kom inga helt avgörande invändningar från socialdemokraterna. Visserligen ville man på nytt förhandla om apportegendomen och kraftförelsen och att staten skulle ha ägarmajoritet, men någon egentlig kritik mot handelsstålsutredningens strukturplan förekom inte och inte heller någon kritik mot konsortieavtalets företagsekonomiska principer. Likaså svaldes det av Åsling i propositionen framlagda förslaget att SSAB skulle bli företagsekonomiskt lönsamt på fem år.

I debatten förespeglades också att SSAB:s interna strukturutredning skulle komma till rätta med en del avigsidor.

Tillsammans med borgarna avvisade socialdemokraterna vpk-förslagen att det skulle vara en samhällsekonomisk inriktning på SSAB, att malmmetallurgin i Domnarvet skulle vara kvar, att ingen gruva skulle få läggas ned och att NJA skulle utvecklas med högt driven förädling.

Riksdagen beslutade, mot vpk:s röster, att överlåta till SSAB att framlägga en strukturplan grundad på handelsstålsutredningens förslag. SSAB:s strukturplan är en avvecklingsplan. Den bygger på företagsekonomiska grunder, stordrift och koncentration och är anpassad till den internationella stålpolitiken, en stål- och handelspolitik som innebär att vi har en import på över 50 % av vissa handelsstålsprodukter.

För Luleå och Norrbotten blir strukturplanen en katastrof. Järnverket i Luleå blir egentligen ett mini-Stålverk 80 med råstålsframställning. Det sägs att antalet anställda skall minska med högst 450, men risk föreligger för att det kan bli uppåt 1 500 jobb som försvinner vid järnverket. Några egentliga framtidsinvesteringar för avancerad förädling i Luleå förutses inte i strukturplanen. En hög förädling och därmed en uppbyggnad av verkstadsindustrin skulle ju kunna vara en motor i Norrbottens utveckling.

Domnarvet skall enligt strukturplanen bli enbart ett tunnplåtscentrum. Den malmbaserade metallurgin skall läggas ned i början på 1980-talet, och sysselsättningen skall minska med 500 anställda. I verkligheten kommer det att bli mycket värre. Gruvorna i Västerbergslagen skall läggas ned eller minska sin produktion. Blötberget och Håksberg är redan dömda enligt SSAB:s strukturplan. Antalet sysselsatta i Grängesberg skall minska.

Oxelösunds järnverk klarar sig bäst i första strukturuomgången. Antalet anställda skall vara oförändrat, men på sikt måste produktion av högförädlad grovplåt knytas ihop med ett svenskt utvecklingsprogram för verkstadsindustrin för att inte även Oxelösund skall hamna i en akut kris.

Industridepartementet utsåg AMS-chefen Bertil Rehnberg att utreda följderna av SSAB:s strukturplan. Det förslag som Rehnberg presenterat ligger helt i linje med direktiven – tidigareläggningar av investeringar eller senareläggningar av nedläggningar. Slutresultatet blir detsamma som SSAB:s strukturplan.

Rehnbergs uppdrag har inte varit att ta samhällsekonomiska hänsyn och gripa in i strukturplanen. De fackliga organisationernas förväntningar på att Rehnbergs utredning skulle resultera i förslag som skulle säkra sysselsättningen har kommit på skam.

Det s. k. fackliga tillägget, som fackföreningarna fick i strukturutredning-

Onsdagen den
23 maj 1979

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

en, visade sig när det kom till kritan inte vara mycket värt.

Fackföreningarna inom SSAB fick deltaga i utrednings- och strukturarbetet enligt MBL-andan. Inom givna förutsättningar och ramar – de 4 miljarderna till SSAB, konsortieavtalet och riksdagens uttalande om företags-ekonomisk inriktning – har facket fått utöva sitt s. k. medbestämmande. Följden har blivit att fackföreningarna försökt rädda vad som räddas kan till sin ort. Motsättningar har uppstått mellan facken, medan staten och företagsledningen bekvämt har åsett motsättningarna och drivit igenom sin strukturplan.

En av huvudorsakerna till den fackliga oenigheten är att den övergripande förbundsledningen i Metall accepterat strukturplanen för SSAB med dess företagsekonomiska utgångspunkter. Därmed har förbundsledningen inte kunnat ge fackföreningen sitt stöd för en samhällsekonomisk utveckling. Den reformistiska klassarbetspolitik som förs av SAP och ledningen för Metall är en av orsakerna till att motståndet mot den företagsekonomiska stålpolitiken inte har den enighet och slagkraft som den borde ha.

Samma politiska intressen drev igenom medbestämmandelagen i riksdagen 1976, en lag som inte ger fackföreningarna det stöd de så väl behöver, när borgare och arbetsköpare går till attack mot jobben. Vpk:s krav 1976 om vetorätt för facken visar sig i dag vara riktigt.

Folkpartiregeringens förslag, som behandlas i detta betänkande och som grundar sig på Rehnbergs utredning, slår fast de företagsekonomiska utgångspunkterna. Folkpartiregeringens förslag ger SSAB ytterligare en miljard att strukturera efter företagsekonomiska principer. Och näringsutskottet tillstyrker i stort.

Därmed har SSAB-ledningen fria händer. Och redan nu händer saker. SSAB:s verkställande direktör säger: "För långsiktig lönsamhet är emellertid detta inte tillräckligt – även andra åtgärder – framför allt en sänkt bemanning – måste till."

SSAB-ledningen klagar på att rationaliseringsarbetet går för långsamt. Personalminskningar måste ske. Verkställande direktören säger: "Enskilda chefer kan dock – på grund av en naturlig och stark attityd mot förändringar – ha svårt att bedriva detta rationaliseringsarbete utan extern hjälp. I förekommande fall kommer externa konsulter att anlitas i det fortsatta rationaliseringsarbetet."

Raffinerade omorganisationsplaner slipas av SSAB-ledningen för att öka lönsamheten och effektiviteten: SSAB skall styckas i dotterbolag. Dotterbolagsformen ökar lönsamhetskraven. Kraven ökar på produktivitet och effektivitet. Dotterbolag motverkar regionala motsättningar. Varje del i SSAB skall bära sina egna kostnader. – Allt detta enligt verkställande direktören.

Att borgerliga krafter och partier företräder en sådan politik är inte särskilt förvånande. Jag skulle ändå vilja fråga utskottets talesman: Kan det verkligen vara meningen med omstruktureringen att ge ledningen så fria händer att bedriva sin företagsekonomiska och lönsamma linje som det innebär om man

styckar upp bolaget med risk att det kommer att kraftigt minska antalet anställda?

Ingvar Svanberg har uttryckt en stark tro på att SSAB nu skall bli bra och talat om en offensiv stålpolitik. Jag skulle vilja fråga honom: Är det en offensiv stålpolitik som SSAB kan bedriva på grundval av det förslag som föreligger i dag och som socialdemokraterna inte har reserverat sig mot? Är det inte så att företagsekonomisk lönsamhet går före samhällsekonomi, sysselsättning och regional balans? Måste inte hela konsortieavtalet upphävas?

Jag skulle också vilja ställa den intressanta frågan: Om SAP skulle komma i regeringsställning efter valet i höst, kommer ni då att företa förändringar i SSAB:s strukturplan så att samhällsekonomiska mönster träder fram?

Näringsutskottets betänkande nr 43 blir, om det antas, ett klartecken för Bergslagens avveckling. Det är beklagligt. Vpk har i motionerna 2288, 2289, 335, 657, 1004 och 1013 föreslagit en alternativ samhällsekonomisk inriktning.

Vpk föreslår att stål- och gruvindustrin skall nationaliseras för att man skall kunna förverkliga en samhällsekonomisk politik. Utskottet avvisar vpk-förslaget och menar att samhällsintresset kan tillgodoses ändå. Vilket samhällsintresse? Om samhällsintresset är att understödja Wallenbergimperiet är det riktigt. Men om samhällsintresset är att ge alla jobb, företräda arbetarna, det stora flertalet, då kan samhällsintresset bara tillgodoses utan kapitalägare och deras värderingar.

Socialdemokraterna har i sin motion och reservation krävt att staten skall vara majoritetsägare i SSAB. Men det blir bara en kvartsmesyr, när konsortieavtalets företagsekonomiska principer gäller. Frågan är vad man skall använda majoritetsförhållandet till i det läget.

Vpk kräver att den malmbaserade metallurgin i Domnarvet skall vara kvar. Vi förordar integrerade stålverk från metallurgi till färdig produkt. Industripolitiken i vårt land måste knyta ihop gruv-, stål- och verkstadsindustri med en gemensam planering. Därför kan inte malmmetallurgin i Domnarvet offras på det företagsekonomiska altaret. Det gäller att driva en stålproduktion med "egen utveckling" i såväl Domnarvet som Luleå och Oxelösund. Malmmetallurgin i Domnarvet måste, i stället för att avvecklas, tillföras investeringar; nya processer kan komma i fråga, t. ex. ELRED. Malmmetallurgin i Domnarvet måste också ses i ett större sammanhang – för kvalitet, specialprodukter och snabba leveranser. Metallurgi i Domnarvet är en förutsättning för gruvors och kalkbruks fortsatta existens.

Utskottet säger i sitt avslagsyrkande att facken står eniga bakom strukturplanen. Låt mig bara påpeka att facket i Domnarvet vid det senaste årsmötet uttalade att malmmetallurgin skall vara kvar i Domnarvet.

I reservationen 3 uttalar sig Birgitta Hambræus – hon är ensam på den reservationen – för att malmmetallurgin skall vara kvar i Domnarvet. 1978 stod hon inte för det – då röstade hon emot det kravet i riksdagen. Men då var hennes partikamrat Nils Åsling också industriminister och den som lade fram propositionen. Jag hoppas att den förändring som nu skett inte skall följa

Onsdagen den
23 maj 1979

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

konjunkturerna för centern i regeringsställning så att Birgitta Hambræus nästa gång sviker.

Man kan också reflektera över den intressanta situationen att socialdemokratin i Dalarna står för en malmmetallurgi, medan däremot partiet som helhet är emot detta. Jag frågar mig vad det i längden får för konsekvenser, när man tvingas på något sätt avstå från ett sådant rimligt krav i regionen, där man driver en opinion för detta rimliga krav.

Vpk har även föreslagit att det i Grängesberg, som drabbas hårt av SSAB:s strukturplan, skall uppföras ett sinterverk. Utskottet skjuter denna fråga till regeringen och en delegation som skall granska förslagen. Jag vill betrakta det som en skenmanöver – det är till intet förpliktande.

Vpk har vidare krävt att ingen gruva skall få läggas ned. Att lägga ned gruvor som inte är utbrutna är att kasta bort en naturresurs som är samhällsekonomiskt nyttig. Vpk har här samma uppfattning som Svenska gruvindustriarbetareförbundet i sitt program, att naturtillgångarna, gruvverksamheten och vidareförädlingen av malmen behöver socialiseras för att vi skall kunna föra en nationell mineralpolitik grundad på samhälls- och löntagarintresset. Och uppfattningen är densamma vad gäller att brytningen i en gruva inte får upphöra förrän malmen är utbruten och ersättningsjobb i god tid har anskaffats.

Men med den industripolitik som i dag förs, med halvhjärtade satsningar på vidareförädling, är ju flera gruvors existens i fara. En framtida hög förädlingsgrad i varje produktionsled är en förutsättning för att man skall kunna förhindra gruvdöden.

Vpk har i sina krav att Blötbergets gruva och Håksbergs gruva skall drivas vidare, men detta har avstyrkts av utskottet. SSAB:s strukturplan skall där gälla. Emellertid säger utskottet att gruvorna inte får vattenfyllas förrän den av regeringen tillkallade utredningen sagt sitt. Här inställer sig en fråga: Kommer SSAB att tillåtas att plundra gruvan, att ta upp maskiner, kross, räls m. m., dvs. att helt utarma gruvan? I sådant fall är ju gruvan i praktiken helt död. Jag skulle direkt vilja fråga utskottets talesman: Vad innebär denna skrivning i betänkandet? Är det så att SSAB får göra vad man vill med gruvan? Nej, jag anser att det enda raka är att tillgodose vänsterpartiet kommunisternas krav och det förslag som Gruvindustriarbetareförbundet har i sitt program, att inga gruvor får läggas ned förrän de är utbrutna.

Den heta massmediafrågan i dagens debatt är ändå mediumverket i Luleå. Debatten om mediumverk i Luleå är i och för sig grotesk. I klartext är mediumverket i Luleå ett försök till kompensation för misslyckandet med Stålverk 80. I brist på annat får nu mediumvalsverket bli Luleås tröst. Men till bilden skall då fogas att mediumvalsverket kommer att behöva mindre antal anställda än det finverk som skall läggas ner.

Vpk yrkar i motionen 2289 yrkande 3 att ett mediumvalsverk i Luleå uppförs i enlighet med de riktlinjer för en offensiv stålpolitik som anförs i motionen. Därtill bör läggas att huvudsyftet skall vara att erövra nya marknader, vilket möjliggörs genom ett ökat samhällsbyggande och bostadsbyggande samt en expansion av den svenska verkstadsindustrin, att en

samordning av stålproduktionen bör ske med inriktning på samhällsekonomiska värderingar, varvid importen av handelsstålprodukter bör begränsas, samt att med denna politik ingen motsättning skall uppstå mellan mediumverk i Luleå, Boxholm, Smedjebacken, Hällefors och Hallstahammar. De borgerliga är utifrån sina utgångspunkter konsekventa. De litar till marknadskrafterna. De vill inte ha något mediumvalsverk, för det finns ingen marknad enligt deras sätt att se. SAP har med sitt förslag samma marknad att ta hänsyn till och föreslår ändå ett mediumvalsverk, utan att kombinera det med andra åtgärder – Ingvar Svanberg talade om en offensiv stålpolitik, vad nu den innebär.

Båda de här linjerna ser jag som felaktiga. Borgarnas är defensiv och ger inga nya jobb. För Boxholm och Smedjebacken är det bara en kortsiktig säkerhet. Med borgarnas politik kommer Boxholm och Smedjebacken i alla fall att hamna i svårigheter. Socialdemokraterna spelar med ett mediumverk som kan ökas i kapacitet och i realiteten ta en stor del av de mindre handelsstålverkens marknad.

Det enda realistiska för socialdemokraterna, som driver den här frågan väldigt hårt, borde vara att överge sin ståndpunkt om SSAB:s strukturplan och gå in för en integrerad produktion vid varje verk. Då skulle Luleå järnverk få del av annan valsningskapacitet som har betydligt bättre marknad. Dessutom skulle en ägarsamordning mellan de mindre handelsstålverken inom SSAB, som vpk föreslår, lösa många av de problem som nu står för dörren.

Jag vill verkligen fråga Ingvar Svanberg: Är inte SSAB:s strukturplan förödande för Luleå? Vore inte integrerade verk till nytta för Luleå och för hela handelsstålindustrin? Borde inte arbetarrörelsen slå in på den vägen, när borgerligheten går till så våldsamt attack med nedskärningar?

De mindre handelsstålverkens existens är i många fall i fara. I Horndal har beslut fattats om nedläggning, och den sker nu vid månadsskiftet. Därmed har storfinansens förorsakat Horndal stor skada som bara kan kompenseras genom en samhällsinsats. De uttalanden som gjorts av nästan alla partier för att rädda Horndal måste nu uppfyllas. Rätten till jobb i Horndal måste hävdas. Ett fungerande samhälle som Horndal kan aldrig tillåtas bli en livlös före detta bruksort.

Grunden för framtiden är en fortsatt malmbaserad produktion. Järnhanteringen i Horndal måste fortsätta. Man kan ta till vara det kunnande och de traditioner som finns i Horndal. Vpk har i sin partimotion föreslagit att hela stålindustrin skall nationaliseras och att samhällsekonomiska principer skall hävdas för framtiden. Vi anser därför att Horndal omedelbart bör införlivas i SSAB. En offensiv handelsstålpolitik kan göra stålproduktion i Horndal möjlig. Till en början kan man fortsätta den drift som är tekniskt möjlig i Horndal och därefter snarast utvidga med nya förädlingsenheter som förläggs till Horndal.

Det skall bli intressant att se hur många som ställer upp för Horndal. Föregående år lyckades ju alla som den 1 april lovade så mycket med konststycket att den 6 april svika alla sina löften.

Onsdagen den
23 maj 1979

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

SSAB:s strukturplan får konsekvenser också för Rättvik och Siljansbygdens kalkverk. De krav som vpk framför i motionen är tillstyrkta vad gäller utredningen men inte vad gäller principen att ersättningsjobb skall vara ordnade innan någon förändring eller nedläggning får ske. Det är en viktig princip som måste med kraft hävdas.

Herr talman! SSAB representerar i svensk industri en modell för hur utvecklingsproblem löses med koncentration, stordrift, personalrationalisering och regional utarmning på grund av nedläggningar. Den vägen formar ingen framtida stålindustri. Vad vi behöver efter år av industriellt utvecklingsvakuum är en väg mot en stålindustri för framtiden. Den skall vara anpassad efter sociala behov och ingå som ett led i hela industrialiseringen.

Professor Sven Eketorp vid tekniska högskolan skisserar i några punkter 1990-talets svenska järn- och stålverk:

Små verk, anpassade till svenska förhållanden.

Hantering från råvara till slutprodukt.

Säker teknik, som i det närmaste kan jämföras med flygets säkerhetssystem, för att undvika driftstopp.

Framsynlighet i produktionen för ständigt skapande av nya produkter.

Den teknik som används är skapad efter människans behov och förmåga, och jobbet blir intressant.

Energi- och miljöfrågor får avancerade lösningar i jämförelse med dagens läge.

Samhället och verket skall intimt bli beroende av varandra. Gemensamma projekt genomförs, exempelvis inom energiområdet.

Vpk:s förslag till strukturplan för SSAB är en utmärkt övergångsplan till det framtida stålverket. Varför skall vi nu avrusta vårt kunnande och våra traditioner på flera orter? Det är ingen framtidspolitik. Det är endast en arbetarfientlig kapitalistisk politik som den svenska arbetarklassen har fått mer än nog av under de tre senaste krisåren.

Det gäller därför att ställa ett konkret alternativ mot borgarsamhället. Vpk:s förslag har denna inriktning. Vpk:s förslag till strukturplan har den.

Herr talman! Jag yrkar bifall till samtliga vpk-motioner som behandlas i detta betänkande och till det i anslutning till motionen 2289 framställda särskilda yrkande som har delats på ledamöternas bänkar och är av följande lydelse:

att riksdagen med anledning av motionen 1978/79:2289 yrkandet 3 hemställer hos regeringen om att skyndsamt framlägga förslag om att ett mediumvalsverk i Luleå uppförs i enlighet med de riktlinjer för offensiv stålpolitik som anförs i motionen, vartill bör läggas

a. att huvudsyftet därmed skall vara att erövra nya marknader, vilket möjliggörs genom ett ökat samhällsbyggande och bostadsbyggande samt en expansion av verkstadsindustrin,

b. att en samordning av stålproduktionen bör ske med inriktning på samhällsekonomisk värdering, varvid importen av handelsstålsprodukter bör begränsas,

c. att härigenom någon motsättning inte skall uppstå mellan mediumverk i Luleå, Boxholm, Smedjebacken, Hallstahammar och Hällefors.

INGVAR SVANBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Lars-Ove Hagberg frågade mig om jag anser att vad som inleds med den plan som nu tas för SSAB är att betrakta som en offensiv politik för den svenska stålindustrin. Nej, det gör jag verkligen inte. Vad vi behöver i Sverige är naturligtvis en expansion på alla möjliga områden, inte isolerad just till stålindustrin. Vi behöver en annan industripolitik. Det är det som vi är beredda att genomdriva om vi skulle ta över regeringsansvaret. Vi vågar tro på svensk industris framtid. De svenska stålverken måste ha stora investeringar om de skall kunna bli konkurrenskraftiga – betydligt större än de som nu föreslås. Men detta är ett litet steg på vägen mot en bättre politik än den som har förts.

Sedan har här dykt upp vissa underligheter, om jag får använda det uttrycket. Man försöker i betänkandet från borgerlig sida fördärva hela tanken med SSAB. De borgerliga vill egentligen inte ha en utveckling av den svenska stålindustrin, de är helt nöjda med att vi har en produktion på ungefär 45 % av kapaciteten. Vi socialdemokrater vill ha en offensivare industripolitik på hela området. Hur den sedan skall se ut i detalj kan vi inte diskutera här. Jag kan inte heller åtaga mig att på varje punkt säga vad den innebär. Men den innebär en större tilltro till vår möjlighet att bygga upp en konkurrenskraftig industri.

Lars-Ove Hagberg frågar om inte SSAB:s hela strukturplan är förödande för Luleå. SSAB:s strukturplan med alla de inskränkningar som nu görs och som man planerar att göra om man får fortsätta att driva den rent borgerliga inställningen är förödande för alla svenska stålverk, det har Lars-Ove Hagberg rätt i. Då är det inte fråga om huruvida Luleå konkurrerar ut Smedjebacken, utan då försvinner egentligen alltihop – det kommer aldrig att kunna fortleva. Men att säga att strukturplanen är helt negativ är naturligtvis farligt. Fortsätter vi på den inslagna vägen leder det mot en försämring inte bara för Luleå utan för hela den svenska stålindustrin inom SSAB.

BIRGITTA HAMBRAEUS (c) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill bara rätta en felaktighet i vad Lars-Ove Hagberg sade.

Vid riksdagsbeslutet våren 1978 att bilda SSAB talade jag om hur viktigt det är att bibehålla malmmetallurgin också vid Domnarvets Jernverk. Strukturplanen var då ännu inte fastställd, och jag var mån om att betona att frågan var helt öppen och att något beslut beträffande malmmetallurgin ännu inte hade träffats.

LARS-OVE HAGBERG (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Först till Birgitta Hambraeus.

I beslutet den 6 april förra året fanns det också ett konsortieavtal. I det sades att affärsmässiga och företagsekonomiska principer skulle gälla. Nils Åsling,

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

Onsdagen den
23 maj 1979

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

Birgitta Hambraeus partikamrat, skrev i propositionen att företagsekonomiska principer skulle gälla. Att sedan överlåta åt de anställda att ta andra hänsyn är att utmana löjet.

Är det inte så, Birgitta Hambraeus, att ni hade helt fel och att det är därför som ni har ändrat er i år? Vad jag hoppas är att ni inte ändrar er nästa gång centern kommer i regeringsställning.

Diskussionen med socialdemokratin är intressant. Helt plötsligt säger Ingvar Svanberg nu att det finns stora brister i SSAB:s strukturplan. Men varför lägger inte socialdemokraterna fram något alternativ? Varför godkänner man konsortieavtalets företagsekonomiska principer? Varför godkände man efteråt de företagsekonomiska utgångspunkterna att på fem år göra det lönsamt? Det är ju det som SSAB-ledningen i dag rider på. Verkställande direktören talar i PM efter PM om dessa företagsekonomiska principer, och några går då ut och säger att vi skall avskeda den verkställande direktören. Men vad vi skall avskeda är väl principerna, så att verkställande direktören inte kan agera på detta sätt. Jag ser emellertid inte någon sådan reservation från socialdemokraterna, och det beklagar jag. Jag hoppas verkligen att den borgerliga krispolitik som har förts i tre år skall överges. Men det fordrar naturligtvis att socialdemokratin ställer upp ett alternativ. Jag är mycket besviken över att det inte finns något alternativ till den strukturplan som drabbar Luleå, Domnarvet, Oxelösund och gruvorna i detta läge.

Det finns inte heller någon linje för den offensiva industripolitiken. Vad jag kan förstå så måste den kombineras med en kraftig satsning på den svenska verkstadsindustrin. Det är ett problem att socialdemokratin *tror* – jag använder det ordet, Ingvar Svanberg – i fråga om expansionen. Måste man inte lägga fram en planerad politik för att kunna utveckla? Annars hamnar man ju i det läge som vi befinner oss i f. n., nämligen att inte kunna lägga fram ett alternativ mot borgerligheten när den i varje läge anstormar mot jobben. Det är på det sättet i dag, att attacken mot mediumverket har sin utgångspunkt i att socialdemokratin inte har haft en helhetssyn, har accepterat strukturplanen och därmed avvecklingen av Luleå och har fått ta tag i denna lilla fråga, som inte ger fler jobb utan snarare färre. Finvalsverket har ett större antal anställda än det kommande mediumverket.

BIRGITTA HAMBRAEUS (c) kort genmäle:

Herr talman! Det är riktigt att SSAB måste gå in för företagsekonomiska principer när man föreslår sin strukturplan. Men dåvarande industriministern Åsling sade att just därför måste samhället vara berett att gå in med ytterligare pengar när det är motiverat och när samhällsekonomiska skäl talar för det. Det var därför industriminister Åsling gav uppdraget åt Rehnberg att komma med sådana förslag, och det är det vi diskuterar i dag. Det finns inget som helst fog för det Lars-Ove Hagberg säger om min inställning till malmmetallurgin. Jag har hela tiden hävdad att den bör vara kvar av samhällsekonomiska skäl, men kanske också i det långa loppet av företagsekonomiska skäl.

INGVAR SVANBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Lars-Ove Hagberg gör det litet enkelt för sig när han menar att man med den offensiva stålpolitik som vi skulle föra inte enbart skall ta företagsekonomiska hänsyn. Vi kan naturligtvis inte driva en industri i detta land som icke är företagsekonomiskt riktigt. Man kan inte driva företagsekonomi dithän att varje enskilt företag skall vara företagsekonomiskt riktigt. Men totalt måste det vara så, eljest kommer vi att ligga illa till. Jag är inte så pessimistisk att jag tror att svensk stålindustri skall behöva leva på så mager fot att den inte skall kunna bära sig. Den kan göra det om vi investerar. Det kan vara investeringar som för dagen inte är lönsamma, men som framöver kan betyda en hel del. Vi har begärt att regeringen lägger fram en strukturplan för hur SSAB skall se ut i framtiden. Självfallet litar vi inte på att den blir bra, men det finns alla möjligheter för riksdagen att ändra på den.

När det sedan gäller strategin för industripolitiken så kommer vi ju att diskutera den om några dagar här i riksdagen, och då kan vi tala om förutsättningarna. Vi tror inte att dagens beslut leder till någon väldigt bra politik – man rör ihop en soppa av folkpartistisk och centerpartistisk industripolitik, och vi driver våra egna förslag. I den kommande debatten skall vi diskutera vår inriktning av industripolitiken, och jag tror att vi skall spara diskussionen tills dess. Att enbart permanenta alla arbetställen är ingen lösning på dessa problem.

LARS-OVE HAGBERG (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Vpk har inte förordat någon permanentning av jobben. Vi vill ha nyinvesteringar, och vi vill ha en omdaning. Jag slutade mitt huvudanförande med att säga att vi vill ha en ny framtida stålpolitik, och vi menar att man med vår samhällsekonomiska strukturplan när det gäller SSAB skulle få en bra väg för övergången till denna framtida stålpolitik.

Men, Ingvar Svanberg, om vi accepterar dagens borgerliga stålpolitik, då hamnar vi i det läget att vi utarmar alla traditioner vi har på många av våra stålorter. Hur kommer då den framtida stålpolitiken att se ut? Problemet är ju att om vi godkänner den nuvarande inriktningen, så innebär det för SSAB:s del att man skall stycka upp företaget i små enheter, i dotterbolag. Varje enhet skall då ha resultatansvar, dvs. att går inte en enhet ihop så att den kan bära sina egna kostnader, då lägger vi ned den, och då köper vi produkterna någonstans utifrån.

Är det en sådan typ av företagsekonomiskt tänkande som vi nu skall besluta om? Det frågar jag också de borgerliga representanterna i utskottet. Är det verkligen så att ni godkänner att man kastar in 5 miljarder i företaget, samtidigt som man går så vårdslöst fram med jobben som det talats om här? Det blir ju följden av de intentioner som SSAB-ledningen har gett till känna.

Sedan vill jag också säga att frågan om SSAB är en del av industripolitiken. Den kan aldrig avskiljas från den. Och det man från socialdemokratiskt håll i dag framför som alternativ till den borgerliga utarmningspolitiken får ju därför ses som en del av den industripolitik som man vill driva. För man vill

Onsdagen den
23 maj 1979

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

väl inte föra en annan typ av industripolitik på andra områden?

När det sedan gäller Birgitta Hambræus, så är det ju så att hon nu är ensam bland de centerpartistiska företrädarna i näringsutskottet om att tala för malmmetallurgin. Och det tycker jag är bra. Vad jag pekat på är att det inte nu får vinglas vidare i den här frågan, för när Nils Åsling var i regeringsställning och lade fram sin proposition, då trodde man blint på vad som sades där. Men jag är liksom Birgitta Hambræus positiv till att man skall ta samhällsekonomiska hänsyn när det gäller frågan om malmmetallurgin. Jag önskar att det skulle finnas fler som gjorde det i fler frågor som rör SSAB, t. ex. sådana som rör Blötbergsgruvan och Håksbergsgruvan. Det borde man göra också när det gäller hela frågan om SSAB:s struktur. Då kanske vi fick en helt annan strukturplan för SSAB.

Förste vice talmannen anmälde att Ingvar Svanberg anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

OLLE WÄSTBERG i Stockholm (fp):

Herr talman! Det utskottsbetänkande som vi nu behandlar innebär i allt väsentligt ett bifall till regeringens proposition. Som är naturligt – och som det alltid borde vara – har utskottet lagt till synpunkter och gjort tillkännagivanden. Om vi jämt, när ett utskott gör smärre ändringar och tillägg, kallar detta – som Ingvar Svanberg gjorde – en perforering av propositionen, då utgår vi ifrån att riksdagen skall vara ett transportkompani. Det vore olyckligt. En av fördelarna med den period av minoritetsregerande vi nu har är just att utskotten och riksdagen får ett större inflytande på den praktiska politiken. Det väsentliga när det gäller den nu föreliggande propositionen är bl. a. att den ekonomiska ram som föreslås av industriministern är bifallen med ett avsteg på några få miljoner.

Det som föreslås i propositionen innebär tre saker.

För det första får SSAB chans till en grundläggande strukturomvandling. Det sker genom 846 milj. kr. i strukturlån och 255 milj. kr. i rekonstruktionslån.

För det andra vidtas åtgärder, framför allt genom tidigareläggningar av investeringar, som gör att sysselsättningen bibehålls i långt större omfattning än vad som annars skulle ha skett. Genom särskilda bidrag till utvecklingsfonden i Kopparbergs län tas dessutom speciell hänsyn till Borlänge-Ludvikaregionens trängda läge.

För det tredje vidtas åtgärderna med största möjliga hänsynstagande till att det också på detta område måste finnas konkurrens för att befrämja effektivitet.

Det har självfallet varit mycket dyrt att genomföra åtgärderna för stålindustrins strukturrationalisering. Staten har tillförsäkrat Statsföretag att under en femårig rekonstruktionsperiod få statliga lån med högst 3,1 miljarder kronor. Genom riksdagsbeslutet förra året anslogs sammanlagt 1,8 miljarder kronor, och i årets budgetproposition föreslås ytterligare 800 milj. kr. till olika typer av lån. Men även om det har varit dyrt är det nödvändigt.

Det är nödvändigt för att upprätthålla sysselsättningen. Vi vet att varje gång 100 människor blir arbetslösa kommer 10–20 av dem aldrig tillbaka till arbetsmarknaden. De kan vara för gamla, och man behöver sannerligen inte vara gammal för att anses för gammal på svensk arbetsmarknad. Sociala problem som förut klarats av kan komma i dagen. Andra saker kan också göra att människor blir utslagna från arbetsmarknaden för gott. Kostnaden för att klara jobben blir sällan för hög. Dessutom har man genom lånen till stålindustrin kunnat rädda ett kunnande och ett insatt kapital, som annars delvis skulle ha gått till spillo.

Men här är det självfallet en svår balansgång för politikerna. Å ena sidan vill vi rädda sysselsättningen och hålla uppe en industrikapacitet, å andra sidan gäller det att inte varaktigt skada konkurrensen och förvandla stålbranschen till en skyddad sektor, dömd till evig statssubventionering. Det är litet grand av den balansgången som präglar oenigheten i utskottet, även om den inte skall överdrivas.

Socialdemokraterna och vpk vill helt förstatliga SSAB. Vi menar, att om de privata delägarna försvinner från SSAB, tar man ett steg längre bort från ett marknadsberoende för företaget. Dessutom är det alltid svårare för en styrelse som tillsatts av enbart staten att säga nej till lokala krav av olika slag än för en styrelse där också privata intressenter finns med. Men om socialdemokraterna skulle få igenom sitt praktiska förslag om skapandet av en statlig majoritet i SSAB:s styrelse, skulle det helt säkert leda till att de privata intressenterna använde sig av de utlösningsklausuler som finns i avtalet om SSAB. Då kommer staten att tvingas att ekonomiskt lösa ut Gränges och Stora Kopparberg. Jag kan tänka mig bättre sätt att använda statliga pengar inom SSAB.

Socialdemokraterna vill också förstatliga de mindre handelsstålverken. Detta blir säkert motiverat, om man som socialdemokraterna vill satsa på ett mediumstålverk i Luleå, något som med all säkerhet skulle hota bl. a. Boxholm och Smedjebacken och göra att deras möjligheter att leva kvar som fristående icke-statliga verk försvinner. Men vi menar att i de fristående verken skapas ett mått på effektivitet, och på några områden får också SSAB en nyttig konkurrens. I ett särskilt yttrande har centern närmast ställt sig neutral till frågan om en ytterligare samordning av de mindre handelsstålverken och ett förstatligande.

När det gäller gjuteriindustrin ser socialdemokraterna ett nytt område för stora statliga stödåtgärder. Vi menar att nackdelarna med att nu, inte minst i det här konjunkurläget, gå in med ytterligare statliga subventioner starkt överväger.

Mediumvalsverket tillhör det som hittills har diskuterats mest. Här säger SSAB två motstridande saker. Man säger för det första att man tror att ett mediumvalsverk i Luleå skulle bli lönsamt, men för det andra att man endast avser att bygga det, om SSAB får direkta statsbidrag för projektering och byggande. Men om det är ett lönsamt projekt, skulle sådana bidrag inte behövas. Vi menar att det är rimligt att SSAB får tillfälle att undersöka marknadsförutsättningarna, att se om det finns ett underlag för ett mark-

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

Onsdagen den
23 maj 1979

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

nadsbaserat lönsamt verk. Finns det inte något underlag och vi ändå skulle besluta oss för att sätta i gång verket, innebär det att problemen flyttas till andra orter – till Östergötland och till Bergslagen.

Socialdemokrater och centerpartister har i utskottet format en majoritet för att man bör upprätta en plastbeläggningslinje i Borlänge. Här har vi från liberalt håll reserverat oss därför att vi menar att det vore orätt att etablera ett statligt företag, som går in på en i dag redan rätt hård marknad, och göra det med hjälp av skattemedel. Det vore att försämra effektiviteten i branschen, att minska möjligheterna till en reell konkurrens.

På några punkter vill utskottet ge rådruum inför kommande beslut. Det gäller kalken, där en industripolitisk utvärdering skall ske innan beslut om kalkverket i Dalarna tas. Jag vill personligen säga att jag tycker att det ligger någon brist på logik i tanken att man skulle flytta ett kalkverk från ett av Sveriges kalkrikaste områden upp till Luleå och då tvingas skeppa kalk med båt från Gotland. Rådruummet gäller också de mellansvenska gruvorna, där utskottet säger att ingenting nu skall göras som hindrar ett framtida annat beslut än nedläggning. Vi får t. ex. inte vattenfylla gruvorna.

Herr talman! Vi är eniga om att satsa, och satsa mycket, för att rädda sysselsättningen och för att bidra till strukturlösningar inom stålindustrin. Vi skall självfallet inte överdriva de åsiktsskillnader som finns, för de rör trots allt inte huvuddragen. Men åsiktsskillnader finns på en del punkter, och de har en ideologisk underton.

Vi från folkpartiet vill kombinera värnet om sysselsättningen med ett värn om marknadsekonomin. Vi är rädda för ytterligare socialiseringar, för en dominans för staten på de sektorer där det i dag finns fri konkurrens och för att staten – genom att gå in på nya områden – skall undanröja förutsättningarna för konkurrens. Samma rädsla finns inte hos socialdemokraterna, och ibland, menar jag, saknas faroinstinkten också hos centerpartiet.

De två stora industripolitiska beslut som tas av den här vårriksdagen gäller stålet och skogen. Jag hoppas att de också skall bli något av slutvinjetten på några år av omfattande och i det stora hela nödvändiga subventionsbeslut. Nu är det dags att utnyttja de mer positiva konjunkturerna till att låta företagen stå på egna ben. En politik med miljardstöd till företag från staten har alltid en rad nackdelar.

Effektiviteten tenderar att minska när marknaden kan betyda mindre än kontakten med politiker. När staten har gått in och tagit ansvar för ett företag eller en bransch är det mycket svårt att komma ut igen. I dag drar ju staten genom ganska höga skatter in konsumtionskraft från oss alla och använder de pengarna till att göra det möjligt för vissa företag att producera varor som vi som konsumenter, inom eller utom landet, inte efterfrågar. En sådan politik innebär i längden en försvagning av marknadsekonomin. Det finns också alltid en risk i en subventionsekonomi att småföretagen, med sin svårighet att få kontakt med olika typer av myndigheter, missgynnas.

Herr talman! Det här är starka skäl för att styra ut ur subventionsekonomin. Låt oss ha det i minnet när vi i dag, under i huvudsak stor enighet, kommer att fatta beslut som ger SSAB och dess anställda en starkare position

inför framtiden. Jag yrkar bifall till reservationerna 2, 4, 7 och 8 och i övrigt till utskottets hemställan.

BIRGITTA HAMBRAEUS (c) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill bara förtydliga vårt särskilda yttrande. Vi centerpartister står helt bakom utskottsmajoriteten när det gäller samhällsengripande rörande de mindre och medelstora handelsstålverken. Vi är inte på något sätt intresserade av ett förstatligande. Däremot har vi i vårt särskilda yttrande kritiserat regeringens passivitet. Vi tycker att man borde ha mer beaktat de mindre och medelstora handelsstålverkens situation och alltså ha fullföljt den utredning som regeringen gav Arne Geijer i uppdrag att genomföra.

LARS-OVE HAGBERG (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Olle Wästberg i Stockholm får väl känna sig som utskottets talesman i detta sammanhang. Jag ställde en fråga till honom med anledning av det förslag om att gruvan i Blötberget nu inte skall vattenfyllas som han litet grand skryter om. Vad menar utskottet med detta förslag? Innebär det bara att gruvan inte får vattenfyllas eller att SSAB kan plundra gruvan och egentligen i praktiken göra det omöjligt att ta den i bruk igen, eftersom det medför alltför stora kostnader? Det är angeläget att få svar på den frågan, och jag tycker att Olle Wästberg skall besvara den.

Min nästa fråga till utskottet var vad som egentligen är avsikten med utdelandet av de fem miljarderna på detta område. Vilken industripolitik skall man föra i detta sammanhang? Det skulle vara intressant att få höra Olle Wästberg för regeringspartiet räkning redovisa hur partiet i sin industripolitik tänker sig att dela ut fem miljarder på företagsekonomiska villkor men sedan låter företagsledningen göra vad den vill med dessa medel. Den får ta vilka initiativ som helst. Den får strukturera upp företaget enligt dotterbolagsprincipen och skryta med att den ökar lönsamhetsgraden och effektiviteten och i stort sett minskar alla de spänningar som skulle ha uppstått på grund av arbetarnas berättigade krav. Hela tiden skall man ha resultatansvar på varje liten bit av företaget. Det är den företagsekonomiska bild som SSAB-ledningen nu skisserar.

Jag vill ha reda på om det också är folkpartiets och utskottets mening att SSAB även i fortsättningen skall få förfara på detta sätt eller om utskottet nu vill säga: Nej, det är inte den linje som vi vill att SSAB skall driva.

När det gäller kalkverket har man tagit ett steg, men jag undrar ändå, mot bakgrund av vad som hittills har hänt inom SSAB, om det inte vore berättigat att kräva att det tillskapas någon form av ersättningsjobb för kalkverket, om det läggs ned. Utskottet kräver nu bara en utredning och en översyn, men vi vet vad de utredningar och översyner som hittills gjorts har givit – de har i varje fall inte räddat företagen.

Vad är innebörden av det marknadsberoende och den förlitan till den fria konkurrensen som utskottet och folkpartiet nu redovisar? Bli resultatet härav att man vill ge fria händer åt SSAB-ledningen att föra en så extrem

Nr 153

Onsdagen den
23 maj 1979

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

företagsekonomisk politik som den hittills har uppvisat? Om man ger klartecken för en sådan politik, vet vi vad vi har att vänta.

OLLE WÄSTBERG i Stockholm (fp) kort genmäle:

Herr talman! När det gäller gruvan i Blötberget innehåller utskottsbetänkandet inget annat konkret krav än att en vattenfyllning av gruvan inte skall ske. Men också syftet med det förslaget är klart angivet, nämligen att ge ett rådrum, som möjliggör att driften kan upptas om man kommer fram till andra slutsatser än dem som man hittills dragit. I detta uttalande ligger att det inte skall få vidtagas åtgärder som omöjliggör ett upptagande av driften.

När det gäller kalkverket är det nog litet defaitistiskt att, som Lars-Ove Hagberg gör, utgå från att den översyn som utskottet vill få till stånd skall leda till en nedläggning och att därför kräva att man redan nu skall fatta beslut om ersättningsarbeten. Om nu förhoppningen är den att denna översyn skall leda till att kalkbruket skall kunna bibehållas, skall man inte underlätta för dem som vill lägga ned det genom att fatta beslut om ersättningsjobb. Då kan dessa personer hänvisa till att det finns beslut om ersättningsjobb, vilket underlättar en nedläggning.

Vidare tog Lars-Ove Hagberg upp en stor fråga om industripolitiken. Vi menar på vårt håll att riksdagen inte skall gå in i företagets organisation mer i detalj. De pengar som anslås skall användas så effektivt som möjligt inom de ramar som riksdagen sätter upp. Syftet med lånen är för det första att skapa en ny struktur, för det andra att rädda sysselsättningen, och det anger en typ av ramar för företaget. Inom de ramarna skall man arbeta med största möjliga företagsekonomiska effektivitet. Skälet härtill är helt enkelt att företaget på sikt skall bli lönsamt, för blir det inte lönsamt på sikt, finns det heller inga garantier för jobben. Ett företag som tvingas att år efter år gå till riksdagen och be om nya bidrag kommer också att stå inför årliga nedskärningar av personal.

LARS-OVE HAGBERG (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Om jag tolkat Olle Wästberg i Stockholm och utskottet rätt, så har nu Blötbergsgruvan fått ett rådrum som innebär att SSAB inte skall plundra ut gruvan, inte ta upp det som finns i gruvan och sälja ut det. Jag kan inte tolka det på annat sätt än att utskottet avser detta, och det bör vara förbindande för SSAB att inte plundra ut Blötbergsgruvan.

Vad det gäller kalkverket är det väl så att vi har första kravet gemensamt, nämligen att verket skall vara kvar. Men en garanti är väl en viktig förutsättning för att det inte skall ske något överilat, t. ex. att man bara lägger ned verket, och därefter inte har några krav på sig.

Men den sista frågan, om industripolitiken, är väl ändå den helt väsentliga. Man skall inte lägga sig i företagets inre organisation, men, Olle Wästberg, det här gäller ingen inre organisation. Om man splittrar upp ett företag i dotterföretag på ett sätt som syftar till att skapa resultatansvar på varje liten enhet, var har vi då helheten i strukturen? En sådan uppsplittring kan få de konsekvenserna att svensk stålindustri kommer att inhandla stål på

världsmarknaden, vilket blir företagsekonomiskt billigare i något led, därför att den enheten inte bär sig. Men totalt sett kan inhemsk tillverkning vara lönsam samhällsekonomiskt, för hela företaget och för hela branschen. Denna uppdelning i dotterföretag har uppenbart, enligt SSAB-ledningen, till syfte att skapa resultatansvar för varje liten enhet och därmed öka lönsamhetskraven på ett sådant sätt att det minskar arbetskraften, för det är ett av de centrala temana i hela promemorian som verkställande direktören och SSAB-ledningen använder sig av. Därför är väl detta verkligen en fråga för riksdagen, om den lämnar så mycket pengar som första gången 4 miljarder och nästa gång över 1 miljard kronor. Hur skall man använda de pengarna? Är det till en väldig vinstmaximering med fritt spelrum – utan något som helst ord på vägen om hur pengarna skall användas? I så fall är det en frihet, Olle Wästberg, som inte har mycket gemensamt med den kamp för jobben som arbetarna bedriver ute på de olika arbetsplatserna.

OLLE WÄSTBERG i Stockholm (fp) kort genmäle:

Herr talman! När det gäller Blötbergget är det beslut som utskottet föreslår att gruvan inte skall vattenfyllas. Jag kan bara upprepa det. Syftet med beslutet är att ge ett rådrum. Sedan blir det SSAB:s sak att uttolka hur man skall kunna se till att det rådrummet i praktiken utnyttjas.

När det gäller industripolitiken, så är det naturligtvis en viktig principiell fråga. Skall vi se det stöd som ges till företag som ett sätt att skapa en långsiktig lönsamhet? Eller skall vi se det som en permanent sysselsättnings-subvention?

Vi menar att det här stödet är till för att rädda sysselsättningen, för att göra en omstrukturering mjukare, men att det inte skall leda till att vi släpper målet ur sikte att företaget skall bli lönsamt. Gör vi inte det, skall vi ge företagsledningen en chans att genom de organisatoriska åtgärder som den tycker är rimliga öka lönsamheten. Och gör företagsledningen inte det, ja då tror också jag att sysselsättningen långsiktigt hotas, eftersom vi i Sverige inte kommer att ha råd – och vi bör i Sverige inte ha råd – att ha företag kvar som år efter år går med mycket stora förluster och måste subventioneras av skattebetalarna. Ger vi inte en företagsledning möjlighet att skapa lönsamhet också i statliga företag, kommer sysselsättningen där att hotas.

YNGVE NYQUIST (s):

Herr talman! När jobben är i fara känns det värre i de s. k. enföretagsorterna än i andra samhällen. Våra bruks- och gruvsamhällen är oftast enföretagsorter; den alternativa sysselsättningen finns inte, åtminstone inte på hemorten. Därför konstaterar Dalarnas s-riksdagsmän i sin motion 1978/79:2266 att en djup oro för sysselsättningen under flera månader har präglat livet i de mellansvenska bruksorterna och gruvsamhällena. Det fanns en olust inbäddad redan vid SSAB:s bildande. Uppgårelsen mellan staten och bolagen var oförmånlig för både staten och de anställda – det har Ingvar Svanberg redan påtalat i debattens inledning. Bolagen tilläts behålla många av russinerna i kakan, t. ex. elkraften.

Onsdagen den
23 maj 1979

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

Generaldirektör Bertil Rehnbergs rapport, Tidigareläggning m. m. av investeringar inom Svenskt Stål AB, har ju utgjort utgångspunkt för propositionen 1978/79:126. Vi slår fast i vår motion att det Rehnbergska förslaget snarast borde ha kompletterats ytterligare i stället för att tunnas ut, såsom sker i propositionen.

Utskottet har gjort sitt bästa för att söka rätta till propositionen 1978/79:126 i dess olika brister. Två av våra yrkanden i motionen 1978/79:2266 har således vunnit gehör i utskottet. Det gäller dels att låta metallurgin i Domnarvets Jernverk fortsätta, dels att eliminera farhågorna för kalkbruksindustrins framtid i Dalarna och genomföra en utredning rörande dess framtida struktur.

Två av motionens yrkanden har man inte tillmötesgått.

I ett yrkande i vår motion heter det "att driften vid Blötbergets och Häksbergs gruvor får fortgå och omprövas först när förslag framlagts om ett långsiktigt program för den mellansvenska gruvindustrin".

Näringsutskottet anser att regeringen bör tillkalla en utredning med uppgift att skyndsamt granska den mellansvenska gruvindustrins läge. I avvaktan på en sådan utredning bör inte SSAB låta gruvorna vattenfyllas, säger utskottet. Vi tycker inte att det är nog. F. n. finns avsättning för malmen, om än till dåliga priser. Låt då driften pågå tills utredningen är klar! Kostnaderna är marginella för SSAB.

Nyss stod Olle Wästberg i talarstolen här och sade att kostnaderna för att rädda jobb aldrig kan bli för höga. Det vore då lämpligt att han röstade med vårt förslag på den här punkten. Då skulle man ju också slippa diskussionerna om att förstöra tillgångar, som det har talats om under debatten.

Frågan har även sitt stora intresse för de mellansvenska specialstålverken. Hur skall deras råvaruförsörjning ordnas på längre sikt? Det finns anledning varna för att enbart lita till skrotförsörjning. Jag vidhåller motionens yrkande nr 2.

Vårt yrkande i fråga om medelstillskott till Dala Invest AB avstyrks av utskottet, som i likhet med regeringen anser att länets utvecklingsfond skall hantera resurserna. Med all respekt för fonden och dess ledning vidhåller jag motionens yrkande. Enligt utredningsförslaget var avsikten att medlen skulle användas för klart offensiva satsningar i de två kommuner i Dalarna som drabbas hårdast av förslagen i SSAB:s strukturplan, nämligen Borlänge och Ludvika. Medlen bör alltså satsas på projekt som har förutsättningar att ge påtagliga sysselsättningseffekter så snabbt som möjligt utan begränsning av förordningen om statligt kreditstöd. Styrelsen för Dala Invest AB har en bred förankring i allmänna och fackliga intressen. Det bör därför vara möjligt att destinera medlen direkt till företaget i fråga.

Eftersom motionsyrkandena nr 1 och 3 är tillgodosedda, inskränker jag mig till att yrka bifall till yrkandena nr 2 och 4 i motionen.

Så, herr talman, några ord om det föreslagna mediumverket i Luleå. Det vore kanske logiskt att resonera som så att när man från olika håll kräver att det skall vara en ordentlig framförhållning i industriell planering, en optimistisk tro på framtiden och världens stålbehov, då är det i varje fall inte

fel att uttala sig för ett nytt mediumverk i Luleå. Det skall ju ändå huvudsakligen ersätta två tidigare verk. Men verkligheten korrigerar måhända framtidstron något genom att befintliga verk i Mellansverige inte på långa vägar kör på full kapacitet. Då menar jag att det är helt nödvändigt att, som utskottet gör, uttala det angelägna i att man ser till att de mindre handelsstålverken också i framtiden kan bevara sin konkurrenskraft, även om det byggs ett nytt verk i Luleå. Dessa mindre verk betyder så mycket för sysselsättningen på resp. orter och där finns ett så stort samlat kunnande att vi måste slå vakt om dem. För dessa bruksorters skull och för deras befolknings skull förlitar jag mig på allvaret i näringsutskottets skrivning. I det här avsnittet, herr talman, har jag inget yrkande.

I detta anförande instämde Ove Karlsson, Gudrun Sundström och Sven Mellqvist (samtliga s).

ALF LÖVENBORG (apk):

Herr talman! Vi behandlar här ett stort och betydande komplex inom svenskt näringsliv. Men det handlar inte bara om stål och medelstilldelningar. Det handlar också i stor utsträckning om människor av kött och blod, om oro och förhoppningar. Från arbetarpartiet kommunisternas sida finner vi att den senare delen av problematiken inte getts tillräckligt utrymme i de överväganden som skett.

Vi är självfallet inte emot att det blir en samordning och ett förnuftigt utnyttjande av resurserna inom SSAB Svenskt Stål AB. Men vi är fortfarande emot en ordning som innebär att enskilda kapitalintressen får göra sig breda och i betydande utsträckning tillåts dirigera planläggningen för framtiden.

Vi har i tidigare sammanhang uttalat oss för en nationalisering av hela järn- och stålbranschen, därför att det är en av de viktiga nyckelindustrierna i vårt land med stort inflytande över många tiotusentals människors väl och ve. Vi kommer självfallet att rösta för det förslag i den riktningen som också behandlas i föreliggande betänkande.

Vi har i vår motion uttalat stor oro över det som kommer att ske när det gäller sysselsättningen på en rad orter. I en tid när det skulle behöva skapas många nya jobb innebär regeringens förslag minskningar av sysselsättningen på flera orter.

Syftet med den proposition som behandlats av utskottet skall enligt regeringen vara att överbygga det sysselsättningsbortfall som SSAB:s strukturplan kommer att framkalla.

Vi kan inte finna att propositionens, och inte heller utskottets, förslag skulle kunna innebära någon sådan garanti.

Vårt förslag är att riksdagen skall uttala sig för en ny struktur- och utvecklingsplan för hela stål- och gruvnäringen med målsättningen att öka förädlingsgraden, sysselsättningen och industrispridningen. I avvaktan på en sådan plan föreslår vi att inga sysselsättningsminskningar vid de nu berörda enheterna skall få ske.

Vi anser att såväl den tidigare borgerliga regeringen som den nuvarande har

Onsdagen den
23 maj 1979

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

en kortsiktig och defensiv syn på näringens framtid och expansionsmöjligheter. Vi menar att man inom svensk stålindustri måste satsa stort och djärvt på utbyggnad, utveckling och en mycket långtgående förädling. En sådan plan måste fram, och dessförinnan är det riksdagens plikt att klart uttala sig mot åtgärder som innebär sysselsättningsminskningar. Personalen på varje ort måste få en sysselsättningsgaranti av den folkvalda församlingen. De åtgärder som nu föreslås motsvarar inte detta krav.

Vi har under senare år sett hur staten plötsligt – ibland i form av brandkårsutryckningar – engagerat sig i vissa företag eller branscher. Så har det också varit när det gäller stålhanteringen.

Man har ryckt ut vissa bitar. Man har skapat SSAB, och man har satsat betydande summor av statskapital. Och när man skapade SSAB privatiserade man delvis det enda statliga järnverket i Luleå. Det är alltså ömsom vin och ömsom vatten.

Det som saknas är totalplanen, och därför kommer det hela tiden att bli fråga om lappverk och halvmesyrer. Arbetarpartiet kommunisterna har i tidigare motioner framhållit nödvändigheten av en helhetslösning som innebär en samordning av hela stål- och gruvhanteringen fram till den förädlade produktion som sker inom exempelvis verkstadsindustrin.

Man bildade SSAB, men man stannade på halva vägen. Det djärva nytänkandet saknas. Man är bunden till händer och fötter av det privatkapital vars företrädare får ta på sig ansvaret för att man under många goda år har avstått från att satsa resurser för att möta framtidens krav.

Det måste stå klart att hela den svenska järn- och stålhanteringen för att kunna överleva och expandera måste satsa hårt både på specialprodukter med begränsad volym och på kvalificerade standardprodukter i stora volymer. Inom ramen för den bedömningen fanns exempelvis Stålverk 80.

Det finns inte utrymme, säger motståndarna, både när det gäller Stålverk 80 och när det gäller det mediumvalsverk som nu diskuteras. Man talar om överproduktion. Jag vill påstå att man far med osanning.

Sverige importerar 50 % av sitt handelsstål. Den malm som nu säljs på export säljs med förlust på varje ton. Kan det vara en riktig politik? Det lilla landet Luxemburg producerar mer handelsstål än Sverige. Kan det vara en riktig proportion? Den Plannjaplåt som görs i Luleå köps från Japan för att bockas och plastas i Luleå. Volvo och Saab köper en stor del av sin bilplåt utomlands. Kan det vara förnuftigt, när man säger att vi har stålkris här hemma?

Det finns all anledning att se över dessa förhållanden. Det kan inte vara normalt eller riktigt med en 50-procentig import av stålprodukter medan man i Sverige talar om stålkris.

Parentetiskt har man i detta sammanhang också berört försörjningen av kalk inom SSAB:s långsiktiga planering. När det gäller anläggningarna i norr bör man ta med de fyndigheter som finns i den delen av landet. Man måste inte köpa kalken för järnframställningen i Luleå från Gotland, vilket Olle Wästberg i Stockholm sade. Det finns i Jokkmokk, i en kommun som kippar efter andan, mycket stora kalkfyndigheter, som normalt borde utnyttjas för

Onsdagen den
23 maj 1979

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

kalkförsörjningen när det gäller SSAB:s anläggningar i Luleå. Detta bör finnas med i den översyn som utskottet här talar om.

Vi har några viktiga motionskrav i anslutning till propositionen. Jag har tidigare nämnt kravet på en ny struktur- och utvecklingsplan. Vi har sagt att löftet om 2 300 nya jobb inom stålsektorn i Luleå måste infrias under 1979/80. Det löftet finns belagt. Det står svart på vitt i riksdagens protokoll, och om inte den här församlingen vill bli betraktad som skojare och löftesbrytare bör det realiseras.

Var finns de jobben? Den frågan kan man exempelvis ställa till fru Hambraeus. Kan man svika löften om 400 000 nya jobb kan man naturligtvis också svika löften om 2 300.

Vi har, liksom andra motionärer, föreslagit byggandet av ett mediumvalsverk vid SSAB:s anläggning i Luleå, och utskottets majoritet är överens därom. Vi kommer självfallet att rösta för utskottets förslag i den frågan. Men jag vill passa på att säga att även detta är en halvmesyr. Verket borde ha varit betydligt större. Regeringen ville emellertid inte komma med något sådant förslag. Man vill avvakta och göra marknadsanalyser. Utskottsmajoriteten föreslår att riksdagen skall uttala sig för att ett nytt mediumvalsverk med en kapacitet av högst 208 000 ton skall byggas i Luleå och att projekteringen skall påbörjas snarast. Jag anser att denna klara begränsning till 208 000 ton är tämligen tveksam.

Det står i utskottsbetänkandet att projekteringen skall påbörjas snarast möjligt. Jag tycker nog att det är en något luddig formulering. Tycker Ingvar Svanberg verkligen att det är betryggande? Det är väl fråga om vem som står för bedömningen. Hur tolkar man orden snarast möjligt? Vad menar Ingvar Svanberg med snarast möjligt?

Jag vill också passa på att i detta sammanhang säga några ord om mediumvalsverket i Luleå. Det har nämligen fått stort utrymme i den lokala diskussionen. Det har naturligtvis inte den enorma betydelse för sysselsättningen som man skulle kunna tro. Det är bra om det byggs, men dess effekt för sysselsättningen är högst begränsad. Det handlar om mindre än 200 fasta jobb. Det är ingen avgörande satsning för att utveckla förädlingen i Luleå. Men det kan naturligtvis – och det är det positiva – betraktas som en liten bit av det som måste göras.

Arbetarpartiet kommunisterna ser fortfarande Stålverk 80 som den stora och avgörande investeringen. Vi har stärkts i den uppfattningen genom professor John Olof Edströms förnyade försvar för det projektet. Han anser fortfarande, precis som vi, att detta var Norrbottens stora chans och att det var ett formidabelt vainsinne att avstå från förverkligandet. Nu presenterar man i stället planer som innebär att det gamla NJA:s roll som halvmesyr består.

Jag vill fråga Ingvar Svanberg, men han finns tydligen inte i kammaren, så jag riktar frågan till andra socialdemokrater som senare kommer upp i talarstolen: Blir det något nytt Stålverk 80, om ni vinner valet? Eller är det bara en paroll som socialdemokraterna plockar fram i högtidliga sammanhang? Ser ni verkligen till att planerna på Stålverk 80 plockas fram, dammas av och förverkligas, så att det som nu är Sveriges största sandlåda kommer att

användas till något vettigt? Nu sysslar man ju med att gräva gropar på den mark där Stålverk 80 skulle ha stått, och det är en föga fruktbar sysselsättning.

Krisen inom stålningen har inte övervunnits. Vår bedömning är att den förlängs genom regeringens handlingsförlamning när det gäller att skydda den svenska industrin och utveckla den här branschen.

LKAB:s svårigheter att bli av med malmen till affärsmässiga priser har mindre med krisen än med en övermäktig konkurrens att göra. Den enda utvägen för att få ett något så när hyggligt utbyte för Norrbottensmalmen är att skyndsamt skapa det konkurrensdugliga Stålverk 80 som var avsikten, så att det står klart när behoven växer. Sker inte detta är det min övertygelse att vi kan se fram mot en permanent depression för malmgruvorna och för stålningen både i Norrbotten och i Mellansverige.

I det län jag kommer ifrån behövs minst 30 000 nya arbetstillfällen, om man på fullt allvar skall kunna tala om full sysselsättning. Att bygga Stålverk 80 vore en sysselsättningsinsats av det slag som vi skulle behöva. Det vore en bra insats – inte bara för Norrbotten utan för hela Sverige. Vi ser förslaget om Stålverk 80 som en del av den nya statliga stålpolitik som måste komma. Det bör följas upp med verkstadsindustri och en målmedveten inriktning på att öka förädlingsgraden över hela linjen.

När det gäller stål- och gruvningen i dess helhet skall planeringen också utgå från sysselsättningsmässiga och regionala mål. I den logiska uppföljningen – det är ju den som saknas – måste finnas en genomtänkt politik för uppbyggnaden av nya statsindustrier och andra anläggningar för högindustrialiserad produktion. Det står klart att privatkapitalet har andra planer. En samhällsinriktad politik måste bygga på andra värderingar och slå in på nya vägar.

Jag yrkar mot den bakgrunden bifall till arbetarpartiet kommunisternas motioner 2223, 2224, 332 och 658 i tillämpliga delar.

BIRGITTA HAMBRAEUS (c) kort genmäle:

Herr talman! Enligt vad man nu kan överblicka skulle mediumvalsverket ge något tiotal nya jobb i Luleå, det skulle ta bort drygt 100 jobb i SSAB i dess helhet och det skulle hota de mindre handelsstålverken i hela Sverige, som sammanlagt sysselsätter över 1 000 människor. Det är inte på det sättet man skapar nya arbetstillfällen.

Under detta anförande övertog tredje vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

ALF LÖVENBORG (apk) kort genmäle:

Herr talman! Mediumvalsverket är naturligtvis inte den stora satsning som vi efterlyser, men klart är att mediumvalsverket är en del av det som måste till för att åstadkomma en framtidsinriktad politik när det gäller anläggningen där uppe.

Sedan är det inte utan betydelse att det under byggnadstiden kommer att ge

minst 400 jobb i det län som brottas med den största arbetslösheten här i landet.

BIRGITTA HAMBRAEUS (c) kort genmäle:

Herr talman! Genom att rösta för vår reservation när det gäller kraftvärmeverket i Luleå når man precis samma effekt kortsiktigt när det gäller anläggningsarbeten. Dessutom är det en företagsekonomiskt lönsam investering som inte hotar någon utan bara ger goda effekter. Jag tycker att man i stället bör stödja den reservationen.

ALF LÖVENBORG (apk) kort genmäle:

Herr talman! Fru Hambraeus blandar ihop plättar och pannkaka. Kraftvärmeverket ger naturligtvis ingen förädling. F. ö. står det ena inte i motsättning till det andra. Men ni har på sikt inga alternativ – det är sanningen.

Fru Hambraeus går inte på något sätt in på vad vi här tidigare har talat om: överproduktion och sådana bekymmer. Att närmare 50 % av det stål som förbrukas i vårt land importeras – är det nödvändigt? Skall man ha det så i fortsättningen? En ändrad proportion på det planet skulle betyda tusentals nya jobb inom svensk järnhantering.

En del av den produktion som skall bedrivas inom mediumvalsverkets ram är produktion av den typ som importeras utifrån.

Tredje vice talmannen anmälde att Birgitta Hambraeus anhållit att till protokollet få antecknat att hon inte ägde rätt till ytterligare replik.

FILIP JOHANSSON (c):

Herr talman! Utan att ta till några överord skulle jag vilja säga att dagens beslut i dessa frågor kommer att ha en rätt avgörande betydelse när det gäller tilltron till SSAB, och då främst ute på arbetsplatserna. Jag skulle vilja säga att för den bygd jag kommer ifrån – den bygd där gamla NJA i Luleå ligger – är den här frågan utomordentligt känslig, framför allt beroende på den situation som utvecklats tidigare, med minskade arbetstillfällena, och enligt alla planer även en minskning med ytterligare ca 425 arbetstillfällena.

I ett län där arbetslöshetssituationen är sådan som den är i Norrbotten är självfallet detta ytterligt deprimerande. Och skulle besluten bli sådana att de förhoppningar som man haft från folkets sida och framför allt från fackens sida inte skulle infrå, så är jag utomordentligt oroad för att man verkligen kommer att känna en ringa tilltro till det företag som jag ändå hoppas skall komma att betyda rätt mycket för möjligheterna att upprätthålla en stålindustri i vårt land av betydelse och för att ge sysselsättning i ett län som Norrbotten.

Det har tidigare här talats om hur mycket vi fick för bara en vecka sedan i det s. k. Norrbottenspaketet. Det är klart att det hade sin avgörande betydelse men inte på det här området, inte på SSAB-området. Ute i de stora glesbygderna, där arbetslöshetssituationen är värre än på något annat håll i

Nr 153

Onsdagen den
23 maj 1979

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

Onsdagen den
23 maj 1979

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

detta land, hade det en viss betydelse, och vi får hoppas att det kan utvecklas vidare.

Jag har tillsammans med några andra ledamöter väckt ett par motioner i anledning av den fråga som behandlas här i dag, och jag skulle vilja ägna några ord åt de två punkter som motionerna berör.

Vi har i motionen 1658 tagit upp frågan om restaurering av grovvalsverket i NJA – en insats som skulle ge möjlighet för rationellare och förbättrad produktion och framför allt en högre kvalitet på den produktion som grovvalsverket producerar.

Betydelsen av kvaliteten på produkterna har ju i bl. a. Bertil Rehnbergs plan och över huvud taget i SSAB:s långtidsplan rätt ofta poängterats. Det finns verkligen all anledning att uppmärksamma detta på en marknad, där konkurrensen ju är stark och där vi får uppträda i konkurrens med andra, som gör allt vad de kan för att få så bra kvalitet som möjligt.

Förändringen av grovvalsverket är angelägen, och jag vill därför yrka bifall till reservationen 10, som ansluter till bl. a. den motion vi väckt i detta avseende.

Det har sagts här tidigare att frågan om mediumverk i Luleå är av den arten att den väckt den största uppmärksamheten. Det har varit en mycket omfattande debatt kring den frågan länge, och förhoppningarna är självfallet rätt spända inför det beslut som kommer att fattas i dag – spända framför allt hos dem som arbetar på gamla NJA. Jag vill framhålla att man ändå inte kan komma ifrån att SSAB i sin långsiktiga planering tagit upp just detta grovvalsverk, och det har också behandlats i Bertil Rehnbergs plan. Bertil Rehnberg säger klart och tydligt att det är någonting som man avser skall byggas under 1980-talet. Han kommer också där in på frågan om kvaliteterna, möjligheten att tillgodose marknaden med de kvaliteter som marknaden är i behov av. Det sägs att grovvalsverket skall byggas under första hälften av 1980-talet men att man f. n. inte har finansiella ramar för att kunna lägga fram ett förslag. Ett mediumvalsverk av den ifrågavarande typen tar ca fyra år att bygga. Då är det ju inte någon särskilt stor framförhållning, om man fattar ett beslut i dag.

Det har talats i den här debatten och även tidigare om en överproduktion. Men här är det ändå fråga om en investering som skall ersätta en nedläggning av två andra verk av samma typ. I det sammanhanget är det väsentliga att det nya mediumvalsverket skall kunna producera kvaliteter som man kan räkna med att köpare efterfrågar.

Det är rätt beklämmande att vi skall ha en stålproduktion av den omfattning som vi har i dag men ändå tvingas acceptera en omfattande import av olika ämnen. Vi kommer väl aldrig från en del av importen, men självfallet måste det vara ett företags ambition att vara med på en vidareutveckling på den nuvarande marknaden. Den ökade produktionen av ca 35 000 ton ämnen är ändå en utomordentligt ringa andel av den import som f. n. sker.

I samband med handläggningen av det här ärendet har utskottet haft uppe frågan om marknadsundersökning. I reservationen 8 vill center- och

folkpartiledamöterna anvisa 4 milj. kr. för i första hand en marknadsundersökning och därefter en projektering, om marknadsundersökningen är positiv.

Jag skulle till det vilja kort och gott säga att jag självfallet skulle anse det helt klart att en marknadsundersökning måste göras före ett beslut om en projektering och ett beslut om byggande – om det hade varit fråga om en ny produkt och en ny marknad att bearbeta. Men här är det ju ändå frågan om en anpassning av produktionen till kvaliteter som marknaden i dag vill köpa.

Om en enskild företagare skulle ha skött det här ärendet, skulle han då ha offrat åtskilliga år på en marknadsundersökning, när det gällt att få avsättning för en produkt som redan är ute på marknaden men som man avser att förbättra? Jag är helt övertygad om att i en sådan situation skulle han ha tittat på konsekvenserna av den ökade produktion som han avser att komma med – i det här fallet ca 35 000 ton. Men han skulle självfallet också ha givit klart besked om att han kommer att bygga en ny anläggning, för att på det sättet motverka att andra kommer in och tar en marknad som de vet är tillgänglig, om inte de nuvarande producenterna ser till att de tillverkar sådana kvaliteter som köparna vill ha.

Hade det varit fråga om ett mediumvalsverk som skulle producera ca 600 000 ton, vilket det ju har varit tal om, skulle jag självfallet ha ansett marknadsundersökningen som utomordentligt betydelsefull. Jag är minst av allt angelägen att det vid stålverket i Luleå skall produceras varor som inte går att sälja, något som skulle verka tyngande både på företagets ekonomi och på dem som arbetar där.

Jag skall inte uppta kammarens tid längre. Mot bakgrund av det jag tidigare anfört yrkar jag på den här punkten bifall till utskottets hemställan.

I detta anförande instämde Torsten Stridsman (c).

STEN-OVE SUNDSTRÖM (s):

Herr talman! Så är det åter dags för riksdagen att ta ställning i för den svenska stålindustrin viktiga frågor. Frågor som inte bara handlar om samordning och tidigareläggning av vissa produktionsenheter inom Svenskt Stål AB utan också om hur den framtida sysselsättningen skall kunna hävdas i de olika stålorterna.

Vid en sådan fördelning borde i rättvisans och solidaritetens namn den region som utan jämförelse har det sämsta sysselsättningsläget också få en ordentlig tilldelning av det investeringskapital som nu skall plöjas ner i SSAB.

Nu borde allt vackert tal om solidaritet med Norrbotten komma till uttryck i verklig handling genom satsning på järnverket i Luleå. Nu kunde de borgerliga partierna i handling visa att de verkligen menar allvar med sina storslagna löften om vidareförädling av Norrbottens råvarutillgångar. De kunde visa att alla miljarder som under de gångna åren har pumpats ut från Norrbotten t. ex. i form av elenergi går att återbetala i form av investeringar som garanterar en vidareförädling av stålprodukterna i järnverket i Luleå.

Nr 153

Onsdagen den
23 maj 1979

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

Onsdagen den
23 maj 1979

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

Under lång tid har vårt nordligaste läns befolkning solidariskt delat med sig av länets tillgångar. När det gäller elenergin har inkomsterna genom statsmakternas försorg fördelats över hela landet och därigenom hjälpt till att bygga upp näringslivet i landets övriga delar. I många kraftverk som producerar energi i andra delar av landet har privat- och kommunägda kraftverks vinster gått vidare till investeringar och utveckling i den egna regionen. Den utvecklingen har inte norrbottningarna fått vara med om. I de insatser som har gjorts under de senaste åren för att stötta och utveckla landets näringsliv har det nordligaste länet genom de borgerliga regeringarnas försorg blivit utsatt för en alltmer markerad utarmning av sina tillgångar.

De smulor av välfärdens allt mindre kaka som har fördelats över landet har för Norrbottens del i stort sett bestått av konstgjord andning i form av kortsiktiga beredskapsarbeten. När norrbottningarna har delat med sig av sina tillgångar har det kallats solidaritet. Men solidaritet kan inte vara enkelriktad – då kallas det utsugning.

När det gäller att satsa på Norrbotten har de borgerliga alltid hittat mängder med bortförklaringar. En av de vanligaste är att "det är klart att vi vill satsa på länet bara det finns vettiga förslag". Men när de olika förslagen har lagts, som nu i form av den socialdemokratiska partimotionen, backar de borgerliga under påståenden att dessa investeringar blir ett hot mot andra stålindustrier i landet.

Alla dessa bortförklaringar mot investeringar i järnverket i Luleå eller mot andra investeringar i Norrbotten är i själva verket inte förvånande. Historien går igen. Numera stöds den propagandan också öppet av Svenska arbetsgivareföreningen som i sin drive "Sätt fart på Sverige" till och med söker utmåla AMS-verksamheten i Norrbotten som ett hot mot företagsamheten i landet. Kapitalet känner inga moraliska gränser när det gäller att motverka samhällsinsatser för ett län i verklig krissituation.

I delar av utskottsbetänkandet och i de borgerliga reservationerna sablas de socialdemokratiska förslagen ner. När det gäller det viktiga mediumverket till Luleå plockar de borgerliga fram det vanligaste argumentet: man påstår att det tilltänkta verket skulle störa produktionen i de mediumverk som står utanför SSAB. Vidare vill utskottets centerpartister företa marknadsundersökningar för att utröna om det finns en marknad för verkets produkter.

För dem som känner till produktionsfördelningen av mediumprodukter mellan de befintliga verken måste detta krav te sig löjväckande. De nuvarande mediumverken i Domnarvet och Luleå har redan en marknad inom SSAB på ca 175 000 ton, och enligt förslaget skulle det nya mediumverket i Luleå producera 208 000 ton. Skillnaden mellan 175 000 och 208 000 ton skall utgöra ett produktval som till stora delar importeras till Sverige i dag. De borgerligas krav på marknadsundersökning kan därför tolkas som att man vill undersöka om SSAB skall få behålla sin egen marknad eller om produktionen skall flyttas över till något annat verk.

Vad beträffar moderaternas syn på NJA:s investeringar är den inte värd en djupare kommentar. Det räcker med att säga att högerns historiska engage-

mang för att bromsa NJA:s utveckling nu tycks vinna allt bredare gehör i det borgerliga lägret.

Förutom att de borgerliga nu vill förhålla nödvändiga investeringar för ett nytt mediumverk till Luleå, så går man också mot det socialdemokratiska kravet om en upprustning av grovvalsverket i Luleå. De borgerliga utskottsrepresentanterna anser att SSAB, eftersom det förslaget inte finns med i propositionen eller i Rehnbergs förslag, bör analysera frågan inom ramen för sin ordinarie verksamhet och att riksdagen inte nu skall ta ställning i den.

Att sedan de fackliga organisationerna inom Svenskt Stål enhälligt ställt upp bakom detta förslag och anser att investeringar skall komma till stånd, bryr sig inte de borgerliga om. Inte heller bryr man sig om att mediumverket och grovvalsverkets upprustning är en nödvändighet om strukturplanen skall kunna fullföljas. Upprustningen av grovvalsverket är viktig av flera skäl, t. ex. kvalitetsskäl och direkta produktions-skäl.

Den föreslagna upprustningen ger ett rakare produktionsflöde genom verket med mindre störningar i produktionen. Vidare ges möjlighet att producera materiallängder från 90 till 130 å 140 meter. Därigenom skapas alltså en produktionsökning, men man kommer också ifrån s. k. riktningsskäl problem med materialet.

Om järnverket i Luleå inte får denna upprustning av grovverket, så kommer man snart att nå kapacitetstaket i det befintliga verket. Det kan i sin tur resultera i att man blir tvungen att sortera ut visst material ur produktionen med de negativa följder det kan få för SSAB:s marknad på sikt. Det finns alltså en mängd skäl som talar för att dessa investeringar i Luleå, i form av ett nytt mediumverk och en upprustning av grovverket, görs snarast.

Hotet mot den utvecklingen nu liksom tidigare är de partier som ser negativt på en utveckling av den statliga företagsamheten. Här i riksdagen har sysselsättningen i Norrbotten debatterats vid ett flertal tillfällen i år. Folket i norr har genom den dominerande statliga företagsstrukturen, där tre av fyra industriarbetare är direkt beroende av vad som händer inom de statliga företagen i länet, fått finna sig i att förslag till utveckling av t. ex. NJA:s järnverk, så fort de har lagts fram, genom de borgerligas försorg har ställts mot förslag till utveckling av företag i andra regioner av landet.

Om inte de förslag som lagts fram i den socialdemokratiska partimotionen vinner gehör och järnverket i Luleå får de viktiga investeringarna, kommer verket inom ett fåtal år att ha en så nedsliten produktionsanläggning på förädlingsidan att det i stort sett kan betraktas som ett ämnesverk. Det måste ses som ett stort svek av alla löften som de borgerliga gett Norrbotten, t. ex. löften om förädling och utveckling.

Herr talman! Avslutningsvis kan den borgerliga politiken mot en utveckling i Norrbotten kunna sammanfattas i två ord: kvalificerad sabotagepolitik.

Onsdagen den
23 maj 1979

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

EIVOR MARKLUND (vpk):

Herr talman! Riksdagen behandlar i dag näringsutskottets betänkande nr 43 som berör SSAB. Lars-Ove Hagberg har här tidigare i dag utvecklat vpk:s principiella syn på regeringens proposition och utskottets olika yrkanden. Han har också utförligt redogjort för vårt partis konkreta förslag angående SSAB och de därmed sammanhängande sysselsättningsfrågorna. Jag skall därför koncentrera mig på några av de förslag som berör mitt hemlän, Norrbotten.

Jag kan emellertid inte underlåta att först understryka Lars-Ove Hagbergs påpekande om det orimliga i att olika landsändar, fackföreningar och arbetare ställs mot varandra med de förslag som nu ligger på riksdagens bord.

Riksdagens beslut i dag kan komma att skapa stor oro, det skall man vara medveten om. Blir arbetare och tjänstemän arbetslösa genom dagens beslut, så kommer de att minnas vilka det var som avlog konkreta förslag som varaktigt kunde ha säkrat jobben och utvecklat den svenska stålindustrin.

Det finns många exempel att hämta runt om i Europa, som visar att stålverksarbetare inte stillatigande accepterar nedläggningar, avsked och arbetslöshet. Dagens beslut om stålindustrin kan komma att väcka liknande känslor i Sverige bland arbetare och tjänstemän. Det räcker inte med bortförklaringar och överslättande kommentarer.

De vpk-motioner som behandlas i detta sammanhang innehåller konkreta förslag om åtgärder för att utveckla den svenska stålindustrin. I motionerna har vi visat hur detta kan göras, och vi har föreslagit riksdagen att ta sådana beslut i dag.

En avgörande utgångspunkt för våra förslag är att samhällsekonomiska, inte företagsekonomiska, intressen skall vara vägledande för SSAB. Vi menar att sådana bedömningar leder till andra slutsatser än de företagsekonomiska och motiverar en offensiv satsning på stålindustrin. Därför har vi också föreslagit att de privatkapitalistiska ägarintressena skall kopplas bort från SSAB. Vi menar att det är en viktig första förutsättning för en framgångsrik satsning på stålindustrin. Denna vår syn förefaller dock inte få särskilt stor anslutning här i riksdagen. Men vi vet att en stor opinion i de fackliga organisationerna omfattar den.

Vpk varnade redan i april förra året, när riksdagen beslöt om bildandet av SSAB, för de följder som vi nu kan konstatera. Ändå beslöt riksdagen att överlåta till SSAB-ledningen att utarbeta en s. k. strukturplan.

Vi konstaterar utan någon glädje att det gångna året gett oss rätt och att riksdagen ändå underlåter att ingripa och i stället beslutar helt i enlighet med SSAB-ledningens förslag.

Att den borgerliga riksdagsmajoriteten handlar så förvånar väl ingen. Däremot finns det anledning att förvåna sig över att riksdagens socialdemokratiska ledamöter, med många fackliga företrädare, inte tar fasta på arbetarnas och tjänstemännens krav om offensiva satsningar på stålindustrin. Debatten hittills i dag ger tyvärr inte anledning till någon annan slutsats. Det gör inte heller det meningsutbyte som tidigare i dag har ägt rum mellan Lars-Ove Hagberg och Ingvar Svanberg.

Onsdagen den
23 maj 1979

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

Det som även utanför detta hus drar till sig det största intresset från dagens debatt är frågan om ett mediumvalsverk till Luleå. Flera har sagt att ett sådant verk i Luleå skulle få direkta följder för verksamheten på andra orter i landet. Men, ärade riksdagsledamöter, det är ju inte i första hand ett resultat av ett beslut att förlägga mediumvalsverket till Luleå, utan det är huvudsakligen ett direkt resultat av SSAB-ledningens medvetna nedtrappning av stålindustrin i Sverige.

Vpk-förslagen i motionerna innebär att alla nuvarande arbetstillfällen skulle säkras och dessutom att offensiva satsningar för nya jobb skulle göras. Genom att avslå dessa konkreta förslag skapar riksdagsmajoriteten motsättningar mellan olika orter och fackföreningar. Det är inte bra.

Vi kommunister har drivit kravet om ett mediumvalsverk till Luleå, och vi kommer naturligtvis att rösta för detta förslag. Det vorc mycket olyckligt och allvarligt om förslaget inte fick stöd av en majoritet här i kammaren. Det har redan betonats av flera talare. Det skulle innebära ytterligare ett bakslag för Norrbotten, och det har ju med tiden samlats många sådana på hög.

Ett nej till ett mediumvalsverk i Luleå skulle ytterligare minska framtids-tron i länet. Riksdagen skulle då ännu en gång ha avslagit ett förslag som kunde ha medverkat till att skapa nödvändig optimism och hopp om en bättre framtid. De som i dag går emot förslaget att anlägga ett mediumvalsverk i Luleå skall vara medvetna om de effekter detta får för Norrbottens ungdom, för dess kvalificerade yrkeskår och för hela länets framtid.

Lars-Ove Hagberg har tidigare sagt det, men det förtjänar ändå att upprepas: Mediumvalsverket i sig räcker inte särskilt långt. Det måste vara det första steget i en sådan offensiv satsning som vi förespråkar. Mediumvalsverket enbart kan inte säkra en framtid för stålindustrin i Norrbotten. Det behövs fler satsningar och det behövs många, många fler jobb till Norrbotten.

Herr talman! I näringsutskottets betänkande behandlas också planerna på ett kraftvärmeverk i Luleå. Vpk har senast i motionen 2268 föreslagit en omfattande utvecklingsplan för Norrbotten. Bland våra många förslag där finns också förslaget att bygga en konstgödselabrik i Norrbotten. Vi har i motionen pekat på det stora behovet av en naturvänlig handelsgödsel och att alla nödvändiga ämnen för produktion av handelsgödsel finns i Norrbotten.

Norrbottensdelegationen har gjort en utredning av förslaget, och ytterligare utredningar kommer att göras om möjligheten att anlägga en sådan konstgödselabrik i länet. Vpk har därför i motionen 2268 föreslagit att det tilltänkta kraftvärmeverket i nära anslutning till SSAB i Luleå bör drivas med masugns gas och LD-gas. Vi menar att sådan gas bör användas i stället för koksgas. Den senare gasen behövs för ammoniak tillverkning såsom ett led i tillverkningen av just konstgödsel. I motionen har vi också föreslagit att en ammoniakfabrik skall anläggas i Luleå.

Utskottet avstyrker båda våra krav i detta avseende. Det är ju i och för sig en sak. Men därmed föregriper utskottet ju den prövning som det självt förutsätter skall ske i samband med anläggandet av kraftvärmeverket i Luleå.

Onsdagen den
23 maj 1979

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

Om riksdagen nu avslår vårt förslag att driva kraftvärmeverket med masugns- och LD-gas, innebär detta att koksgasen kommer att användas vid verket. Därmed försvåras och fördröjas möjligheterna att anlägga konstgödsselfabriken i Luleå. För att bibehålla valfrihet för framtiden och för att hålla dörren öppen för att anlägga den föreslagna konstgödsselfabriken borde riksdagen bifalla förslaget om att reservera koksgasen.

Centerpartiets ledamöter i utskottet har i en reservation begärt att 15 miljoner kr. i dag skall anslås för ändamålet. Birgitta Hambraeus betonade i sitt tidigare inlägg behovet av att ta vara på koksverksgasen – inte minst från energisynpunkt, som hon sade. Men här finns ju också miljöaspekten. Framställning av konstgödsel av norrbottniska råvaror är även ett jordbruksintresse, eftersom man då kan få slut på den fortgående kadmiumförgiftningen i åkermarken. I de gödningsmedel som nu används ingår ju importerade kadmiumförorenade råvaror.

En konstgödsselfabrik förutsätter också en ammoniakfabrik i Luleå, och vi har därför föreslagit riksdagen att fatta beslut om att anlägga en sådan.

Norrbottdellegationens tidigare omtalade utredning har delegationen själv underkänt, och ytterligare utredningar härom har förespeglats.

Vi vill betona att en konstgödsselfabrik i Luleå skulle inte bara innebära arbetstillfällen i den direkta produktionen vid fabriken utan också medföra många andra jobb, bl. a. i utvinning av aluminium och kalium, m. m. Fabriken skulle också innebära en positiv breddning av Norrbottens industriella struktur och skulle kunna följas av ytterligare liknande investeringar. Det finns därför all anledning att reservera koksgasen för en konstgödsselfabrik och i stället besluta att använda masugns- och LD-gas.

Om centerreservationen bygger på den förutsättningen, skulle jag för min del vara beredd att stödja den i en andra omröstning, men jag skulle i så fall vilja ha Birgitta Hambraeus besked på den punkten. Bygger man på de ursprungliga förutsättningarna för ett kraftvärmeverk, skulle masugns- och LD-gasen nämligen räcka. I så fall är vi med på att man inte ytterligare förlänger behandlingen av detta ärende och låter intressen, vilka de nu är, bromsa ett snabbt beslut. Men det kan kanske Birgitta Hambraeus ge besked om.

Herr talman! Jag ansluter mig till Lars-Ove Hagbergs tidigare yrkande om bifall till vpk-förslagen. Låt mig ännu en gång uppmana riksdagens ledamöter att tänka efter när det gäller beslutet om mediumvalsverket. Det är en för Norrbotten mycket angelägen fråga.

GUNNAR STRÄNG (s):

Herr talman! När vi i dag debatterar den svenska järn- och stålindustrin, rör vi oss inom en bransch som traditionellt räknas såsom en av landets viktigaste basindustrier. Under senare år har emellertid en klar förändring av själva grundförutsättningarna för industrin ägt rum. Dess konkurrenskraft har påverkats negativt av utvecklingen i vår omvärld. Nationer, för vilka järn- och stålproduktion tidigare varit helt okända begrepp, uppträder nu såsom utomordentligt slagkraftiga konkurrenter på världsmarknaden. Delvis beror

det på att dessa nationer har påtagliga fördelar i bl. a. billig arbetskraft och ett starkt utvecklat statsstöd till produktionen. För det enklare handelsstålssortimentet är konkurrensen i dag trots en viss internationell prisförbättring, som ägt rum under det gångna året, ändå så besvärande att vi med den gamla strukturinriktningen och produktionseffektiviteten har att räkna med mycket kännbara besvärligheter. För specialstålet är läget något gynnsammare, men även här är framtiden med oförändrade produktionsbetingelser allvarlig.

Det principiella motståndet från privatföretagen mot samordning och statsinflytande fick väl under utvecklingens gång vika inför konstaterandet av att de egna krafterna inte räckte till. Jag syftar här på Gränges och Bergslaget. Utifrån denna sanning tillkom den under en borgerlig regering genomförda fusionen – SSAB – en trepartsallians mellan staten å ena sidan och de två angivna privata stål företagen å den andra. Samarbetet möjliggjordes genom att ett av de privata företagen stod nära ett ekonomiskt sammanbrott och att det andra säkerligen betraktade sin järnhantering som en plågsam ekonomisk blödsarsjuka. Uppgörelsen kom till, och staten gick in som den räddande ängeln.

Staten gjorde och kommer att göra de väsentliga ekonomiska prestationerna i det förenade stål företaget, även om ägandet och vinsten skiftas lika. Vi har från socialdemokratin tidigare kritiserat detta och motionerat om en revision av avtalet på den punkten. Jag behöver i dag inte närmare upprepa argumenten härför, men kritiken och kravet på en avtalsjustering står kvar från vår sida. Ägande och inflytande i företaget skall rimligen avspegla de finansiella insatserna. Argumenten i övrigt återfinns i den socialdemokratiska reservationen I.

I dag gäller det emellertid att genomföra den samordning och strukturplanering som skall göra SSAB till vad man i målsättningen har fastslagit. Det innebär ett modernt och rationellt stål företag, som väl mäter sig med de mest avancerade europeiska verken. Vi bör helst vara litet bättre, då vår hemmamarknad för denna produktion av kända skäl inte kan mäta sig volymmässigt med konkurrentländernas hemmamarknader i Europa. Hemmamarknadens fördelar med avseende på transportkostnader och kund Anpassning är för alla uppenbara. Järn- och stål produktionen är, som alla vet, extremt kraftslukande. Vi har här en fördel genom den hittills relativt billiga elenergi som vi tar fram ur våra rinnande vatten och våra kärnkraftverk. Det torde uppväga de sannolikt högre arbetskostnader som den svenska järnhanteringen har i förhållande till konkurrentländerna.

Den strukturplan som SSAB i samförstånd med de fackliga representanterna har tagit beslut om, kompletterad med generaldirektör Rehnbergs förslag om tidigareläggningar och ytterligare kompletterad med de fackliga representanternas förslag, ligger nu framför oss för ett riksdagsbeslut. Det är en stor kapital- och investeringsinsats som det här är fråga om. Även de mest fanatiska anhängarna av enskild verksamhet måste erkänna att det belopp det rör sig om här, närmare fem miljarder, kan i denna bransch endast samhället mobilisera och ta ansvar för.

Onsdagen den
23 maj 1979

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

Varje strukturrationalisering av denna karaktär – tre tidigare självständiga och av varandra oberoende järn- och stålföretag skall samplaneras och fungera som ett företag – möter vid genomförandet en rad många gånger kontroversiella problem. Det är fråga om sysselsättningen på de skilda orterna. Det rör förändringar av produktionsinriktningen även i de fall då denna haft sekellång tradition bakom sig. Det gäller frågor som rör kommunerna, då företagen i allmänhet haft den storleken att de i stor utsträckning identifierats med den kommun där de befinner sig. Inte minst har naturligtvis de tre orternas jämförelser mellan positiva och negativa verkningar för det som de betraktat som det egna företaget – trots samordningen – spelat en alldeles avgörande roll.

Företagsledningarna, de berörda kommunernas representanter och de olika fackliga intressegruppernas företrädare har, medvetna om vad ett misslyckande betyder, till slut blivit eniga. Och den enigheten finns materialiserad i strukturplanen med de kompletteringar som jag tidigare nämnt. Det har varit ganska svåra födslovåndor innan detta dokument blev verklighet. Och jag vill gärna ge ett erkännande för den förmåga att se frågorna i stort som de här berörda intressena har ådagalagt. Jag hyser emellertid – jag vill ha det sagt – oro för det goda samarbetets fortsättning om riksdagen bryter sönder den slutprodukt jag här talar om. Det kommer inte att skapa hälsa och erforderligt samarbete inom SSAB för framtiden.

Vi har konstaterat att regeringens förslag, tyvärr präglad av tveksamhet och passivitet, i vissa avseenden förändrat och försämrat den ursprungliga planen. Här har dess bättre utskottet korrigerat propositionen så att den bättre överensstämmer med den fullständiga planeringen. Jag syftar på investeringen i Borlänge rörande byggplåten, förlängningen på ett år av metallurgin på samma plats, engagemanget i ELRED-processen och naturligtvis mediumverket i Luleå. Det senare vill jag närmare kommentera – det har ju spelat den största rollen i dagens debatt.

Utan mediumverk i Luleå får man konstatera att strukturplanen ej innefattar det hänsynstagande till Luleå och Norrbotten – jag inkluderar här icke allenast järnverket utan även Malmbergets gruvor – som är en förutsättning för ett friktionsfritt och gott samarbete mellan de olika landsdelar som är berörda.

Det i den socialdemokratiska motionen föreslagna mediumverket skall – som alla nu hört – svara för en produktion om ca 200 000 ton, och det ersätter motsvarande produktion som nu framställs i Domnarvet och finvalsverket i Luleå. Det nya mediumverket, som skall vara ett rationellt och modernt verk, ersätter de gamla produktionsenheterna, som inte svarar mot rationella krav och den kvalitetsproduktion som krävs för att kunna hävda sig i konkurrensen.

Utskottet har biträtt förslaget om mediumverkets tillkomst i Luleå och fixerat dess produktionskvantitet till 208 000 ton. Utskottet har vidare slagit fast att denna produktion från mediumverket icke skall inkräkta på eller försvåra verksamheten vid de mellansvenska mindre handelsstålverken, som svarar för samma sortiment, dvs. stångstål. Ett beslut av riksdagen i

denna form är givetvis förpliktande för SSAB att efterfölja. Jag har i debatten hört tvivelsmål på den punkten. Men jag menar att utskottets skrivning, som är så konkret och preciserad, måste vara riktgivande för företaget i dess fortsatta produktionsplanering. Det är att underskatta riksdagens betydelse – och riksdagsledamöterna underskattar också sig själva – om de menar att SSAB kan handla oberoende av en klart uttalad mening i den svenska riksdagen.

Nu är jag i synnerligen hög grad medveten om att mediumverket i Luleå bland de mindre handelsstålverken har föranlett farhågor för vad man tror skall vara en övermäktig konkurrens. Jag har under det senaste halvåret tillsammans med en grupp riksdagskamrater besökt de mindre handelsstålverken. På plats har vi informerat oss om verkens utrustning, deras rationaliseringsgrad och avsättningsmöjligheter. Vi har fört ingående samtal med företagsledningarna, kommunernas representanter och företrädare för de fackliga intressena. Jag skall inte förneka att oron på sina håll varit påtaglig. Den har varit tämligen ensartad när det gäller företagarsidan.

Oron har närmast härlett sig från den uppfattningen att man inte tror på beskedet att verket stannar vid en produktionskapacitet på ca 200 000 ton och i allt väsentligt inskränker sig till att ersätta bortfallen produktion av samma slag som i dag framställs inom SSAB. En del mindre väl genomtänkta skrivelser och uttalanden har också satt ryktet i svang om att Luleåverket skall producera både den dubbla och den tredubbla kvantiteten av mediumprodukter mot vad utskottet föreslagit och som jag hoppas riksdagen skall fastställa.

Man har i den tidigare debatten talat om att man inte vågar sig på ett beslut om ett mediumverk i Luleå med mindre än att man gör ytterligare marknadsundersökningar. Det har anförts från flera håll – Alf Lövenborg, Filip Johansson och ytterligare någon, att vi i fråga om den här speciella produkten ändå har ett importbehov på 50 %. Där finns ett försäljnings- och produktionsutrymme som vi hitintills inte har kunnat tillvarata men som vi bör inrikta oss på att ta till vara.

Jag har all respekt, herr talman, för marknadsundersökningar. Visst skall man göra sådana. De är naturligtvis till hjälp. Men jag tror inte att marknadsundersökningar – i vart fall inte inom det här området – är något slags Skriftens heliga altartavla med sanningens ord. Jag har så många gånger upplevt motsatsen.

Jag kan erinra om att de stora privata handelsstålverken år 1975 låg i startgroparna för en mycket kraftig investeringsutbyggnad med beställningar till berörda kommuner om så och så många hundra nya bostäder för att ta emot den ökade arbetskraften och med turnéer bl. a. till Danmark för att skaffa sig erforderlig arbetsstyrka för denna med ledning av marknadsundersökningar planerade expansion. Ett halvt år därefter var det definitivt en annan uppfattning om marknadsmöjligheterna. Så snabbt ändrade det sig. Därför säger jag: Visst skall man göra marknadsundersökningar, men det är ingen helig altartavla – i vart fall inte för denna bransch.

Jag vill slå fast att den oro som vi mött framför allt på de mellansvenska

Onsdagen den
23 maj 1979

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

orterna med de mindre handelsstålverken enligt min uppfattning är obefogad. Har riksdagen sagt ifrån att produktionen skall begränsas till angivet tal i fråga om den produktlinje som konkurrerar med de mellansvenska brukerna, är detta, som jag här understrukit, förpliktande för SSAB. En del av tillverkningen, dvs. specifika profiler som det nya mediumverket skall svara för, har dessutom inte någon parallellproduktion vid de mellansvenska verken. Mediumverket finns med i den av de fackliga organisationerna och de fackliga representanterna godtagna strukturplanen. Även de mindre handelsstålverken har i den s. k. referensgruppen till SSAB:s ledning haft möjlighet att följa utvecklingen och acceptera denna. Bakom denna ståndpunkt står vidare Metallindustriarbetareförbundets ledning och det socialdemokratiska partiet – detta har konfirmerats i vår partimotion. Ett beslut av riksdagen i samma riktning är bindande intill dess riksdagen fattar ett annat beslut.

Vi har på våra resor funnit ett positivt intresse hos de mellansvenska handelsstålverken för att få en produktionssamverkan med SSAB. Regeringen har tyvärr väjt undan för denna riktiga tanke, hänvisande till att man tror sig se en viss förbättring i priser och avsättningsmöjligheter för handelsstålet, och då kan de enligt regeringen vänta. Detta är säkerligen fel tänkt. Den tillfälliga förbättring vi kunnat avläsa under det senaste året är enligt min mening ännu inte tillräckligt befäst för att den skall kunna ge erforderlig finansiell styrka för företagen på längre sikt. Det torde också vara klokt att räkna med att vi i det längre perspektivet har att möta svårigheter och skärpt konkurrens på området. Gör vi ingenting nu, föreligger stor risk att vi kommer för sent ur startgroparna. När vi har en positiv reaktion från företagen i dag, bör ideologiska och principiella föreställningar inte hindra regeringen från att ta initiativ i den av mig rekommenderade riktningen. Jag uppmanar regeringen att utan dröjsmål ta fatt på det av Arne Geijer framlagda förslaget om samordning mellan SSAB och de mindre handelsstålverken. Jag uppmanar regeringen att sätta i gång med seriösa och konkreta förhandlingar för att åstadkomma den gemensamma ledning och samverkan inom handelsstålproduktionen som framstår som alltmer ofrånkomlig. De anställda i de mindre handelsstålverken kommer sannolikt att känna sig lugnare för framtiden efter en genomförd ägarsamverkan med SSAB. Den skapar dessutom förutsättningar för en överspännande, enhetlig och framåtsyftande planering för handelsstålindustrin. Vi har på våra resor funnit att denna väsentliga tanke omfattas inte bara av de anställda utan tas emot positivt även av de ansvariga företagsledningarna i de mindre handelsstålverken.

Om regeringens intresse för handelsstålverkens samverkan är svalt, så syncs det mig vara ännu mera markerat i fråga om specialstålverken. Här har vi avläst en bättre pris- och avsättningssituation på senare tid, även på exportmarknaden, och det är som bekant på specialstålets område som vi har en export som är värd att tala om. På senaste tiden har specialstålindustrin, medveten om utvecklingens krav, självmant sökt sig till en viss samverkan. Fusioner mellan olika företag har genomförts, allt för att de skall kunna hävda sig bättre i konkurrensen. Jag kan erinra om hur en stor del av den rostfria

tillverkningen gått ihop genom samordningen mellan Gränges Nyby och Uddeholm. Det gäller dock inte hela den rostfria tillverkning vi har i landet. Liknande diskussioner pågår mellan Sandvik och Uddeholm beträffande bandtillverkningen. Men problemet upphör inte genom en överenskommelse mellan Sandvik och Uddeholm. Även om dessa bilaterala uppgörelser är positiva från synpunkten att de stärker konkurrensen, är de otillfredsställande från en annan synpunkt. Man saknar den översyn och totala planering för specialstålindustrin som borde vara en given förutsättning. Nu kan regeringen aldrig komma ifrån sitt ansvar beträffande sysselsättningen och de sociala konsekvenser som kan aktualiseras i det bland företagen pågående fusioneringsarbetet och dess sekundära verkningar på andra håll. Det blir en svårare uppgift att klara detta på ett tillfredsställande sätt, därest regeringen underlåter att skaffa sig överblick över hela fältet. Att bara stå till tjänst med lån och krediter i den takt som företagarna själva aktualiserar och genomför fusioneringarna är under inga förhållanden tillfredsställande. Jag vill rekommendera regeringen att ta sig ur sitt passiva betraktelsesätt och gå in och ange program och slutmål för specialstålindustrins utbyggnad och bestånd i vårt land.

Den mellansvenska handels- och specialstålindustrin har också sin kontaktyta med gruvhanteringen, i första hand i fråga om de mellansvenska gruvorna. Den utbyggnad som sker i Oxelösund med ett andra sinterband kompenserar en del av bortfallet i Grängesbergsgruvorna i anledning av att den malmbaserade metallurgin nu skall koncentreras till Luleå och Oxelösund. Nu finns det tankar och idéer om nya utvecklingslinjer, baserade på de mellansvenska gruvornas tillgångar. Gruvindustriarbetareförbundet har här aktualiserat en rad uppslag, som det finns all anledning att ta allvarligt på.

Socialdemokratin har i motionen 1508 understrukit vikten av att de pågående försöken i Stråssa för framställning av järnsvamp och järnpulver fortsätter. Tidigare beslutade masugnsvärdet med den speciella s. k. GP-kulan bör enligt vår mening fullföljas. Utskottet redovisar att Gruvindustriarbetareförbundet och Metallindustriarbetareförbundet tillsammans med socialdemokraterna gått i författning om att arbeta fram ett program för mellansvensk gruvindustri i samband med en plan för specialstålindustrins behov av gruvornas produktion. Utskottet rekommenderar regeringen att likaså genom en utredning granska och föreslå lämpliga åtgärder på det här berörda området. Vi hälsar med tillfredsställelse att detta kommer till stånd. Med här angivna aktiviteter bör problemen kunna klarläggas och erforderliga åtgärder föreslås och genomföras.

En bransch som har sin direkta anknytning till vad vi här diskuterar är järn-, stål- och metallgjuterierna. Den kraftiga tillbakagången inom denna bransch som vi kunnat avläsa under senare år och risken för att vi så småningom kommer i ett alltför starkt beroende av importen när det gäller denna för hela metallindustrin så viktiga produktion ger oss anledning att ställa kravet att regeringen utan dröjsmål utarbetar en plan för branschens bestånd och vidareutveckling. Branschens volymmässiga tillbakagång har

Onsdagen den
23 maj 1979

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

gått så snabbt att regeringen inte längre kan stå vid sidan om och bära bevittna en fortsatt negativ utveckling.

Herr talman! Jag har velat ta kammarens tid i anspråk för dessa mera principiella och överspännande synpunkter på det område som omfattar järn-, stål- och gruvindustrin. De mera detaljbetonade frågorna och framför allt de mera lokalbetonade synpunkterna har sina företrädare i dagens debatt. Det avgörande för oss alla är emellertid att dessa sekelgamla nationella basnäringar under utvecklingens gång nu ställts inför tidigare ej kända och utomordentligt allvarliga problem. Vi kan se oss omkring i världen, och vi finner att vi delar den situationen med de flesta avancerade och traditionella industriländer. Vi finner också, med all respekt för de enskilda företagen på området, att deras egna krafter ej är nog för att garantera näringens framtid. Det framstår klart, i varje fall för mig, att den nation som vill bevara sin järn- och stålindustri, och vad gäller vårt land också gruvhanteringen, blir tvingad att ingripa och ställa upp med samhällets resurser. Under dessa – jag betraktar dem som ganska givna – förutsättningar blir den logiska slutsatsen, framför allt då samhället får ta så stor del av kostnaderna, att samhället också skaffar sig rätten att leda och planera och inte inskränker sig till att betala och hålla sig i bakgrunden. Jag erinrar än en gång om att situationen i dag är sådan att också de enskilda företagen i branschen börjar inse detta. Det bör således finnas gehör för att gå från ord till handling, och regeringen har att som exekutivt organ ta ansvaret för att så sker. Jag är övertygad om att det är nationell enighet om att järn- och stålhanteringen och gruvdriften i vårt land med våra gemensamma krafter skall klaras också för framtiden.

Herr talman! Låt mig innan jag lämnar talarstolen göra ytterligare en liten kommentar i anledning av den förda debatten.

Jag har av vissa inlägg i debatten funnit att det underförstått finns en kritik emot SSAB och dess ledning. Den har gällt dels strukturplanen, dels SSAB-ledningens hanterande av sitt viktiga och ansvarsfulla område. Jag är beredd att utan reservation säga att ledningen har haft en utomordentligt svår arbetsuppgift när det gäller att ta fatt på och leda vidare en näring av det format som det här är fråga om och under ganska bekymmersamma utsikter på marknaden samtidigt som man haft kravet på att denna enorma strukturrationalisering skall genomföras. Det har varit ett utomordentligt påfrestande arbete. Det får naturligtvis lösas steg för steg. Första steget togs med den här produktionsplanen som vi diskuterar i dag. Jag räknar med att ett andra steg ligger nära i tiden, nämligen samordningen mellan SSAB och de mindre handelsstålverken för att få det hela under en gemensam ledning och bedömning.

Jag vill också understryka, att när riksdagen har dragit upp riktlinjerna så långt som riksdagen anser sig ha anledning att göra, bör man sedan med förtroende kunna lägga det fortsatta arbetet i bestyrelsen hos SSAB. Jag menar att man kan göra det därför att vi ju i SSAB har ett fackligt inslag. Där sitter representanter för de olika fackliga organisationerna i styrelsen. De har tagit medansvar på ett utomordentligt intensivt sätt, och ett väldigt utredningsarbete har utförts av de fackliga representanterna när det gäller den

strukturplan som vi dag behandlar. De representerar en sakkunskap som man sannerligen inte skall underkänna. Riksdagen kan således inte underkänna den fackliga representationen i SSAB:s styrelse. Bakom finns också en referensgrupp med en ännu större facklig representation för de olika orterna i landet, och på denna kan den mera interna representationen i styrelsen falla tillbaka. Vi kan alltså inte underkänna deras sakkunskap, och förmodligen finns det inte heller någon anledning att göra det.

Jag vill sluta med detta, herr talman. Vi har, enligt min mening, skaffat oss den insikt i och det inflytande över SSAB:s ledning som är erforderlig. I den mån riksdagen har behov av att fixera gränser och förutsättningar för SSAB:s arbete är det riksdagen obetaget att göra detta. Det utskottsbetänkande som vi i dag behandlar innebär en del av dessa fixeringar, bl. a – jag har funnit det i debatten – den avgörande frågeställningen om mediumvalsverket i Luleå, dess omfattning och dess situation i förhållande till de mellansvenska handelsstålverken.

ALF LÖVENBORG (apk) kort genmäle:

Herr talman! Jag tillät mig betvivla det helt betryggande i den formulering om mediumvalsverket som finns i utskottets betänkande s. 21. Det står nämligen att projekteringen bör påbörjas snarast.

Gunnar Sträng tycker att det inte finns någon anledning att vara bekymrad och säger att man måste lita på att det är betryggande. Jag hoppas att han har rätt i denna fromma kolartro. Tidigare intrigmakeri, inte minst när det gäller den här branschen, gör att man kan känna en viss oro över varje tänjbar formulering. Jag vill i sammanhanget erinra om löftet om 2 300 nya jobb till Luleå bara man fick fullmakt att mörda Stålverk 80. Löftet har ju fortfarande inte infriats, trots att det finns i riksdagens dokument.

Sedan tog Gunnar Sträng upp frågan om importen. Det är en viktig fråga, och det finns inga större motsättningar i vårt tänkande på den punkten. Redan tidigare har det sagts att vi importerar nästan 50 % av det stål som förbrukas i vårt land. Man måste verkligen fråga sig: Är detta nödvändigt? En ändring av proportionerna på det här området skulle betyda tusentals nya jobb inom svensk järnhantering. Det kan inte vara normalt att man skall importera ca 55 % av det stål som används inom landet. När det gäller tunnplåt är importen ca 70 % och för s. k. vitplåt, som används till hushållsmaskiner m. m., handlar det om 100 %. Tar man detta i beaktande kan man räkna med att det kan skapas tiotusentals framtidsjobb om man bara vill gå in för en planmässig produktutveckling. Här handlar det också om bestämda åtgärder vad gäller importen. Jag frågar: Vad vill socialdemokraterna göra för att ändra på de proportioner som nu finns?

Jag vill sluta med att åter upprepa den fråga som jag ställde till Olof Palme för tre veckor sedan, som jag ställt till Ingvar Svanberg i den här debatten och nu vill ställa till Gunnar Sträng: Om ni återkommer till regeringsmakten – vilket jag hoppas av flera skäl – hur blir det då med Stålverk 80? Tar ni fram och dammar av planerna och sätter det hela i verket? Jag betraktar fortfarande detta som Norrbottens stora chans till full sysselsättning och utveckling.

Onsdagen den
23 maj 1979

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

LARS-OVE HAGBERG (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Jag begärde ordet, eftersom jag jobbar i ett av de företag som här drabbas. Eftersom jag är aktiv i en fackförening där, har jag kunnat märka att Gunnar Sträng har haft sin hand vilande över den stålpolitik som formats. Det ger mig anledning till några funderingar. Vid föregående års debatt sade Gunnar Sträng att de traditionella vinstmaximeringsprinciperna skulle få ge vika, åtminstone litet grand, för ansvaret för de anställda och samhällets krav. Det var 1978. Nu kan vi avläsa resultatet av SSAB-ledningens arbete. Gunnar Sträng är inte helt ovetande om att det uppdrag man har innebär att man skall försöka följa konsortieavtalets affärsmässiga och företagsekonomiska principer. Det är innebörden i riksdagsbeslutet från den 6 april 1978 om företagsekonomiska utgångspunkter. Det är alltså vad företaget har att utgå från.

Oroar det då inte Gunnar Sträng, som inte är helt maktlös i de här frågorna, att SSAB bedriver en sådan hänsynslös rationaliseringspolitik och strukturomvandling i dag – med planer på bildande av dotterbolag med resultatansvar och vad därmed följer? Gunnar Sträng sade att SSAB-ledningen har ett svårt arbete, men kanske har man gjort det extra svårt – utifrån arbetarrörelsens synpunkt – genom att inte ge ledningen bestämda direktiv om samhällsansvar, om samhällets ekonomiska ansvar för människorna. De punkterna spökar ju överallt. Är det så att Gunnar Sträng och socialdemokratin i övrigt är för den princip om ohämmad vinstmaximering som SSAB-ledningen talar för, och skall vi låta ledningen fortsätta att arbeta efter den, ja, i så fall kan vi drabbas av än värre bakslag.

Sedan bara några ord till om representanter. Jag tillhör en fackförening som inte på något medlemsmöte har beslutat att säga att malmmetallurgin i Domnarvet inte skall vara kvar. Däremot har andra representanter, som deltagit i det stora medbestämmandearbetet, skrivit på. Detta är medbestämmandets form i dag – medlemmarna på lägsta nivå har inte tagit detta beslut! Så sent som på det senaste årsmötet uttalade man att man vill ha sin malmmetallurgi kvar. Det är verkligheten för dem som kämpar – det bör man känna till då man talar om fackliga representanter och fackligt inflytande. Det är med den utgångspunkten man skall se kampen, som fortsätter för malmmetallurgi i Domnarvet.

Min fråga är: Är det verkligen SAP:s mening att SSAB-ledningen skall få fritt fram för sina företagsekonomiska principer och vinstmaximeringsprinciper?

GUNNAR STRÄNG (s) kort genmäle:

Herr talman! Alf Lövenborg ville ha ett besked av mig om vad man skall göra för att få en större avsättning på den svenska marknaden av svensktillverkade handelsstålprodukter än vad vi har i dag. Ja, det finns väl egentligen ingen annan väg än den som SSAB har stakat ut, nämligen att rationalisera produktionen och att arbeta från den utgångspunkten att man skall bli mera konkurrenskraftig.

Hela den väldiga satsningen på 5 miljarder inom handelsstålsbranschen

innebär inte att vi bara ger ut dessa pengar och att det sedan får bli som det blir. Målsättningen är, som jag sade i mitt första inlägg, att vår produktion skall vara väl jämförbar vid en företagsekonomisk bedömning med den som de bästa handelsstålverken i Europa har. Jag tycker att det är en riktig målsättning, och den har man att arbeta efter.

En av förutsättningarna för att kunna utöka vår egen marknad är vidare en bättre fart i bostadsbyggandet och i byggandet över huvud taget, bl. a. inom näringslivet. Handelsstålproduktionen är exklusivt inriktad på det avsnittsområde som den svenska byggnadsmarknaden utgör. Det är vad jag helt kort kan svara herr Lövenborg på den punkten.

Alf Lövenborg frågar vidare vad vi efter en eventuell valseger skall göra när det gäller Stålverk 80. Jag vill först säga att vi än så länge bara kan spekulera om utgången av höstens val. Jag har aldrig varit särdeles intresserad av att redovisa vilka åtgärder vi skall vidta efter det att vi fått de möjligheter som en valseger ger. Jag ser problemet så att det först gäller att komma i makt- och beslutsposition och att man sedan får dra upp linjerna för vad som skall göras.

Jag har dock till en radioreporter i Luleå sagt att Stålverk 80-engagemanget inte är utmönstrat ur socialdemokratins tankevärld. Men det vore fel av mig att säga att jag tror att det ligger så till att det första man skulle göra inom socialdemokratien för den händelse att man får besluts- och maktbefogenheter vore att sätta spaden i marken och börja gräva för Stålverk 80. Projektet finns kvar i vår begreppsvärld, men man kommer inte att kunna genomföra det omgående. Herr Lövenborg får nöja sig med det beskedet.

Lars-Ove Hagberg ställde ett par frågor, som jag får vänta med att besvara till mitt nästa inlägg.

ALF LÖVENBORG (apk) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill säga till herr Gunnar Sträng att man när det gäller Stålverk 80 inte blev särskilt mycket gladare över den senaste repliken. Det dunkelt sagda är ju det dunkelt tänkta, och jag tycker att det präglar inställningen till Stålverk 80-projektet. Vi är envisa på denna punkt, eftersom vi ser det som en viktig del i en statlig stålpolitik.

Det är Norrbottens chans att någonsin bryta sig ur den koloniala rollen och vända avvecklingen till utveckling. Om Stålverk 80-projektet hade fått fortsätta och inte hade likviderats genom det motstånd som restes från borgerligt och storkapitalistiskt håll, skulle det redan under slutet av 1970-talet och början av 1980-talet ha givit en sysselsättningseffekt motsvarande 3 000 manår och ha inneburit en inflyttning till Luleå av 7 000 personer. Det är med bitterhet man konstaterar detta i ett län där det behövs närmare 30 000 nya jobb.

I fråga om de framtida avsättningsmöjligheterna råder det kanske inga delade meningar om att de måste tryggas genom en offensiv stålpolitik och genom begränsning av importen, men jag skulle vilja ge den socialdemokratiska riksdagsgruppen ytterligare ett litet tips i detta sammanhang.

Det finns ju också marknader utanför vårt land. Vi har i många

sammanhang sagt att man måste förändra handelspolitiken i riktning mot de krisfria, socialistiska länderna. Jag vill fästa uppmärksamheten på en artikel i SSAB:s personaltidning nr 13/1978, där man skriver om den glömda ståljätten i Sovjetunionen och där Sveriges vetenskapligt-tekniska attaché i Moskva i en intervju betonar att "Sovjets behov av stål är i det närmaste omätligt". Sovjetunionen importerar nu handelsstål i form av förädlade stålprodukter, framför allt rör och grovplåt i enorma mängder.

Där finns naturligtvis också möjlighet att få avsättning för de stålprodukter som framställs i Sverige – men med en annan handelspolitik.

LARS-OVE HAGBERG (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Jag skulle också vilja erinra om en punkt som har kommit bort. Jag har nämnt det för Birgitta Hambræus tidigare i dag.

Fackföreningarna och deras representanter på platsen har gjort ett utomordentligt arbete, som Gunnar Sträng nämnde. Jag vet att de har gjort ett enormt bra arbete, men vilka var deras förutsättningar? Jo, de hade i botten två beslut, dels konsortieavtalet, dels beslutet i riksdagen i april, för att arbeta fram en strukturplan, som skapade motsättningar. Var det en verkligt god förutsättning för de fackliga representanterna att få fram alla sina viktiga krav och synpunkter? Mitt intryck är att så icke var fallet. Därför har resultatet blivit en dålig strukturplan för sysselsättningen och för de här regionerna. Vad syftar vi egentligen till? Syftar vi bara till en räddning i nuläget? Eller syftar vi verkligen till en framtida stålpolitik, som kan rädda regionerna runt om? I så fall borde vi ha satsat på den integrerade produktionen, som företrädes av en av de tre parterna i strukturförhandlingarna, nämligen den fackförening som jag tillhörde. I så fall hade Luleå, Domnarvet och Oxelösund i det här läget haft mycket bättre utgångspunkter i strukturplanen. Men såvitt jag har förstått har den socialdemokratiska ledningen icke ställt upp på denna integrerade produktion. En av de stora fackföreningarna drev frågan under lång tid, men i slutänden fick fackföreningens representant ge sig under de rådande förutsättningarna.

Därför reser sig frågan: Är det stordriften man är ute efter, som i dag har blivit SSAB:s mönster?

Den viktiga frågan är i dag: Är det så att SSAB:s ledning skall ha de här möjligheterna att manipulera med dotterföretag, med vinstmaximering, med företagsamhet, som man uppenbarligen gör med de här besluten? Om man inte är överens om detta, är det då inte dags att upphäva konsortieavtalet?

Jag finner ingenting av det i reservationen 1. Jag har läst den flera gånger. Ingenting av de här utgångspunkterna och principerna finns med i den socialdemokratiska reservationen 1.

GUNNAR STRÄNG (s) kort genmäle:

Herr talman! Det är så här i livet att det inte bara är fråga om att välja mellan vitt och svart. Man tvingas i den praktiska verkligheten att ta hänsyn till både det vita och det svarta.

Onsdagen den
23 maj 1979

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

Vi lever i en ekonomi där man aldrig kan komma ifrån begreppet räntabilitet och inte heller begreppet vinst. Däremot vill jag inte ansluta mig till dem som säger att den absolut maximala vinsten vid varje tillfälle är det enda rätta. Med den ekonomi vi lever i krävs det en kompromiss mellan räntabilitet och vinst och det samhällsansvar som man i det här speciella fallet har tvingats att ta med hänsyn till de anställda, till bygden och till orten.

Så mycket vågar jag hävda som att SSAB under den mycket krävande period av omställning som det tvingats ta itu med och arbeta under, har tagit vederbörlig hänsyn till sitt sociala ansvar. Jag tror ingen kan anklaga SSAB för att inte ha haft blicken öppen för detta.

Sedan kommer herr Hagberg tillbaka till att medlemmarna i hans fackförening inte gillade strukturplanen. Jag är själv en gammal fackföreningsman, och jag vet väl att det många gånger kan finnas delade uppfattningar innan man godtar en uppgörelse, men en alldeles osviktig facklig regel – som inte har förändrats ännu i dag, även om herr Hagberg försöker göra gällande detta – är att har man i sedvanlig ordning tagit ett beslut, så får man, om man hamnar i minoritet, finna sig i detta. Det är en gammal god facklig regel, som man inte kan och inte heller skall ändra på. Därför förstår jag inte herr Hagbergs inlägg över huvud taget.

Sedan är det också så att den strukturplan som man har arbetat fram har även representanterna från Domnarvet givit sin accept till. Den har också accepterats av representanterna från Luleå, och den har accepterats av representanterna från Oxelösund. I sista hand har Metallindustriarbetareförbundet, som har att bevaka alla orternas intressen, också accepterat strukturplanen. Från de förutsättningarna är det, om man resonerar från fackliga utgångspunkter, alldeles överflödigt att tala om att inte alla tycker så. Det fanns ändå, som herr Hagberg säger, en grupp i Domnarvet som inte gillade detta, men sådant händer i den fackliga verksamheten; så har det alltid varit och så kommer det att bli.

Tredje vice talmannen anmälde att Lars-Ove Hagberg anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Industriministern ERIK HUSS:

Herr talman! Jag vill gärna börja med att instämma i mycket av det som Gunnar Sträng sade i avslutningen av sitt inlägg. Jag instämmer gärna i de lovord han ägnade SSAB-ledningen för det mycket svåra och maktpåliggande arbetet. Med den inställningen skulle det f. ö. vara naturligt om man på socialdemokratiskt håll lyssnade mer till denna lednings rekommendationer än vad man i det här ärendet har visat sig göra.

Gunnar Sträng sade också att det för denna industri föreligger utomordentligt allvarliga och tidigare delvis inte kända problem, problem som får den innebörden och konsekvensen att de berörda företagen inte på egen hand kan klara upp dem. Detta är förvisso sant, och de två senaste regeringarna har i hög grad dragit slutsatserna av detta förhållande.

Som Gunnar Sträng vidare sade har man satsat resp. satsar 5 miljarder

kronor. Det är den klart största satsning på den här näringsgrenen som har gjorts i detta land. Jag talar då om verklighet och fakta, inte om grandiosa och ej förverkligade planer. De 5 miljarderna inbegriper då inte de kostnader på mellan 1 och 2 miljarder som har fått utbetalas för att rensa upp efter Stålverk 80 – detta Stålverk 80 som på något vagt sätt allttjämt finns kvar i Gunnar Strängs tankevärld, fastän han, glädjande nog, trots sin bristande tilltro till marknadsundersökningar, nu inte vill ge några preciserade löften på det området.

Det har alltså under de senaste åren gjorts mycket stora ekonomiska insatser för att skapa ett SSAB som på 1980-talet skall kunna bli ett handelsstålverk av bästa europeiska klass. För att lyckas med det krävs det emellertid, såsom vi alla vet, omfattande strukturförändringar, och företaget har i den i fjol antagna strukturplanen redovisat dessa sina planer.

Det är knappast möjligt för regering och riksdag att bedöma alla de affärsmässiga idéer som planen grundar sig på – det är och måste i första hand vara en uppgift för företaget. Men i vissa avseenden skulle framför allt de sysselsättningsmässiga konsekvenserna bli sådana att de måste mötas med samhällseliga insatser. Vi har ansett att det så långt det är möjligt bör ske genom tidigareläggningar av sådana offensiva investeringar som SSAB annars skulle ha genomfört först under senare delen av strukturplaneringen. Glädjande nog har utskottet i allt väsentligt delat den bedömningen.

Utöver de punkter – och det är det stora flertalet – där utskottet föreslår bifall till propositionens förslag finns det några frågor, där vi inte i sak har någon annan mening än utskottet men där vi ändå av olika skäl avstått från att i propositionen framlägga konkreta förslag. Det gäller bl. a. de utredningspengar som utskottet vill anvisa till den s. k. ELRED-processen, och det gäller det föreslagna strukturlånet till en plastbeläggningsslinje i Borlänge. Gunnar Sträng sade i sitt anförande att det här är riktiga och viktiga kompletteringar till propositionen för att det hela skall hänga ihop som en bra helhet. Ja, vi anser inte att det är något fel på dessa satsningar, men vi kan inte inse att riksdagen behöver fatta beslut om och anslå pengar till små satsningar, som ett mångmiljardföretag rimligen kan göra av egen kraft, om de bedöms vara väsentliga.

Den ekonomiskt sett största av de här båda sakerna är plastbeläggningsslinjen i Borlänge. Det är fråga om en investering på 17 milj. kr., som SSAB beräknar skulle ge en resultatförbättring med 8 milj. kr. per år, alltså en nästan 50-procentig avkastning. Om ett mycket stort företag överväger en liten investering, som betalar igen sig på drygt två år, är det svårt att inse varför staten skall gå in och för det ändamålet ge extra pengar utöver de miljarder man redan satsat. Vi vill överlåta till företaget att självt bedöma och med egna medel genomföra ett så lönsamt projekt.

Också i ett annat avseende tycker vi att utskottet i onödan föreslår riksdagen att fatta ett beslut – man slår in öppna dörrar. Det gäller kravet på en utredning om de mellansvenska gruvorna. Det finns ju en mellansvensk gruvdelegation – den tillkallades av min företrädare. Delegationen består av representanter för de anställda, för företagen och för de berörda statliga

myndigheterna. Den arbetar sedan drygt ett halvår och kommer med ett betänkande i höst, ett betänkande som bl. a. kommer att behandla just de frågor som utskottet vill ha en särskild utredning om. Det är svårt att inse meningen med två parallella utredningar.

På en punkt har vi – något som förvisso framgått av denna debatt – delade meningar. Det gäller förslaget om ett nytt mediumvalsverk i Luleå. Vi har självfallet inte för all framtid avvisat tanken på ett mediumvalsverk. Men enligt alla de bedömningar som vi har tagit fram finns det inom detta produktionsavschnitt en stor överkapacitet i Sverige och en stagnerande marknad. Att i det läget – utan någon föregående marknadsundersökning, som eventuellt kan visa att det trots allt finns marknadsförutsättningar – anvisa pengar till en utbyggnad tycker vi är orimligt. Det bör framhållas att den bedömningen delas av SSAB:s styrelse, som i en skrivelse till näringsutskottet klargjort att man inte anser att mediumvalsverket är företagsekonomiskt motiverat. Man kräver därför bidrag till investeringskostnaden för att bygga det.

Utskottet uppger att man genom att lägga ned två äldre valsverk och i stället bygga detta mediumvalsverk i Luleå inte förändrar kapacitetsförhållandena. Det är knappast ett korrekt påstående. Det planerade mediumvalsverket på 208 000 ton skulle innebära en kapacitetsökning på över 40 000 ton, dvs. 25 %. Då blir det ändå ett mediumvalsverk som icke uppförs i en driftekonomiskt optimal storlek, som SSAB har klargjort ligger på mellan 500 000 och 600 000 ton. Det är den storlek man på kontinenten bygger kontinuerliga verk för denna typ av produkter i, och det är den storlek som i och för sig skulle ge den bästa tillverkningsökningen men för stor produktionskvantitet. Den av stagnation och överkapacitet kännetecknade marknaden tål, enligt vår bedömning, under den närmaste tiden inte ens den första reducerade etappen på 208 000 ton.

Det går inte att komma ifrån att byggandet av detta mediumvalsverk både faktiskt och psykologiskt skulle innebära ett hot mot de mindre verken. Utbyggnaden förutsätter att man lyckas exportera stora kvantiteter. Lyckas man inte med detta – och de flesta bedömare, bl. a. handelsstålutredningen, är pessimistiska på den punkten – är det uppenbart att verket kommer att direkt konkurrera med de mindre verken. Det står i så fall i strid med de krav som riksdagen ställde när SSAB bildades.

Herr talman! Jag ser att min tid strax är ute. Låt mig därför i detta sammanhang nöja mig med konstaterandet att det vore fel att i dag för all framtid avvisa möjligheten att bygga ett mediumvalsverk i Luleå. Men det vore lika fel att inte låta ett eventuellt beslut föregås av en ordentlig marknadsundersökning, där också de mindre verken får delta.

LARS-OVE HAGBERG (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Industriminister Huss har gjort sig känd för att vara en av de mest negativa till en satsning på SSAB. Han t. o. m. prutade i Bertil Rehnbergs mycket magra paket. Man kan verkligen fråga sig vad framtiden skall ge med en sådan inriktning av politiken.

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

Jag har tidigare frågat utskottets talesman, men industriministern kanske är en lämplig man att svara på frågan: Är det en vettig politik som SSAB nu tänker ge sig in på, när man delar upp företaget i olika enheter? Är det detta som kallas de fria marknadsenheterna? Är det detta som skall ge den stora konkurrenskraften och slå ut andra delar – kanske även inom företaget? Eller finns det någon möjlighet att i detta företag ta ett gemensamt ansvar för olika enheter? Vilken utvecklingsväg skall SSAB följa, och vad är industriministerns mening om detta? Jag tror att detta är mycket viktiga frågor att få svar på.

Frågan om ett mediumvalsverk är egentligen en marginalfråga. Den stora frågan är vad man i övrigt satsar på inom svensk stålindustri. Och för Luleås del skulle detta verk inte ge särskilt många jobb, även om det skulle vara en ersättning för finvalsverket. Men det finns andra projekt att satsa offensivt på. Men det vägrar man att göra. Man vägrar att inrätta svensk stålindustri så att vi får en bred tillverkning även inom de verk som det nu handlar om.

Man är mycket rädd om den fortsatta existensen av järnverk i Boxholm och Smedjebacken. Då undrar jag vilka garantier regeringen och industriministern har för att dessa verk inte drabbas i alla fall. Vad är det som utgör säkerheten för en marknad för Boxholms och Smedjebackens järnverk, när vi i detta land har en så oerhört liberal frihandelspolitik, som inte ett dugg hindrar att järnverken på dessa orter kan slås ut? Är inte detta fråga om en eftergivenhetens politik? Det är ju inget alternativ att bara säga nej. Frågan är ju vad man planerar för marknad i detta land – avsättning på hemmamarknaden måste ju vara garantin. Vi vill ha ett mediumvalsverk för vilket vi direkt kan säga att det finns en ny marknad, som kan skapas i vårt land. Detta har med industripolitiken att göra.

GUNNAR STRÄNG (s) kort genmäle:

Herr talman! Industriministern meddelade oss att SSAB begär bidrag för att bygga ett mediumvalsverk för en kapacitet av 200 000 ton i Luleå. Han tar det som intäkt för att det är en ekonomiskt dålig företagsenhet som där kommer till stånd. Den kan inte segla av egen kraft fram över haven.

Jag ber att få framföra till industriministern att siffran 600 000 ton, som han nämnde, tror jag inte att SSAB i sina vildaste funderingar har ställt upp som någon målsättning för ett ekonomiskt drivet mediumvalsverk. Om jag inte missminner mig på den här punkten har man talat om 300 000 eller 350 000 ton. Det är möjligt att ett sådant verk ger bättre vinst än vad ett 200 000 tons verk ger, men det utesluter inte att verket på 200 000 ton går runt och går ihop. Jag vågar säga detta därför att både i Smedjebacken – utbyggnaden där sker förresten också med statsbidrag – och i Boxholm har man en mediumkapacitet på ungefär 85 000 ton. Jag är alldeles övertygad om att varken Ratos eller Iggesund skulle fortsätta med sin produktion av mediumprodukter, om det skulle vara en solklart förlustbringande verksamhet som alltså inte går ihop och som de inte tror på för framtiden. Men kom ihåg att där är produktionen 85 000 ton och att den fortsätter som en integrerande del i verksamheten. Då bör ju rimligtvis en produktion på

200 000 ton i ett modernt verk ha rätt goda utsikter att gå runt, som man brukar uttrycka det.

Nr 153

Onsdagen den
23 maj 1979

Industriministern ERIK HUSS:

Herr talman! Ja, men man får ju ändå, Gunnar Sträng, göra skillnad mellan nya och gamla verks lönsamhetsmöjligheter. De mindre handelsstålverk som Gunnar Sträng åberopar och som trots en betydligt mindre kapacitet än den vi här talar om ändå f. n. går ihop och också i allmänhet ger ett klart överskott är gamla verk, där investeringarna gjordes för länge sedan och kostnaderna ofta är avskrivna. Här handlar det om en nyinvestering.

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

Jag sade aldrig att det var en målsättning för SSAB att anlägga ett verk med 600 000 tons produktionskapacitet. Jag sade att SSAB har angivit att det är den tillverkningsmässigt optimala storleken och den som man bedömer vara den rätta för de här produkttyperna på kontinenten. Jag sade inte att man strävar efter att bygga ett sådant. Det finns, som jag också sade, inte marknadsutrymme för det. Likväl kunde jag ha sagt mer, för i Svenskt Stål, personaltidning för företaget, talas om etapp 1 på 208 000 ton, etapp 2 på 350 000 ton och etapp 3 på 500 000 ton för att nå upp till optimal storlek. Men jag påstår inte att det nu finns planer åt det hållet. Jag nämner detta snarare som ett bevis på att det inte blir tillverkningsekonomiskt optimalt ens med det nu planerade verket, som skulle ge en betydlig ökning av produktionen på ett område där det råder överkapacitet och en stagnerande marknad.

GUNNAR STRÄNG (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag hälsar med tillfredsställelse att industriministern inte tar allvarligt på siffran 600 000 ton, som har cirkulerat i dagspressen. När man vill skrämma upp intressena i Mellansverige har den siffran anförts. Den har inte någon företagsmässig auktorisation från SSAB. Där har man talat om väsentligt blygsammare produktionskapacitet.

Men jag kommer tillbaka till detta att även ett verk med produktionskapaciteten 200 000 ton bör kunna ge en rimlig ekonomi, när de andra verken som inte ens når upp till hälften av denna kapacitet går ihop. Man är inte så filantropisk att man skulle driva verksamheten i Smedjebacken och Boxholm om de vore klara förluskällor.

Då kan man säga att det här gäller andra investeringskostnader – de är kanske i långa stycken avskrivna – och att det är därför man kan driva verksamheten billigare. Men sett i det längre perspektivet är det ju bara en fråga om perioderna. De gamla verken klarar sig inte såsom gamla verk alltför länge utan måste ersättas med nya. Det pågår även i Smedjebacken f. n. en ganska kraftig nyinvestering, som man gör med den utgångspunkten att det hela skall vara företagsekonomiskt försvarbart.

Första året kommer en investeringskostnad att framstå såsom mycket hög. I tidens förlängning framstår den såsom betydligt lägre. Priserna kommer att representera en genomsnittlig trend i den här utvecklingen. – Jag har velat göra detta tillägg till industriministerns värdering när han jämförde de gamla

Onsdagen den
23 maj 1979

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

investeringskostnaderna i de små handelsstålverken med investeringskostnaderna i de eventuella nya stålverken.

LARS-OVE HAGBERG (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Jag noterar att landets industriminister trots att han har taletid kvar inte anser sig behöva svara på en av de mera centrala frågorna, nämligen: Hur skall ledningen för Svenskt Stål AB handha sitt företagsekonomiska ansvar? Industriministern behagar inte svara på den frågan. Han tar bara upp en fråga, som han tycker är intressant. Men i den fråga som får än större konsekvenser för de anställda i Svenskt Stål AB, nämligen hur man handskas med de pengar man får och hur man i fortsättningen rationaliserar, har inte landets industriminister någon mening. Borde han inte ha en uppfattning om huruvida det skall vara fritt fram för SSAB att anta de riktlinjer som har signalerats? Säger industriministern ifrån att vi inte skall stycka upp ett bolag på det här sättet?

Industriminister Huss talade om vilka olika etapper och utvecklingskedan ett mediumvalsverk kan ha, och sedan talade han om den fria konkurrensen och marknaden. Det visar hur väl vi behöver planera vår industri, totalt över hela linjen, och avskaffa den anarki i planeringen som det innebär att det sitter ett litet verk här och ett där och planerar. Det behövs en samordning för att se vilken produktionskapacitet vi behöver i vilket läge.

Sedan bara en sakupplysning till kammaren. Fackets medlemmar i Domnarvets Jernverk har inte på medlemsmöte fattat beslut om att metallurgin skall läggas ned. Däremot har representanter för facket skrivit under ett sådant beslut. Det finns f. d. finansministrar som vet varför de har skrivit under.

Industriministern ERIK HUSS:

Herr talman! Till Lars-Ove Hagberg vill jag säga att SSAB-ledningens främsta mål måste vara att segt och ihärdigt arbeta för att utveckla SSAB till ett på lång sikt slagkraftigt och konkurrensdugligt företag. Sedan måste det tas också andra hänsyn. Och det görs. Hela denna proposition och hela denna debatt handlar ju om stora satsningar i sådana syften.

Till Gunnar Sträng vill jag säga att det ligger mycket i de invändningar han gjorde beträffande förräntning av gamla och nya verk. Men man kommer icke ifrån att när de små verken lämnar ett överskott, så är det med nu gjorda investeringar. Men det är sant att ett av dem f. n. investerar ungefär 90 milj. kr. Det är mycket angeläget att det inte dekourageras i sina ansträngningar.

Låt mig också säga att det råder en annan skillnad mellan ett tänkt nytt stort verk och de små, nämligen att de senare till stor del arbetar i särskilda nischer; det finns också på stålområdet ett visst utrymme för låt mig kalla det beställningskrädderi. Det kan ett stort verk inte ägna sig åt med samma framgång som mindre verk.

TORE CLAESON (vpk):

Herr talman! Den diskussion som pågår, där den ena orten ställs mot den andra, visar hur nödvändigt det är med en samordning av stålbranschen.

Privatkapitalets spekulationer är förödande för de anställda, liksom för enskilda bygder och regioner. Så länge dessa intressen får göra sig gällande försvåras möjligheterna att utforma en stålpolitik i hela landets intresse.

Den inriktning av stålpolitiken som skisserats i vpk-motionen 2289, som Lars-Ove Hagberg utförligt behandlat här i dag, är en nödvändighet för att inte bara Luleå och Norrbotten skall kunna utvecklas utan också för att vi skall kunna bevara sysselsättningen på en rad stålorter i vårt land.

I blickpunkten för den diskussion som förts om följderna för andra orter av en satsning på mediumvalsverk i Luleå har Boxholm stått – bl. a. Gunnar Sträng berörde det här i sitt inlägg. Man bör hålla i minnet att Boxholms bruk svarar för 70 % av industrisysselsättningen och 30 % av den totala sysselsättningen i kommunen. Olika utredningar har förutsatt att arbetsstyrkan skulle minska med 200–250 personer. Det kan förefalla vara blygsamma siffror, men för en kommun av Boxholms storlek innebär det ett direkt hot mot kommunens existens. Till bilden hör också att kommunen förlorat en tiondel av sin folkmängd mellan 1970 och 1977.

Vi har från vänsterpartiet kommunisterna avvisat bl. a. den Geijerska utredningen, som förordade en minskad sysselsättning i Boxholm.

Diskussionen om att ett mediumvalsverk i Luleå skulle innebära ett hot mot Boxholm har helt naturligt oroat de anställda. Med den hittills förda stålpolitiken och med ett statiskt synsätt kan Boxholm komma i fara. Men med en offensiv stålpolitik av det slag som vi från vänsterpartiet kommunisterna förespråkar kan motsättningarna mellan Luleå och andra orter, däribland Boxholm, undanröjas. Vad som krävs är, som sagts så många gånger redan i denna debatt, en offensiv stålpolitik för att trygga sysselsättningen, särskilt vid de mindre stålverken.

I motionen 1004 har Nils Berndtson – som blivit förhindrad att delta i denna debatt – tillsammans med Lars-Ove Hagberg tagit upp sysselsättningssituationen vid Boxholms järnverk. Man utgår i motionen från vpk:s uppfattning att i en ny stålpolitik måste samhällsekonomiska principer vara vägledande och förädlingsgraden ökas. En ökad förädlingsgrad ger de mindre bruksorterna chansen att överleva och behålla sysselsättningen. Men vi menar också att en sådan politik kräver att privatintressena försvinner från stålhanteringen och att denna nationaliseras i sin helhet.

Vi har yrkat på att Boxholms järnverk nationaliseras och ingår i SSAB, vidare att inga sysselsättningsminskningar får ske vid Boxholm och att nedläggning av metallurgin inte får ske i avvaktan på nyinvesteringar.

Näringsutskottet avstyrker dessa motionskrav, bl. a. med hänvisning till att man i annat sammanhang avstyrkt krav på förstatligande. På s. 26 i utskottets betänkande sägs följande: "Också motionen 1978/79:1004 avstyrks av utskottet, eftersom förslaget går ut på att Boxholms järnverk skall förstatligas." Det är alltså motivet för att avstyrka motionen. I själva verket är ju en av förutsättningarna för att man skall kunna lösa problemen, bl. a. vid

Nr 153

Onsdagen den
23 maj 1979

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

Boxholms järnverk, att det sker ett förstatligande där Boxholm ingår som en del i ett större sammanhang. Utskottets avstyrkande av motionskraven med hänvisning till att deras genomförande skulle förutsätta att verket förstatligas är en ringa tröst för Boxholms arbetare.

För att effektivt kunna hävda sysselsättningsintressena på bruksorterna behövs en samordning av stålbranschen. Detta har också krävts otaliga gånger av dem som berörs av den politik som förs. De östgötska riksdagsmännen, som givetvis bör ha särskilt intresse för att Boxholms utveckling tryggas, bör enligt vår uppfattning stödja kraven om att Boxholms järnverk nationaliseras och ingår i SSAB och att inga sysselsättningsminskningar får ske vid järnverket liksom att metallurgin bevaras i avvaktan på nyinvesteringar. Det är nödvändigt att privatintressena får ge vika för samhällsintressena. Genom samordning kan också Boxholms fortsatta existens säkras.

Herr talman! En satsning på mediumvalsverk i Luleå har sagts utgöra ett hot mot Boxholm. Det är dock inte det enda hot som vilar över denna ort, det visar olika utredningar. Stålpolitikens nuvarande inriktning och perspektivlöshet utgör ett hot mot både Boxholm och andra bruksorter. Det hotet kvarstår även om det inte blir något mediumvalsverk i Luleå. Det gäller att undanröja varje hot mot sysselsättningen, och det kan bara ske med en ny, offensiv och samordnad stålpolitik, frigjord från privatkapitalets inflytande.

Med det, herr talman, yrkar jag bifall till motion 1004.

GILLIS AUGUSTSSON (s):

Herr talman! Jag vill först deklarerat att den socialdemokratiska motionen 1508 till största delen motsvarar min egen uppfattning. Enbart på en punkt vill jag anmäla en som jag tycker befogad tveksamhet. Det gäller frågan om att nu projektera och ta ställning till att bygga ett nytt mediumverk i Luleå utan att man samtidigt tar upp frågan om de mindre järnbrukens framtida öde.

Redan när motionen skrevs rådde stor tveksamhet från fackligt håll, men med hänsyn till att motsvarande produktionskapacitet skulle läggas ner i Borlänge och Luleå och med hänsyn till att man helst inte lägger ner något i Luleå där de har övernog av sysselsättningsbekymmer gick fackliga representanter från andra orter med på att ett nytt mediumverk på högst 208 000 ton skulle få byggas i Luleå. Detta fackliga medgivande gavs den 22 januari i år, trots att de fackliga representanterna var medvetna om att tillgänglig kapacitet inom landet inte var utnyttjad mer än till ca 60 %.

Nu kommer naturligtvis frågan: Varför anmäla tveksamhet i dag?

Ja, för det första fanns hela tiden den väl kända faktor som jag redan har nämnt, alltså redan befintlig överkapacitet inom detta område. Men främsta orsaken är att samordningen av handelsstålproduktionen fortfarande saknas. Förhandlingarna härom lades på hyllan i höstas av den folkpartistiska regeringen. Det fanns inget som helst intresse från det hållet. Redan dessa faktorer gjorde att fackets representanter visade mycket stor tveksamhet när

de för sin del gick med på att ett mediumverk med en kapacitet på 200 000 ton skulle byggas.

Men vad som därutöver har tillkommit är alla de uttalanden om den tänkta produktionskapaciteten som har tillkommit efter den 22 januari. Redan den 30 januari fick facketts representanter vid referensmötet uppgift om att på litet längre sikt var det inte fråga om 200 000 ton utan betydligt mer. I propositionen talas det om 350 000 ton. Även chefen för SSAB har, som tidigare här har relaterats, i personaltidningen fört fram dessa planer. Att de ambitionerna finns är inte alls förvånande men i nuläget oroande.

Att dessa uttalanden senare delvis har dementerats har inte lugnat folk på berörda orter, i varje fall inte på den ort jag representerar. Frågan ställs nu: Vart syftar SSAB, och hur länge skall de små brukerna få vara kvar? Hur skall den kommande strukturen se ut i fråga om svenskt handelsstål? Vi vill först veta detta.

När vi diskuterar strukturfrågor är det en del som enbart ser stordriftens fördelar när det gäller stålindustrin. Visst finns det fördelar med stordrift även inom denna bransch. Men samtidigt kan det noteras att det på 1970-talet i Italien, USA och ett antal andra länder har byggts ett flertal små stålverk på ca 150 000 årston och uppåt – alltså vad vi här diskuterar beträffande de små brukerna. Kännare av stålbranschen nämner flera faktorer som förklaring till deras goda resultat, bl. a. att produktionen baseras på skrot som hämtas från lokal råvarumarknad, att de har en flexibilitet i förhållande till marknadens växlande krav, att man lätt kan ställa om produktvalet och även kan producera på lager, eftersom det inte rör sig om alltför stora kvantiteter. Det sista känner jag mycket väl till från min egen hemort Boxholm, och det gör även de som besökte Boxholm i detta ärende.

Boxholms AB har en produktionskapacitet på ca 200 000 årston. Det till stora delar moderna järnbruket i Boxholm med 200-åriga anor har nu hamnat i gränstrakterna mellan det halvstatliga SSAB och det privata koncernägandets bestämmanderätt. Så länge detta förhållande råder kommer det att finnas ovisshet på våra järnbruksorter.

De fackliga organisationerna har därför sedan lång tid tillbaka krävt att den svenska handelsstålindustrins utveckling skall samordnas för hela branschen. Men inget av dagens förslag tillgodoser kravet på en sammanhållande lösning. Tvärtom finns risken i nuvarande politiska situation att de små stålverken blir utlämnade till en långsam kvävningssöd. Under sådana förhållanden har man blivit mer och mer tveksam till en dellösning, som en offentlig satsning i SSAB:s mediumverk ändå utgör. Vi anser att först måste konkreta garantier för de små brukens fortsatta utveckling lämnas. Jag vill gå så långt som att säga att av uttalanden som har gjorts från SSAB kan man dra den slutsatsen att det för de små brukerna ges en nådatid på ca tio år. Dagens fråga gäller inte bara en mandatperiod. Människor på berörda orter vill veta litet mera på sikt.

För Östergötlands del vill jag i detta sammanhang påminna om att arbetsmarknaden i vårt län är långt ifrån problemfri. Jag behöver bara påminna om de bekymmer som finns i Motala. Under en tvåårsperiod har

Onsdagen den
23 maj 1979

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

2 000 industrijobb försvunnit, och risk finns för att ytterligare 600–1 000 arbetstillfällen försvinner 1979. Vi har och kommer att få bekymmer både i Finspång och i Linköping.

En avveckling av stålframställningen vid Boxholms AB skulle också leda till svår arbetslöshet och få förödande konsekvenser för hela bygden. SSAB:s utvecklingsplaner får därför inte ges en sådan inriktning och omfattning att produktionen vid de små brukena hotas. Vi måste också i vårt län slå vakt om sysselsättningen totalt. I den bilden ingår även den järnhantering vi har i länet. Osäkerhet har nu skapats, och så länge den råder kan vi icke vara med om investeringar som av de små brukena uppfattas som ett hot mot deras egen existens.

Jag upprepar att vi först måste få den samlade bedömningen av det svenska handelsstålet. Vi skall veta absolut vad vi gör och hur det kommer att inverka på andra orter innan några konkreta beslut fattas. Så länge vi har ett ekonomiskt blandsamhälle måste vi ta hänsyn till hela blandningen. Vi har inte råd med slöseri vare sig med den ena eller med den andra handen.

Vi skall alltid komma ihåg att Sverige är ett litet land och har en liten marknad – vi är 8 miljoner människor. Vi måste använda våra investeringar på ett riktigt sätt utan att det ena företaget slår ihjäl det andra med åtföljande kapitalförstöring och sociala konsekvenser. En näringspolitik som kan uppfattas på detta sätt gagnar ingen del av vårt land. Jag vill gärna säga detta till dem som här i dag har talat om klarsynthet.

Jag beklagar att Arne Geijers utredning icke fick fullföljas. Allt var naturligtvis inte bra, som jag ser problemen, men Arne Geijer var i varje fall inne på försök till förnuftsmässiga bedömningar. Han såg realistiskt på våra problem och på vår marknad. Denna utredning hade kunnat utgöra en bas för fortsatta diskussioner, vilket också Gunnar Sträng var inne på.

Tyvärr tror jag inte att de borgerliga kommer att kunna frigöra sig från gammalt tänkande i dessa hänseenden. Det finns således enligt min mening inget att hoppas på därifrån. Den lilla regering vi har nu är dessutom helt marknadsstyrd, och den har givetvis avfärdat Arne Geijers intentioner.

Till sist: De små brukens hopp står nu till att en socialdemokratisk regering efter valet i höst tar upp hela strukturfrågan igen. De små brukena sätter sitt hopp till en regering som tillsammans med företrädare för handelsstålindustrin och dess fackliga intressen sätter sig ned och resonerar fram lösningar på ett rent förnuftsmässigt plan, lösningar som också tar hänsyn till de järnbruksorter där kommunen till övervägande del är beroende av det företag det gäller. Detta har icke på något övertygande sätt skett hitintills.

Herr talman! Till dess att dessa förhoppningar infriats känner jag mig förhindrad att medverka till några dellösningar som sprider ovisshet och missmod på de små brukena.

INGVAR SVANBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag skall inte ta upp någon lång polemik med Gillis Augustsson, för jag förstår vilken press han är utsatt för hemma i sin bygd

genom den osakliga diskussion som förs där. Men jag vill peka på ett par tre punkter, där han slår in öppna dörrar.

Gillis Augustsson säger att han vill att man skall ha respekt för de små handelsstålverken. Dem skall man inte inkräkta på, de skall leva kvar. Men det är ju precis vad utskottet säger. Jag upprepar för andra gången att utskottet säger att detta inte får innebära att man skapar svårigheter för de små handelsstålverken.

Vidare påstår Gillis Augustsson att SSAB:s ledning har sagt att mediumvalsverket i Luleå skall ha en produktion på, om jag uppfattade det rätt, 600 000 ton – den produktionsvolym som nämndes låg väsentligt över 200 000 ton. Men de som beslutar nu är ju inte företrädarna för SSAB:s ledning, utan det är ledamöterna av riksdagen. Och riksdagen uttalar därvid, om vi följer utskottets förslag, att produktionen skall ligga på högst 208 000 ton. Den produktionsvolymen är inte en bit på vägen mot en produktion som sedan kan bli 600 000 ton, som Birgitta Hambraeus ville göra gällande. Mediumvalsverket skall projekteras för en produktion på 208 000 ton, vilket alltså inte är första delen av en större produktion. Men detta är ingenting som någon annan beslutar om, utan det är riksdagen som i dag beslutar om det här verket och om det skall se ut så som vi har föreslagit.

Slutligen talar Gillis Augustsson också om samordningen mellan de olika verken och om att regeringen borde ha fullföljt intentionerna i Arne Geijers utredning. Också det är precis vad vi säger i betänkandet. Vi socialdemokrater har visserligen fört fram dessa tankar såsom reservanter, men vi har slagit fast att detta måste fullföljas, att man måste få till stånd en samordnad planering, osv. Vi är alltså helt ense också på den punkten.

Jag har mot den här bakgrunden svårt att förstå Gillis Augustssons yrkanden, men jag skall inte gå vidare i polemiken utan bara peka på att Gillis Augustsson här hyser ogrundade farhågor. På de här punkterna är vi helt överens.

GILLIS AUGUSTSSON (s) kort genmäle:

Herr talman! Naturligtvis kan Ingvar Svanberg och jag föra en diskussion här om vad som har sagts och om vad som avsetts med uttalandena. Man kan också uttrycka det så som Ingvar Svanberg gör, att det är här vi beslutar. Och om vi beslutar oss för ett mediumvalsverk, så beslutar vi också att det skall projekteras för 208 000 ton. Till det kan sägas att man också hört uttalanden om att det nu skall sättas in ett reversibelt verk, vilket skulle omöjliggöra fortsatt förlängning av linen, och det är något som järnbruksfolk inte alls tror på – men det är kanske en sådan detalj i det hela att vi inte behöver ta upp den här.

Frågan är vilken inriktning som skall gälla på sikt. Jag vill i det sammanhanget bara upprepa vad jag sagt tidigare: Vi får förlita oss till vad som kan ske under nästa treåriga mandatperiod. Innan vi vet hur den kommer att se ut kan vi inte garantera någonting.

Jag förstår mycket väl tankarna bakom den framtida inriktningen på verksamheten för Luleås del. Varje ansvarig företagsledare, oavsett om det är

fråga om ett statligt eller ett privat verk, måste ju sikta någonstans. Vad jag vill ha sagt är att det i nuläget råder osäkerhet. Vi har inte regeringsmakten, utan vi har en regering som inte alls bryr sig om samordningen. Därför sitter vi där vi sitter i dag. Jag säger fortfarande: Vi väntar tills vi får en regering som tar hand om problematiken. Varken Luleå eller någon annan ort skall behöva komma i kläm. Det är min bestämda uppfattning.

INGVAR SVANBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill bara än en gång poängtera att vad vi skall besluta om är de 208 000 tonnen och ingenting annat.

Sedan sägs det här att en mandatperiod omfattar tre år och att vi inte vet vad en ny period kommer att omfatta. Självfallet kan väl ingen människa stå här och säga att man aldrig någonsin skall producera mera än 208 000 ton i Luleå. Kommande riksdagar kan ju ändra sig. Jag hoppas verkligen, Gillis Augustsson, att både Boxholm och Luleå på 1980- och 1990-talen skall kunna utvidga väsentligt. Vi skall tro på en expansiv politik där. Men vi säger ju klart och tydligt att ingen utveckling får leda till faror för de små handelsstålverken. Jag tycker att detta borde vara en tillräcklig försäkran för Gillis Augustsson. Vi konstaterar att det inte skall gå ut över de små bruken. Jag hoppas, som sagt, att Boxholm i en framtid skall kunna utvidga på samma sätt som Luleå, men om detta vet vi ingenting i dag. Och det skall, som sagt, icke gå ut över något av de små verken.

KJELL-OLOF FELDT (s):

Herr talman! Omstruktureringen av den svenska handelsstålindustrin är en av de största samlade industripolitiska beslut som har fattats i det här landet. Det är ofrånkomligt att processen blir kännbar för en rad orter och regioner i och med att produktion och sysselsättning påverkas av den koncentration av vissa processer till vissa orter som strukturplanen innebär. Men planen innebär också att förstärkningar och utbyggnader sker. Med de ytterligare insatser och investeringar som näringsutskottet föreslår ger denna förbättrade strukturplan SSAB en rejäl chans att bli ett starkt och konkurrenskraftigt svenskt stålföretag. Och det är av avgörande betydelse för alla, både enskilda och kommuner, som i framtiden blir beroende av SSAB:s utveckling.

Det finns emellertid en betydelsefull brist i dagens strukturbeslut. Det är att det inte innehåller en samordning av *hela* den svenska handelsstålindustrin. De mindre, privatägda handelsstålverken står sålunda utanför den strukturplan som riksdagen i dag skall anta. Detta är en brist, därför att de mindre verken givetvis berörs av den utveckling och inriktning som SSAB ges genom strukturplanen. Skulden för att denna situation har uppstått vilar helt på regeringen, som inte har tagit något initiativ för att åstadkomma en samordning. Jag stöder därför helt de socialdemokratiska reserverna i näringsutskottet som yrkar på att diskussionerna om en samordning omedelbart återupptas.

Den fråga som mest direkt berör de mindre verken gäller uppförandet av ett

mediumvalsverk i Luleå. En betydande oro finns för att det projektet kan få allvarliga konsekvenser för de mindre verkens marknadsläge och produktionsmöjligheter. Denna oro är naturligtvis inte obefogad. Därför är det av största vikt att riksdagen genom sitt beslut skapar klara garantier för att ett nytt mediumvalsverk i Luleå inte kommer att av SSAB användas på ett sådant sätt att marknadsutbudet från det statliga företaget tränger ut de mindre verken.

Jag konstaterar i detta sammanhang att industriministerns argumentering bröt halsen av sig själv. Han hävdade dels att ett mediumvalsverk av den tänkta storleken i Luleå blir företagsekonomiskt omöjligt, dels att det blir en allvarlig konkurrent till de mindre handelsstålverken. Detta är såvitt jag förstår oförenligt. Man kan inte samtidigt hävda att ett projekt är företagsekonomiskt katastrofalt och att det är en allvarlig konkurrent till andra verk.

Jag anser att ett bifall till näringsutskottets majoritetsbetänkande på den här punkten bör skapa de garantier som vi kräver.

För det första ställer sig utskottsmajoriteten bakom uppfattningen att mediumverket i Luleå inte får utformas på ett sådant sätt att det inkräktar på marknadsutrymmet för de handelsstålverk som står utanför SSAB.

För det andra slås fast att produktionsvolymen skall vara 208 000 ton per år, dvs. samma volym som i de valsverk i Luleå och Domnarvet som enligt strukturplanen skall läggas ned.

För det tredje upprepar utskottet sitt uttalande från 1977 om det angelägna i att de mindre handelsstålverken kan bevara sin konkurrenskraft.

Jag vill fästa uppmärksamheten på vad de reservationer som finns i betänkandet på den här punkten egentligen innebär. Där talas det också om att ett mediumverk i Luleå inte skall skada de mindre verken. Men det sker bara genom en rad ord. Där finns det ingen kvantitativ begränsning av produktionskapaciteten i Luleå. Tar riksdagen det beslutet, står det SSAB fritt att projektera för ett mediumverk av vilken storlek SSAB själv väljer. Riksdagen tar inte ställning till någon begränsning av kapaciteten. Det enda konkreta resultatet av ett beslut enligt reservationerna är att finvalsverket i Luleå och mediumvalsverket i Domnarvet skall läggas ned. Det blir resultatet. Och den som tror att inte SSAB utifrån de utgångspunkterna kommer att börja projektera för ett mediumverk i Luleå tar naturligtvis fel. Ett bifall till näringsutskottets hemställan innebär att riksdagen har ställt garantier för produktionskapacitetens totala omfattning.

Efter dagens debatt är det också befogat att tolka beslutet om projektering av ett nytt valsverk i Luleå så att i projekteringsarbetet också kommer att ingå de marknadsundersökningar som är nödvändiga för att man skall kunna se till att SSAB kan uppfylla de villkor riksdagen ställer enligt utskottets hemställan. Dessutom utgår jag från att projekteringsarbetet kommer att bedrivas så att representanter för de mindre stålverken och deras anställda kommer att få full insyn i det arbetet.

Vi som i riksdagen representerar invånarna på de orter som berörs av det här beslutet kommer givetvis att med största uppmärksamhet följa utveck-

Onsdagen den
23 maj 1979

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

lingen av den här frågan. Vi kommer också att driva på för att så snabbt som möjligt åstadkomma en nödvändig samordning för hela den svenska handelsstålsindustrin. Det är utifrån de här förutsättningarna och med de här villkoren för dagens beslut som jag kommer att stödja näringsutskottets hemställan utom på de punkter där socialdemokraterna reserverat sig, där jag kommer att stödja reservationerna.

BENGT GUSTAVSSON (s):

Herr talman! Den internationella järn- och stålkrisen har inneburit svåra påfrestningar för svenskt näringsliv och slagit särskilt hårt mot vissa regioner och orter. Södermanland och Oxelösund hör i hög grad till dessa. Inte minst i Oxelösund har man fått lära sig att kämpa för jobben. Man har i fackföreningar och kommunledning aktivt gått in för strukturrationalisering och tidigareläggning av nödvändiga åtgärder. För oss socialdemokrater har det varit naturligt att stödja den fackliga rörelsens krav på en offensiv satsning på och i SSAB. För Oxelösunds del kan det innebära att järnverket efter en svacka med anställningsstopp kan komma tillbaka till det sysselsättningsmässiga utgångsläget vid slutet av en femårsperiod. Och det är väl inte så illa i tider som dessa i ett så utsatt län? Tyvärr är dock denna återtagningsrörelse inte hela sanningen för Oxelösunds vidkommande. Sålunda har t. ex. järnverket, som i stor utsträckning utnyttjat entreprenadföretag, numera nästan helt tagit över sådana arbetstillfällen till det egna företaget. Det KF-ägda Centrifugalrör har aviserat att anställningar måste bort. Emmaboda Glasverk kommer enligt uppgift att lägga ner sin verksamhet i Oxelösund.

Kommunen, som har en trång areal och en liten befolkning – 14 000 invånare – räknar med ett bortfall om ca 700 arbetstillfällen.

Nåja, de som inte får arbete i Oxelösund får väl pendla, kanske någon som varken kan den mellansvenska geografin eller dess näringsgeografi tänker. Oxelösund är omringat av Östersjön och Nyköpings kommun, som inte heller rosar marknaden. Tillsammans tappar de två kommunerna ca 2 000 arbetstillfällen. Och faktiskt har vi i denna kammare bidragit till detta genom ett ofrånkomligt beslut om nedläggning av en flygflottilj. Det förstärker det ansvar som vi har för denna bygd.

En annan faktor som manar oss att sluta upp är de fackliga organisationernas progressiva medverkan i en svår omställningsprocess.

Och så till ett par konkreta punkter. För det första: En förstärkning av Oxelöinvests resurser har föreslagits. Regeringen har förbigått detta, men vi socialdemokrater finner det angeläget att medel för att tillgodose behov av ytterligare resurser tas upp i utvecklingsplanen för SSAB. Jag tycker att det är märkligt att de borgerliga ledamöterna i utskottet accepterat regeringens passivitet i detta avseende. Jag stöder här mer än helhjärtat mina partivänners reservationsvis framförda yrkande om en sysselsättningsskapande nysatsning på Oxelöinvest.

För det andra: I de fackliga organisationernas uttalande vid SSAB:s bildande nu i januari föreslogs tidigareläggande av valsstolsbyte vid grov-

plåtverket i Oxelösund. Det är en angelägen åtgärd, vilket också har betonats i den socialdemokratiska reservationen. Om det nu skall vara nödvändigt att analysera denna tidigareläggning ytterligare, får detta inte innebära någon fördröjning. Här gäller det att "köra med raka rör och slaka mustascher", för att låna ett par termer från den unga motorsporten, om inte tillfällen till industriell framgång skall missas. Jag stöder även i fråga om tidigareläggningen av valsstolsbytet helhjärtat det förslag som framförs i en socialdemokratisk reservation.

Över huvud taget är det värt att uppmärksamma att så mycket av dynamiken i den fråga som nu behandlas har fått bäras fram av de fackliga organisationernas krav och av de socialdemokratiska framställningar som är framarbetade i samverkan med löntagarnas representanter. Det borde ge dem som ägnar sig åt solnedgångsbetraktelser så snart vidgat löntagarinflytande i svenskt näringsliv kommer på tal en ordentlig tankeställare.

BO TURESSON (m):

Herr talman! Under de gångna timmarna har frågan om de mellansvenska järngruvornas framtid berörts av flera talare, och det är en viktig fråga. Utskottets förslag i denna del är därför mycket motiverade.

Utskottet anser ju att regeringen bör tillkalla en utredning med uppgift att skyndsamt granska den mellansvenska gruvindustrins läge och föreslå lämpliga åtgärder. Utskottet uttalar samtidigt att i väntan på denna utredning bör Blötbergets och Håksbergs gruvor inte få vattenfyllas. Detta uttalande är logiskt och riktigt. Men det är lika konsekvent att låta den tekniska utrustningen i gruvorna vara kvar medan utredningen pågår.

Denna utrustning är nämligen så omfattande och kostnaderna för dess nedmontering och flyttning så stora, att utredningen om gruvornas framtid blir helt meningslös, om man föregriper den genom att avrusta gruvorna. Utrustningen i Blötbergsgruvan är mycket modern. Kross, transformatorer, ställverk och uppfordringsverk är installerade för några få år sedan.

Riksdagen kan inte hindra företagsledningen att avlägsna utrustningen från gruvan. Men SSAB:s styrelse bör vara lojal mot det beslut om utredning som riksdagen kommer att fatta om några minuter. I detta ligger enligt min mening att gruvorna under utredningstiden bibehålls intakta.

BENGT SJÖNELL (c):

Herr talman! Mot bakgrund av dagens debatt och vad som här har framförts från olika håll vill jag från denna talarstol endast göra några anmärkningar och några konstateranden. Centerpartiets representanter i näringsutskottet har en egen reservation, nr 6, och deltar tillsammans med folkpartiet i reservationen 8. Detta är så att säga centerkollektivet i utskottet. Dessutom har en av centerns ledamöter avgett reservationen 3.

Jag vill här starkt understryka att vad centerns representanter i utskottet kommit fram till i form av reservationer är resultatet av långvariga, delvis mycket besvärliga och arbetsamma analyser. Dessutom är det resultatet av ett noggrant avlyssnande av delegationer som har uppvaktat utskottet från

Onsdagen den
23 maj 1979

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

olika håll i landet och från olika regioner. Antydningar som förekommit om att centerrepresentanterna i utskottet inte helhjärtat skulle stödja dessa saker vill jag här grundligt dementera. Vi är helt och klart ansvariga och står för vad vi har skrivit i detta sammanhang. Det har varit svåra avväganden därför att så starkt tryck har utövats från olika regioner. Självfallet har alla dessa utomordentligt vägande skäl för sina ståndpunkter.

Jag vill understryka vad vi har sagt framför allt i reservationen 8 om mediumvalsverket. Vi har där framhållit att vi vill vara med om en grundlig marknadsundersökning och att denna bör göras innan man kommer till något slutligt ställningstagande beträffande påbörjandet av ett mediumvalsverk i Luleå. Vi har förknippat detta med en hänvisning till ett uttalande som vi har gjort vid tidigare tillfällen, senast vid fjolårets riksdag, och som rör de mindre handelsstålverken. Vi sade den gången detsamma som vi säger i dag, nämligen att det är utomordentligt angeläget att de mindre handelsstålverken även i framtiden kan bevara sin konkurrenskraft. Här har sagts att enda lösningen på denna problematik är att de mindre handelsstålverken går in i ett intimt organiserat samarbete med SSAB. Det är möjligt att det är en lösning, men det är inte säkert. Det är, herr talman, ofta så här i världen att om en jätte skall samarbeta med en dvärg i en hjärtlig omfamning, blir omfamningen ofta så stark att dvärgen avlider på kuppen. Det är sådant som vi vill gardera oss emot i fråga om de mindre handelsstålverken, när vi säger att det statliga engagemanget inom handelsstålindustrin i form av SSAB inte får medföra att mindre handelsstålverk slås ut och att problemen sålunda flyttas från en ort till en annan. Vi har dess värre alltför många gånger upplevt att vi har vidtagit åtgärder och fattat beslut i detta parlament, som bara haft den konsekvensen att problemen ytterligare har förstörats och dessutom flyttats från en ort till en annan.

Jag vill beträffande vår representation i den här debatten säga, att vi har försökt följa talmanskonferensens rekommendation att bara skicka upp en representant för varje parti. Vi hade Birgitta Hambraeus, och jag vill understryka att vad hon på våra vägnar har anfört på ett klart entydigt sätt uttrycker vad vi från centerpartiet anser i denna fråga.

Slutligen, herr talman, ställde Eivor Marklund en fråga till Birgitta Hambraeus – i hennes egenskap av representant för centerpartiet i utskottet – beträffande möjligheterna för vpk att stödja vår reservation om kraftvärmeverket i Luleå. Hon ville då att vi skulle göra en deklARATION om att den spillvärme som kommer från koksverket skulle undantas i det här sammanhanget. Om vi gjorde den deklARATIONen, skulle vpk stödja oss. Men det är uppenbart, herr talman, att det är alldeles omöjligt att göra en sådan specifikation. Vi har sagt att spillvärme skall användas i kraftvärmeverket.

Jag vill sluta med att understryka hur angeläget det är med hänsyn till energisituationen att med alla tänkbara medel försöka åstadkomma en ökning av byggandet av kraftvärmeverk i landet. Jag tror att vpk med lugn kan stödja vår reservation.

Överläggningen var härmed slutad.

Mom. 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionerna nr 335 av Lars Werner m. fl., nr 657 av Lars-Ove Hagberg och Eivor Marklund samt nr 2289 av Lars Werner m. fl. i motsvarande delar, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Lars-Ove Hagberg begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkan-
det nr 43 mom. 1 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 335 av Lars Werner m. fl., nr
657 av Lars-Ove Hagberg och Eivor Marklund samt nr 2289 av Lars Werner
m. fl. i motsvarande delar.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens
ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Lars-Ove Hagberg begärde röst-
räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning
gav följande resultat:

Ja - 303
Nej - 16

Mom. 2 a

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservatio-
nen nr 1 av Ingvar Svanberg m. fl., och förklarades den förra propositionen
vara med övervägande ja besvarad. Sedan Ingvar Svanberg begärt votering
upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkan-
det nr 43 mom. 2 a röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av Ingvar Svanberg
m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens
ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Ingvar Svanberg begärde röst-
räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav
följande resultat:

Ja - 166
Nej - 151

Mom. 2 b

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr
335 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra
propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Lars-Ove Hagberg
begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Nr 153

Onsdagen den
23 maj 1979

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

Nr 153

Onsdagen den
23 maj 1979

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB;
m. m.*

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkan-
det nr 43 mom. 2 b röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 335 av Lars Werner m. fl. i
motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens
ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Lars-Ove Hagberg begärde röst-
räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning
gav följande resultat:

Ja - 304
Nej - 15

Mom. 3

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservatio-
nen nr 2 av Erik Hovhammar m. fl., och förklarades den förra propositionen
vara med övervägande ja besvarad. Sedan Margaretha af Ugglas begärt
votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkan-
det nr 43 mom. 3 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 2 av Erik Hovhammar
m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens
ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Margaretha af Ugglas begärde
rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröst-
ning gav följande resultat:

Ja - 235
Nej - 84

Mom. 4

Propositioner gavs på bifall till 1:o) utskottets hemställan, 2:o) reservatio-
nen nr 3 av Birgitta Hambraeus samt 3:o) motionerna nr 658 av Rolf Hagel och
Alf Lövenborg samt nr 2289 av Lars Werner m. fl. i motsvarande delar, och
förklarades den förstnämnda propositionen var med övervägande ja besva-
rad. Då Lars-Ove Hagberg begärde votering upptogs för bestämmande av
kontrapositionen ånyo de båda återstående propositionerna, av vilka den
under 2:o) angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan Lars-Ove
Hagberg begärt votering även beträffande kontrapositionen, upplästes och
godkändes följande voteringsproposition:

Onsdagen den
23 maj 1979

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

Den som vill att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen angående näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 43 mom. 4 antar reservationen nr 3 av Birgitta Hambræus röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit motionerna nr 658 av Rolf Hagel och Alf Lövenborg samt nr 2289 av Lars Werner m. fl. i motsvarande delar.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Lars-Ove Hagberg begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 36
Nej - 16
Avstår - 266

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 43 mom. 4 röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 3 av Birgitta Hambræus.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Lars-Ove Hagberg begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 291
Nej - 24
Avstår - 4

Mom. 5

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 4 av Erik Hovhammar m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Margaretha af Ugglas begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 43 mom. 5 röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 4 av Erik Hovhammar m. fl.

Onsdagen den
23 maj 1979

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Margaretha af Ugglas begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 235
Nej - 84

Mom. 6

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till motionen nr 2266 av Yngve Nyquist m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Yngve Nyquist begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkan-
det nr 43 mom. 6 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit utskottets hemställan med den ändring däri
som föranleds av bifall till motionen nr 2266 av Yngve Nyquist m. fl. i
motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Yngve Nyquist begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 283
Nej - 25
Avstår - 2

Mom. 7

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 2289 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Lars-Ove Hagberg begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkan-
det nr 43 mom. 7 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 2289 av Lars Werner m. fl. i
motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Lars-Ove Hagberg begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 304
Nej - 15

Mom. 8

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 5 av Ingvar Svanberg m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Ingvar Svanberg begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 43 mom. 8 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 5 av Ingvar Svanberg m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Ingvar Svanberg begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 165
Nej - 154

Mom. 9

Propositioner gavs på bifall till

1:o) utskottets hemställan,
2:o) utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till motionen nr 2289 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del,
3:o) utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till motionen nr 2266 av Yngve Nyquist m. fl. i motsvarande del samt
4:o) motionen nr 658 av Rolf Hagel och Alf Lövenborg i motsvarande del,
och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Då Lars-Ove Hagberg begärde votering upptogs för bestämmande av kontraposition i huvudvoteringen de återstående propositionerna, av vilka den under 2:o) angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Yngve Nyquist begärde emellertid votering, i anledning varav, och sedan till kontraposition därvid antagits bifall till det under 3:o) angivna yrkandet, upplästes och godkändes följande voteringsproposition för voteringen om kontraposition i huvudvoteringen:

Den som vill att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen angående näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 43 mom. 9 antar utskottets hemställan med den ändring däri som föranleds av bifall till motionen nr 2289 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit utskottets hemställan med den ändring däri som föranleds av bifall till motionen nr 2266 av Yngve Nyquist m. fl. i motsvarande del.

Nr 153

Onsdagen den
23 maj 1979

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

Nr 153

Onsdagen den
23 maj 1979

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Yngve Nyquist begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 17
Nej - 65
Avstår - 235

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition för huvudvoteringen uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkande nr 43 mom. 9 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit utskottets hemställan med den ändring däri som föranleds av bifall till motionen nr 2266 av Yngve Nyquist m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Yngve Nyquist begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 279
Nej - 28
Avstår - 2

Mom. 10 a

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 6 av Fritz Börjesson m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Bengt Sjönell begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 43 mom. 10 a röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 6 av Fritz Börjesson m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Bengt Sjönell begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 227
Nej - 80
Avstår - 11

Mom. 10 b

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 2268 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Mom. 11

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionerna nr 2268 och 2289 av Lars Werner m. fl. i motsvarande delar, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Lars-Ove Hagberg begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 43 mom. 11 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionerna nr 2268 och 2289 av Lars Werner m. fl. i motsvarande delar.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Lars-Ove Hagberg begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 302

Nej - 16

Mom. 12

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 7 av Erik Hovhammar m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Margaretha af Ugglas begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 43 mom. 12 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 7 av Erik Hovhammar m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Margaretha af Ugglas begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 233

Nej - 85

Avstår - 1

Nr 153

Onsdagen den
23 maj 1979

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

Onsdagen den
23 maj 1979

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

Mom. 13

Propositioner gavs på bifall till:

1:o) utskottets hemställan,

2:o) reservationen nr 8 av Fritz Börjesson m. fl.,

3:o) reservationen nr 9 av Erik Hovhammar och Margaretha af Ugglas,

4:o) det av Lars-Ove Hagberg under överläggningen framställda yrkandet
samt

5:o) motionen nr 2223 av Rolf Hagel och Alf Lövenborg i motsvarande
del,

och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja
besvarad.

Då Birgitta Hambræus begärde votering upptogs för bestämmande av
kontraposition i huvudvoteringen vart och ett av de återstående yrkan-
dena, av vilka det under 2:o) angivna förklarades ha flertalets mening för
sig.

Sedan Margaretha af Ugglas begärt votering upptogs för bestämmande av
kontraposition i voteringen om kontraposition i huvudvoteringen
ånyo propositionerna under 3:o), 4:o) och 5:o), av vilka den under 3:o) angivna
förklarades ha flertalets mening för sig.

Lars-Ove Hagberg begärde emellertid votering, i anledning varav, och
sedan till kontraposition därvid antagits bifall till det av honom framställ-
da yrkandet, upplästes och godkändes följande voteringsproposition för
voteringen om kontraposition i voteringen om kontraposition i
huvudvoteringen:

Den som vill att kammaren till kontraposition i voteringen om kontra-
proposition i huvudvoteringen angående näringsutskottets hemställan i
betänkandet nr 43 mom. 13 antar reservationen nr 9 av Erik Hovhammar och
Margaretha af Ugglas röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren till kontraposition i förstnämnda votering
antagit det av Lars-Ove Hagberg under överläggningen framställda yrkan-
det.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens
ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Lars-Ove Hagberg begärde
rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröst-
ning gav följande resultat:

Ja - 52

Nej - 15

Avstår - 250

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition för voteringen om
kontraposition i huvudvoteringen uppläst och godkänd:

Onsdagen den
23 maj 1979

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

Den som vill att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen angående näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 43 mom. 13 antar reservationen nr 8 av Fritz Börjesson m. fl. röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit reservationen nr 9 av Erik Hovhammar och Margaretha af Ugglas.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Margaretha af Ugglas begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 115
Nej - 54
Avstår - 148

I enlighet härmed upplästes och godkändes följande voteringsproposition för huvudvoteringen:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 43 mom. 13 röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 8 av Fritz Börjesson m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Bengt Sjönell begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 154
Nej - 161
Avstår - 4

Mom. 14

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 10 av Ingvar Svanberg m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Ingvar Svanberg begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 43 mom. 14 röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 10 av Ingvar Svanberg m. fl.

Onsdagen den
23 maj 1979

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Ingvar Svanberg begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 162
Nej - 156

Mom. 15

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 16

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 11 av Ingvar Svanberg m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Ingvar Svanberg begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 43 mom. 16 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 11 av Ingvar Svanberg m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Ingvar Svanberg begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 166
Nej - 153

Mom. 17

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 12 av Ingvar Svanberg m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Ingvar Svanberg begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 43 mom. 17 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 12 av Ingvar Svanberg m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Ingvar Svanberg begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 165
Nej - 154

Mom. 18

Propositioner gavs på bifall till 1:o) utskottets hemställan, 2:o) motionerna nr 335 av Lars Werner m. fl., nr 657 av Lars-Ove Hagberg och Eivor Marklund och nr 2289 av Lars Werner m. fl. i motsvarande delar samt 3:o) motionerna nr 332, 2223 och 2224 av Alf Lövenborg och Rolf Hagel i motsvarande delar, och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja-besvarad. Då Lars-Ove Hagberg begärde votering upptogs för bestämmande av kontrapositionen ånyo de båda återstående propositionerna, av vilka den under 2:o) angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan Alf Lövenborg begärt votering beträffande kontrapositionen, upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen angående näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 43 mom. 18 antar motionerna nr 335 av Lars Werner m. fl., nr 657 av Lars-Ove Hagberg och Eivor Marklund samt nr 2289 av Lars Werner m. fl. i motsvarande delar röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit motionerna nr 332, 2223 och 2224 av Alf Lövenborg och Rolf Hagel i motsvarande delar.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Alf Lövenborg begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 17
Nej - 2
Avstår - 293

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 43 mom. 18 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionerna nr 335 av Lars Werner m. fl., nr 657 av Lars-Ove Hagberg och Eivor Marklund samt nr 2289 av Lars Werner m. fl. i motsvarande delar.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Lars-Ove Hagberg begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 298
Nej - 15
Avstår - 3

Nr 153

Onsdagen den
23 maj 1979

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

Onsdagen den
23 maj 1979

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

Mom. 19

Propositioner gavs på bifall till 1:o) utskottets hemställan, 2:o) reservationen nr 13 av Ingvar Svanberg m. fl. samt 3:o) motionen nr 335 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då Ingvar Svanberg begärde votering upptogs för bestämmande av kontrapositionen ånyo de båda återstående propositionerna, av vilka den under 2:o) angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan Lars-Ove Hagberg begärt votering beträffande kontrapositionen, upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen angående näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 43 mom. 19 antar reservationen nr 13 av Ingvar Svanberg m. fl. röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit motionen nr 335 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Lars-Ove Hagberg begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 156
Nej - 15
Avstår - 143

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 43 mom. 19 röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 13 av Ingvar Svanberg m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Ingvar Svanberg begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 164
Nej - 152

Mom. 20

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 1013 av Lars-Ove Hagberg, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Lars-Ove Hagberg begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkan-
det nr 43 mom. 20 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 1013 av Lars-Ove Hagberg.

Nr 153

Onsdagen den
23 maj 1979

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens
ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Lars-Ove Hagberg begärde röst-
räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning
gav följande resultat:

Ja - 302
Nej - 15

Mom. 21

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr
1004 av Nils Berndtson och Lars-Ove Hagberg, och förklarades den förra
propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Lars-Ove Hagberg
begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkan-
det nr 43 mom. 21 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 1004 av Nils Berndtson och
Lars-Ove Hagberg.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens
ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Lars-Ove Hagberg begärde röst-
räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning
gav följande resultat:

Ja - 302
Nej - 15

Mom. 22

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen
nr 2288 av Lars-Ove Hagberg, och förklarades den förra propositionen vara
med övervägande ja besvarad. Sedan Lars-Ove Hagberg begärt votering
upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkan-
det nr 43 mom. 22 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 2288 av Lars-Ove Hagberg.

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

Nr 153

Onsdagen den
23 maj 1979

*Vissa investeringar
inom SSAB
Svenskt Stål AB,
m. m.*

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Lars-Ove Hagberg begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 302

Nej - 15

Mom. 23.

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 2289 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Lars-Ove Hagberg begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkan-
det nr 43 mom. 23 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 2289 av Lars Werner m. fl. i
motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Lars-Ove Hagberg begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 301

Nej - 15

Mom. 24-27

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Mom. 28

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 14 av Ingvar Svanberg m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Ingvar Svanberg begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkan-
det nr 43 mom. 28 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 14 av Ingvar Svanberg
m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Ingvar Svanberg begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 163
Nej - 153
Avstår - 1

Nr 153

Ondsdagen den
23 maj 1979

*Ändring av lån till
Uddeholms AB*

Mom. 29 och 30

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

§ 6 Föredrogs

Arbetsmarknadsutskottets betänkande

1978/79:32 med anledning av propositionen 1978/79:126 om medel för tidigareläggningar av vissa investeringar inom SSAB Svenskt Stål AB, m. m., såvitt avser regionalpolitiska insatser i Ludvika kommun

Utskottets hemställan bifölls.

§ 7 Ändring av lån till Uddeholms AB

Föredrogs näringsutskottets betänkande 1978/79:44 med anledning av propositionen 1978/79:194 om ändring av lån till Uddeholms AB jämte motioner.

I propositionen 1978/79:194 (industridepartementet) hade föreslagits att riksdagen bemyndigade regeringen att besluta om överförande till ett nytt bolag av en del - 250 milj. kr. - av det lån som staten år 1977 beviljade Uddeholms AB.

I detta sammanhang hade behandlats

dels de med anledning av propositionen väckta motionerna

1978/79:2543 av Sune Johansson m. fl. (s), vari hemstälts att riksdagen skulle

1. som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om sysselsättningsgaranti under viss tid för de anställda vid Uddeholms AB,

2. besluta överföra outnyttjad del av statens lån till Uddeholms AB till Utvecklingsfonden i Värmlands län för disposition i enlighet med vad som förordats i motionen.

1978/79:2544 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari hemstälts att riksdagen skulle avslå propositionen 1978/79:194 om ändring av lån till Uddeholms AB,

dels den under allmänna motionstiden vid 1978/79 års riksmöte väckta motionen 1978/79:1508 av Olof Palme m. fl. (s) såvitt gällde hemställan att riksdagen skulle

*Ändring av lån till
Uddeholms AB*

3. begära att regeringen framlade förslag för riksdagen till investeringsstruktur- och sysselsättningsplaner för bl. a. specialstålsindustrin,
4. begära att regeringen initierade en ägarsamordning inom bl. a. specialstålsindustrin som möjliggjorde en sådan branschplanering.

Utskottet hemställde

1. beträffande lån till ett nytt bolag inom specialstålsindustrin att riksdagen med bifall till propositionen 1978/79:194 och med avslag på motionen 1978/79:2543, yrkandet 1, och motionen 1978/79:2544 bemyndigade regeringen att besluta om överförande till ett nytt bolag av en del – 250 milj. kr. – av det till Uddeholms AB år 1977 beviljade lånet,
2. beträffande medel till utvecklingsfonden i Värmlands län att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:2543, yrkandet 2,
3. beträffande planering för specialstålsindustrin att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:1508, yrkandena 3 och 4 i ifrågavarande delar.

Reservation hade avgivits beträffande planering för specialstålsindustrin av Ingvar Svanberg, Hugo Bengtsson, Lilly Hansson, Ivar Högström, Karl-Erik Häll, Rune Jonsson i Husum och Rune Johansson i Ljungby (samtliga s) som ansett att utskottet under 3 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1978/79:1508, yrkandena 3 och 4 i ifrågavarande delar, som sin mening gav regeringen till känna vad reservanterna anför.

Till betänkandet hade fogats ett särskilt yttrande av Fritz Börjesson (c).

HUGO BENGTSSON (s):

Herr talman! Det av riksdagen år 1977 beslutade villkorslånet på 600 milj. kr. till Uddeholmsbolaget för att företaget skulle kunna genomföra vissa som det bedömdes nödvändiga rationaliseringar och strukturförändringar har, som kammarens ledamöter känner väl till, sedan dess vid flera tillfällen varit föremål för uppmärksamhet.

Nu dyker frågan på nytt upp genom att Uddeholms AB har planer på att sammanslå sin rostfria sektor med Gränges Nyby AB. För det ändamålet vill man disponera, som det föreslagits i propositionen, 250 milj. kr. av det tidigare beslutade villkorslånet i det nybildade bolaget på i huvudsak oförändrade villkor.

Vi har ifrån socialdemokratiskt håll ingenting emot detta samgående, och vi har inte heller några erinringar mot ett överförande av 250 milj. kr. av det tidigare beviljade lånet till det nya bolaget.

Däremot vill vi absolut inte skriva under på vad som framhålls i propositionen och som också sägs av den borgerliga utskottsmajoriteten, nämligen att statsmakterna därigenom tar en aktiv del i strukturomvandlingsprocessen inom specialstålsektorn. Vad som nu krävs – och det framhåller vi också i den reservation som vi fogat till utskottsbetänkandet – är att regeringen snarast lägger fram en samlad plan som rör strukturen,

investeringarna och sysselsättningen för hela landets specialstålindustri. Planen skall givetvis också innehålla ett samlat program avseende forsknings- och utvecklingsarbetet inom branschen.

Riksdagen beslutade som bekant redan 1977 om tillsättande av den s. k. strukturdelegationen. Den skulle utöver att den handskades med rena finansieringsärenden också ta initiativ till samt följa och stödja strukturomvandlingen inom specialstålindustrin.

Delegationen har inte kunnat genomföra denna mycket viktiga del av sina arbetsuppgifter därför att den inte erhållit någon form av riktlinjer för sitt arbete av regeringen. Detta är ytterst beklagligt, och här faller ansvaret tungt på regeringen. Det som sker i samband med behandlingen av nu föreliggande ärende är ju bara en liten del av ett stort problem som berör hela branschen. Vad som i övrigt skett är ju att vissa produktutbyten gjorts mellan olika företag. Detta är inga lösningar för branschens framtid, även om vi inte underskattar dess värde. Vad som nu krävs är en mera omfattande samverkan över de nuvarande företagsgränserna i samtliga verksamhetsled. Den nuvarande ägarsplittringen är ett hinder för en mera rationell struktur inom svensk specialstålindustri. Får vi inte snabbt en övergripande plan är risken stor för att vissa dellösningar som blir gjorda kan vara felaktiga från såväl branschens som samhällets synpunkter på litet längre sikt.

Villkoret för att klara sysselsättningen inom branschen och stärka våra möjligheter att hävda oss i den internationella konkurrensen är att regeringen omedelbart tar de initiativ som jag här har utvecklat och som också finns i reservationen som är fogad vid utskottsbetänkandet.

Herr talman! Med det anförda ber jag att få yrka bifall till den vid betänkandet fogade reservationen.

Under detta anförande övertog andre vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

LARS-OVE HAGBERG (vpk):

Herr talman! När trepartiregeringen föreslog att Uddeholms AB skulle få sitt lån på 600 milj. kr. sade vänsterpartiet kommunisterna ett bestämt nej. Pengarna skulle användas för att underlätta bolagets strukturförändringar 1977, och därmed skulle tusentals arbetstillfällen försvinna. Vi menade att pengar som satsas skall satsas på nya arbetstillfällen. Efter fusionen mellan Billerud och Uddeholm ändrade man på lånet, så att det även kunde komma Billerud till del i den nya koncernen. Vänsterpartiet kommunisterna hade samma uppfattning då, och vi sade nej till en sådan form av långivning som underlättar strukturförändringar, dvs. minskar antalet arbetstillfällen.

Enligt den proposition som vi nu behandlar skall en del av detta lån gå till det nystartade bolaget, som skall ta hand om den rostfria sektorn på specialstålsidan. Vi är lika negativa här till lånet och yrkar därför avslag på förslaget att det nya stålföretaget skall få detta lån.

Det kommer i vilket fall som helst att bli kraftiga personalminskningar på grund av rationaliseringar genom detta samgående. Vi har hittills inte upplevt

Onsdagen den
23 maj 1979

*Ändring av lån till
Uddeholms AB*

ett enda samgående utan att man har minskat kraftigt på arbetskraften. Några garantier för sysselsättningstillfällena finns inte förenade med detta lån, något som vi menar är en förutsättning. Man säger i propositionen att det skall ske under socialt acceptabla former. Vi har sett tidigare strukturförändringar och rationaliseringar. De socialt acceptabla formerna har inneburit utslagning av orter och ett mindre antal arbetstillfällen.

Herr talman! Specialstålsindustrin är i ett kritiskt läge, trots att vi i dag kan notera en mindre högkonjunktur. Denna högkonjunktur kan samtidigt utgöra en fara. Vi vet att man i specialstålsutredningen konstaterade att vi måste minska sysselsättningen med minst 5 000–10 000 arbetstillfällen, och det gällde då framför allt Bergslagsregionen. Vi vet vidare att riksdagen har anslagit 1,8 miljarder till specialstålsindustrin för strukturomvandlingar. Vi vet slutligen att det pågår strukturomvandlingar, antingen inom enskilda företag eller mellan flera företag i samverkan – här kan exempelvis nämnas Sandvik AB och Fagersta AB. I förlängningen av allt detta finner vi att det här är fråga om rationaliseringar och strukturförändringar som kommer att drabba Bergslagsområdet ganska kraftigt, framför allt då de mindre bruksorterna.

De borgerliga partierna litar helt på marknadsekonomi och har tydligen inga andra förslag att komma med än att ge vissa krisföretag lån. Eftersom det nu aktuella lånet sammanhänger med hela specialstålsindustrins utveckling har jag med uppmärksamhet läst den reservation som finns fogad vid betänkandet, och jag har då funnit att det som föreslås är en investerings-, struktur- och sysselsättningsplan för specialstålsindustrin. Vad jag saknade i reservationen är ett uttalande om vilken målsättning man har för den här planen. Vad kommer denna nya plan att innehålla i förhållande till den utredning som Tony Hagström gjorde en gång i tiden? Kommer man att godkänna att vissa rationaliseringar och strukturförändringar genomförs, som då i stor utsträckning kommer att drabba Värmland, där de mindre bruksorterna kommer att få det ganska svårt framöver?

Jag ser en fara i att om man inte klargör målsättningen för investerings-, struktur- och sysselsättningsplanen liksom frågan om på vilka villkor den skall grundas, så hamnar man i samma läge när det gäller specialstålsindustrin som blev fallet för SSAB genom det nyss fattade beslutet, nämligen att man får en strikt företagsekonomisk uppläggning av verksamheten, något som kommer att drabba de berörda orterna mycket hårt.

Vänsterpartiet kommunisterna framförde redan i den föregående debatten förslag om att samordna specialstålsindustrin inom landet och att inrikta verksamheten på en hög specialisering. Men det bör icke handla om en inriktning bara på de traditionella marknaderna, utan i förslaget ligger att man i mycket större utsträckning försöker skapa en hemmamarknad, en manufakturering inom landet. Som vi vet har man inom specialstålsindustrin en mycket stor exporttillverkning. Den trenden måste brytas, och därmed kan en uppbyggnad av den svenska verkstadsindustrin komma till stånd i stället för att dess verksamhet skall behöva flyttas utomlands. Med en sådan ny inriktning kan man rädda de hotade bruksorterna. Till grund för denna

inriktning krävs en nationalisering och en samordning av den här verksamheten.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till motionen 2544, vari yrkas avslag på förslaget om lån till specialstålsföretagen.

RUNE ÅNGSTRÖM (fp):

Herr talman! Hösten 1977 anvisade riksdagen 600 milj. kr. som lån till Uddeholms AB med villkorlig återbetalningsskyldighet. Avsikten var att lånet skulle göra det möjligt för bolaget att genomföra nödvändiga rationaliseringar och strukturförändringar i en balanserad takt. Lånet ställdes till bolagets förfogande i form av en räntelös fordran på staten. Denna fordran upptogs som en tillgång i bolagets balansräkning per den 31 december 1977. Någon utbetalning av lånet har inte skett.

Uddeholms AB överlät under år 1978 sina skogs-, skogsindustri- och kemirörelser till nuvarande Billerud Uddeholm AB. I samband härmed medgav regeringen att Uddeholms AB även efter överlåtelsen fick åtnjuta lånet på villkor att Uddeholms AB senast den 31 december 1978 satte ned sin fordran på staten med lägst 200 milj. kr. Företaget har per den 31 december 1978 nedsatt sin fordran på staten till 400 milj. kr. Med stöd av riksdagens bemyndigande i december 1978 har regeringen beslutat att det belopp med vilket Uddeholms AB sätter ned sin fordran på staten får disponeras för ett lån på 200 milj. kr. till Billerud Uddeholm AB på i huvudsak oförändrade villkor. Inte heller i detta fall har någon utbetalning av lånet skett.

För regeringen har redovisats planer på att slå samman den rostfria sektorn inom Uddeholms AB med Gränges Nyby AB. Sammanslagningen avses genomföras så att Uddeholms AB blir ägare till minst 90 % av aktierna i Gränges Nyby AB som därefter övertar Uddeholms verksamhet i vad det gäller tillverkning av rostfria produkter. Gränges AB blir ägare till återstoden av aktierna i det nya bolaget. I detta sammanhang har frågan om återtagande av statens kvarvarande lån till Uddeholms AB på 400 milj. kr. och överföring av en del av lånet till det nya bolaget återigen blivit aktuellt.

Förslaget i propositionen innebär att 250 milj. kr. av villkorlånet till Uddeholms AB överförs till det nybildade bolaget under budgetåret 1979/80 på i huvudsak oförändrade villkor. En förutsättning skall dock enligt propositionen vara att Uddeholms AB sätter ned sin fordran på staten av återstående 150 milj. kr. till noll senast under budgetåret 1980/81. Beträffande lånevillkoren anförs i propositionen att amortering och räntebetalning bör påbörjas så snart det nya bolagets resultat och finansiella situation så medger och inte som tidigare under det år då Uddeholms AB beslutar om utdelning till aktieägarna. Lånet löper med ränta som läggs till lånet när reglerna medger ränteanstånd. Staten skall utse en styrelseledamot jämte suppleant samt en revisor i det nybildade bolaget.

I detta sammanhang bör också nämnas att de blivande ägarna till det nya specialstålsbolaget för dettas räkning har begärt stöd i form av lån och garantier på sammanlagt 400 milj. kr. Denna begäran behandlas av strukturdelegationen, som har inrättats för att pröva frågan om lån och lånegaranti när

*Ändring av lån till
Uddeholms AB*

*Ändring av lån till
Uddeholms AB*

det gäller strukturåtgärder inom specialstålsindustrin m. m. Förslaget i propositionen ingår sålunda som ett led i tänkbara statliga åtgärder i syfte att främja tillkomsten av det nya bolaget.

Vänsterpartiet kommunisterna föreslår i motionen 1978/79:2544 att propositionen skall avslås. Lars-Ove Hagberg har också framfört motiveringarna. Som skäl anges att lånet – liksom nyssnämnda, tidigare beslutade lån till Uddeholms AB och till Billerud Uddeholm AB – inte är förbundet med några villkor i fråga om sysselsättningen. Detta är alltså vad som skrivs i motionen. Motionärerna anför i detta sammanhang att förslaget i propositionen ”inte innebär satsning på nya arbetstillfällen utan statlig medverkan för att minska arbetstillfällena”. Det är klart att man också kan framställa saken så när nödvändiga rationaliseringar för att uppehålla konkurrenskraften genomförs.

Socialdemokraterna vänder sig mot Uddeholmslånets konstruktion. De säger att beloppet har fungerat som en bankgaranti, som gjort det möjligt att låna i privatbanker. Genom att på detta sätt ha en garanti har företaget kunnat använda pengar från den privata kapitalmarknaden i stället för statliga pengar. På så sätt har företaget kommit undan statligt inflytande över sina investeringar – detta enligt socialdemokraterna.

Vad som nu föreslås är emellertid en lämplig stödform. Staten har kunnat erbjuda företaget hjälp, så att det har kunnat hjälpa sig självt utan att det har kostat skattebetalarna ett enda öre. Ingen del av Uddeholmslånet har ju behövt betalas ut. Att ställa garantier och att uppsätta ramar är statens uppgift snarare än att gå in och dirigera och finansiera i detalj. Socialdemokraterna säger också i en motion att de vill att pengarna skall överföras till utvecklingsfonden i Värmland. Men utvecklingsfondens resurser måste ses i ett större sammanhang. Anslagen till utvecklingsfonderna kommer riksdagen att behandla i samband med behandlingen av riktlinjerna för industripolitiken, vilka vi kommer att fatta beslut om inom de närmaste veckorna. Jag vill också säga att en överföring av lånet till utvecklingsfonden måste betraktas som ett medelstillskott, som naturligtvis kommer att konsumeras, medan lånet som konstruktion är en garanti, som stöttat upp företaget men som inte hittills har behövt utnyttjas.

I sin motion under den allmänna motionstiden har socialdemokraterna också sagt att regeringen bör få i uppdrag att lägga fram förslag till investerings-, struktur- och sysselsättningsplaner för bl. a. specialstålsindustrin och att regeringen skall initiera en ägarsamordning inom denna industri. I sin reservation till utskottsbetänkandet, som Hugo Bengtsson har argumenterat för, följer socialdemokraterna upp den här tanken. Man vill att strukturdelegationen skall få sådana direktiv att den i större utsträckning kan initiera förändringar.

Det som nu föreslås – att 250 miljoner av det lån som beviljades Uddeholms AB 1977 skall få överföras till ett nytt bolag, Gränges Nyby AB – tycker jag är ett bra exempel på att staten hjälper en bransch till en mer rationell struktur utan att därför gå in i företaget och styra.

Jag vill bemöta Hugo Bengtssons argumentation med att säga att

strukturomvandlingsprocessen inom specialstålsindustrin hittills har gått i rätt riktning och varit tillfredsställande. Jag kan inte se att någon större positiv effekt skulle ha uppstått om staten i stället detaljreglerat den inriktning företagen borde ge sina investeringar. Den övergripande plan som socialdemokraterna önskar anser utskottsmajoriteten inte att det finns några motiv för.

Vid de tillfällen då en bransch råkat riktigt illa ut och en snabbare och svårare strukturomvandling har varit nödvändig, då har samhället ingripit med mer omfattande ägaransvar och planläggning. Som exempel på det vill jag erinra om vad som har hänt med t. ex. varven, skoindustrin, tekoindustrin m. fl. branscher. Men utgångspunkten bör vara att stödja industrin med generella medel så länge det kan ge tillfredsställande resultat. Att skapa ett gott klimat för företagen att själva ställa om sig till förändrade konkurrensbetingelser måste rimligen vara den smidigaste vägen till framgång. Hittills har den här vägen också gett de resultat som vi har hoppats på, och jag tycker inte att man skall söka arbetsuppgifter åt strukturdelegationen, så att detta blir mer eller mindre ett självändamål. Så länge utvecklingen går i den riktning som statsmakterna har skissat upp, anser vi att verksamheten bör få fortgå utan ett direkt ingripande från statens sida.

Det beslut vi nu skall fatta är alltså att 250 miljoner av Uddeholmslånet får överflyttas till ett nytt bolag, och den rostfria sektorn inom Uddeholm slås samman med Gränges Nyby. Uddeholms blir ägare till minst 90 % av aktierna i Gränges Nyby, som därefter övertar Uddeholms rostfria rörelse.

Herr talman! Jag vill yrka bifall till utskottets hemställan, vilket innebär avslag på reservationen och motionerna i ärendet.

HUGO BENGTTSSON (s) kort genmäle:

Herr talman! Rune Ångström säger att utvecklingen inom specialstålsindustrin har gått i rätt riktning och att regeringen därför inte behöver vidta några andra åtgärder än dem som den hittills har vidtagit, dvs. att släppa till ett antal miljoner och i övrigt låta företagen sköta verksamheten efter eget gottfinnande. I en något uppåtgående konjunktur som den nuvarande kan det se ganska hyggligt ut, men vi vet att situationen är långt ifrån tillfredsställande och att branschen, om inte problemen blir ordentligt genomdiskuterade och om vi inte får fram förslag till varaktiga lösningar, kommer att få väldiga bekymmer så snart den går in i en ny lågkonjunktur. Därför menar vi att strukturdelegationen borde ha fått ingående direktiv av regeringen, så att den hade kunnat ta itu med dessa övergripande problem och lagt fram en samlad plan, som hade givit en lösning för framtiden. Den ägarsplittring som nu förekommer på marknaden är ett hinder för ett rationellt utnyttjande av resurserna. Hela specialstålsindustrin måste få en annan struktur, om vi skall kunna klara sysselsättningen framöver.

Detta får också vara ett svar till Lars-Ove Hagberg, som frågade vad vi från socialdemokratiskt håll vill göra för att klara sysselsättningen för de anställda inom specialstålsindustrin. Vi menar att strukturdelegationen, om den får

*Ändring av lån till
Uddeholms AB*

konkreta och rejäla direktiv från regeringen, har möjlighet att lägga fram en samlad plan och att vi då också får möjlighet att lösa frågan i dess helhet.

LARS-OVE HAGBERG (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Vi säger nej till ett lån, eftersom de nödvändiga rationaliseringar för att öka konkurrenskraften som herr Ångström hänvisar till i nästan alla fall leder till att jobb förloras samtidigt som inga nya jobb tillkommer. Den som får lån skapar själv inga nya arbeten, och ingen tycks heller ta ansvar för att så sker. Men det är tydligen Rune Ångströms medicin på detta område.

Däremot säger herr Ångström att samhället skall dra upp ramarna för rationaliseringarna. Varför kan man då inte också dra upp sysselsättningsramarna? Det är tydligen helt främmande för herr Ångström att ett lån skall vara förbundet med en sysselsättningsgaranti. Han vill i stället sätta in generella medel för det ändamålet. Men sådana kan bara garantera ägarnas trygghet. Arbetarna inom specialstålsindustrin har nog anledning att frukta för sina jobb i framtiden. Det vilar en förnöjsamhet över herr Ångström när han säger att han tror att specialstålsindustrin kan klara sig i framtiden på de fria marknadskrafternas villkor.

Till Hugo Bengtsson vill jag säga att det också är fråga om vilka direktiv som ges, och det var sådana jag efterfrågade. I reservationen ges inga klara direktiv. Jag beklagar bara att det är samma brist i denna reservation som vad man upplever på handelsstålsområdet, nämligen att man där utgår från att ett handelsstålsbolag till bristningsgränsen kan utnyttja affärsmässiga och företagsekonomiska principer.

RUNE ÅNGSTRÖM (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill helt kort säga till Hugo Bengtsson att regeringen följer utvecklingen inom branschen mycket noga och att vi, om det finns anledning att göra ingripanden och korrigeringar, naturligtvis kommer att göra sådana. Men utvecklingen inom branschen har hittills varit överraskande positiv, och en samordning är på gång. Ett bevis för att de åtgärder som tidigare är vidtagna, bl. a. beviljandet av lånet till Uddeholm, har varit lyckosamma och för att garantin i detta sammanhang har använts på rätt sätt är att företaget haft en positiv utveckling sedan detta lån beviljades.

Någon utbetalning av lånet har inte behövt göras. Inga skattepengar är alltså i omlopp i detta sammanhang. Med detta vill jag klart uttala att regeringen naturligtvis tar sitt ansvar och bedriver en kontinuerlig övervakning samt att regeringen, om det behövs ingripanden, också gör sådana. Hittills har det dock inte varit nödvändigt.

Till Lars-Ove Hagberg vill jag säga, att vi är beredda att ta ansvaret för sysselsättningen och arbetskraften så länge som vi sitter i regeringsställning. Det gör vi genom olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder, men vi gör det också genom att lämna stimulans till produktutveckling och annan utveckling inom branschen. Jag tror att detta är den rätta vägen att gå när det gäller att hävda oss, upprätthålla konkurrensförmåga och sysselsättning.

HUGO BENGTTSSON (s) kort genmäle:

Herr talman! Rune Ångström är uppenbarligen nöjd med regeringen och dess handlande i dessa stycken. Jag kan inte dela hans uppfattning härvidlag. Menar Rune Ångström verkligen att regeringen gjort vad som bör göras, då den stillsamt sitter och tittar på hurusom en del av producentföretagen byter produkter? Tror Rune Ångström att detta varaktigt löser våra problem på detta område, så att vi kan klara oss i den internationella konkurrensen? Jag tror det definitivt inte. Därför menar jag att regeringen redan nu borde ha gått in med en konkret strukturplan på hela området.

Om Lars-Ove Hagberg hade roat sig med att läsa innantill i vår reservation hade han där funnit att det tydligt framgår vad vi vill att regeringen skall göra för att lösa problemen för hela branschen och därmed också rädda sysselsättningen för de anställda. Vi säger att regeringen snarast bör lägga fram en investerings-, struktur- och sysselsättningsplan för hela specialstålsindustrin. Vi säger att denna också bör innehålla ett samlat program för både forsknings- och utvecklingsarbetet inom branschen. Vi menar också att regeringen bör ta initiativ till en ägarsamordning inom specialstålsindustrin, så att en branschplanering blir möjlig. Om regeringen tar dessa initiativ, kommer vi också att klara sysselsättningen i branschen och naturligtvis även den internationella konkurrensen.

RUNE ÅNGSTRÖM (fp) kort genmäle:

Herr talman! Helt kort: Överläggningar pågår mellan företagen i branschen för att få till stånd en samordning av produktionen och den samordning som i övrigt behövs i det här sammanhanget. Så länge denna diskussion pågår och åtgärderna följer det mönster vi anser vara det rätta finns det ingen anledning för regeringen att ingripa.

Jag vill än en gång betona att regeringen följer denna fråga mycket noga. Om ingripanden anses nödvändiga kommer regeringen också att göra sådana.

SUNE JOHANSSON (s):

Herr talman! I det nu aktuella betänkandet berörs motionen 1978/79:2543, som jag och mina partikolleger från Värmland lagt fram med anledning av regeringens proposition 1978/79:194 om ändring av lånet till Uddeholms AB.

Vi har i motionen utförligt beskrivit motiven för de två yrkanden som vi aktualiserat, nämligen yrkandet 1 om en sysselsättningsgaranti under viss tid för de anställda inom Uddeholms AB och yrkandet 2 om att den outnyttjade delen av statens lån till Uddeholm skall få disponeras av Utvecklingsfonden i Värmlands län.

Herr talman! Det är inte första gången vi behandlar frågor kring Uddeholmsbolaget här i kammaren, och flera ärenden som berör nämnda bolag kommer att behandlas senare under vårsessionen. Anledningen till denna återkommande riksdagsbehandling av Uddeholm är ju att bolaget befunnit sig och fortfarande befinner sig i stora svårigheter. Man har successivt

*Ändring av lån till
Uddeholms AB*

minskat antalet anställda, och en fortsatt minskning befaras ske i samband med en kommande omstrukturering.

Jag har tidigare i kammaren då Uddeholmslånen behandlats uttryckt kritik mot att staten som den stora långgivare den är till Uddeholm inte skaffat sig tillräckligt inflytande över strukturförändringarna i bolaget. Jag upprepar vad jag tidigare har sagt, nämligen att ingen annan långgivare skulle ha godtagit att bli så ställd vid sidan om när det gäller att utforma bolagets framtida struktur.

Med detta som bakgrund är det naturligt att vi som upplever bolaget och personalminskningarna på nära håll skulle ha velat få inskrivet i näringsutskottets betänkande angående ändring av lånet till Uddeholm att det skulle ha funnits en sysselsättningsgaranti som hade kunnat säkra jobben för de anställda på ett annat sätt än vad som hittills har skett. Emellertid har nu mina partikamrater i näringsutskottet utformat en reservation, i vilken man kräver att regeringen skall lägga fram en investerings-, struktur- och sysselsättningsplan för specialstålsindustrin. Jag anser att denna reservation på sikt tillgodoser de krav som vi motionärer framställt när det gäller sysselsättningsgaranti, och jag yrkar bifall till den reservationen.

Herr talman! Vi har, som jag nämnt, ytterligare ett krav i vår motion, nämligen att den outnyttjade del som finns kvar av Uddeholmslånet skulle få disponeras av Utvecklingsfonden i Värmlands län. Självfallet är inte detta krav gripet ur luften för att så att säga göra oss motionärer populära någonstans. Nej, det är sakligt underbyggt av Utvecklingsfonden själv och dessutom upptaget i Värmlandsdelegationen i dess framställning till regeringen om nödvändiga resurser till länet som en konsekvens av de direktiv som regeringen har gett Värmlandsdelegationen, nämligen att delegationens uppgift skall vara att skapa åtgärder för långsiktig sysselsättning i Värmlands län. Utvecklingsfonden har via Värmlandsdelegationen hos regeringen begärt 200 milj. kr. för att arbeta med framåtriktade projekt och för att förstärka sysselsättningen i länet.

Vi har, herr talman, många gånger här i kammaren påtalat situationen i Värmland, som innebär att hela länets basindustri f. n. är i gungning. Den enda möjligheten att skapa nya jobb i stället för dem som försvunnit, bl. a. inom Uddeholm, är ju att åstadkomma en förstärkning av många företags finansiella situation samt att åstadkomma ett nyföretagande i länet.

Det finns sådana projekt på gång inom Utvecklingsfonden i Värmlands län, men vad som saknas är ekonomiska resurser och riskvilligt kapital. Allt fler företag vänder sig nu till Utvecklingsfonden i samma takt som de på löpande band får nej från bankinstituten.

Det kostar pengar att få i gång något nytt. Jag skall nämna ett exempel. I Persberg i Filipstads kommun kommer snart järnmalmsgruvan eventuellt att läggas ned. Man har då tagit fram ett kalkbrytningsprojekt i närheten, där inte bara nya brytningsmetoder utvecklas, utan där också maskiner för kalkens användning inom jordbruk och miljövard utvecklas. Detta projekt kostar ca 50 milj. kr., och det är nödvändigt att genomföra det, om man skall kunna åstadkomma ersättningsysselsättning för gruvarbetare i östra Värmland.

Värmlands län är, herr talman, ett av de av arbetslöshet hårdast drabbade länen i dag. Endast Norrbotten har högre siffror. Detta borde, menar vi, motivera extra medel till Utvecklingsfonden på samma sätt som extra medel ges till utvecklingsfonderna exempelvis i varvslänen.

Näringsutskottet har yrkat avslag på vår motion med motiveringen att den förstärkning av resurser till Utvecklingsfonden i Värmlands län som vi krävt måste ställas i relation till övriga utvecklingsfonder.

Det kan tyckas att vi enligt vårt förslag skulle få för mycket pengar. Men ställer man den aktuella summan i relation till problemen i länet, finner man att det är en liten summa för att kompensera de ca 7 000 industrijobb som har försvunnit i Värmland sedan 1975.

Uddeholm har förklarat sig icke ha användning för den del av lånet som vi vill överföra till Utvecklingsfonden. Man har instämt i våra krav och anser att det kanske vore ett lämpligt sätt att till Utvecklingsfonden överföra den del som återstår av lånet.

Herr talman! Kammarkansliet har upplyst mig om att vårt motionsyrkande bör omformas enligt följande motförslag till näringsutskottets betänkande nr 44 mom. 2:

att riksdagen med anledning av motionen 1978/79:2543 yrkandet 2 hos regeringen anhåller om anslagsframställning, enligt vilken Utvecklingsfonden i Värmlands län tillförs medel i den utsträckning som åsyftas i motionen.

Jag hemställer om bifall till detta yrkande. Innebörden är ju att utskottets motivering, att Uddeholmslånet i sitt nuvarande skick endast är en utfästelse från staten och inget verkligt penninglån, också beaktas och att riksdagen därmed här i dag får möjlighet att göra en anslagsframställning till regeringen.

RUNE ÅNGSTRÖM (fp) kort genmäle:

Herr talman! Det allmänna yrkandet i Sune Johanssons motion sammanfaller till stora delar med den socialdemokratiska partimotionen, och när det gäller denna gick jag i svaromål redan i mitt inledande anförande.

Vad beträffar det särskilda yrkandet om en överföring av lånet till Utvecklingsfonden, så berörde jag även den saken i mitt anförande. Jag vill här påpeka att anslagen till utvecklingsfonderna kommer att behandlas i ett särskilt betänkande, som gäller inriktningen av industripolitiken i Sverige. När det betänkandet kommer upp till behandling i kammaren får vi tillfälle att diskutera de olika anslagen till utvecklingsfonderna.

Jag vill dessutom i korthet konstatera att Sune Johansson i den här delen inte har fått stöd av sina partikamrater i näringsutskottet, utan i det här avseendet är det ett enigt utskott som står bakom betänkandet.

SUNE JOHANSSON (s) kort genmäle:

Herr talman! När man lyssnade till Rune Ångströms inledningsanförande fick man väl uppfattningen att han i bakgrunden hade en spökröst från kanslihuset. Han påstod att konstruktionen av stödet skulle vara ett bra sätt

*Ändring av lån till
Uddeholms AB*

att klara det här företags problem på. Jag vill delvis instämma i vad Lars-Ove Hagberg sade i sitt anförande – jag har tidigare själv framfört samma kritik – , nämligen att det här sättet att ge pengar inte skapar det som i varje fall vi inom arbetarrörelsen är ute efter, dvs. anställningstrygghet och möjlighet för människorna att bo kvar på dessa bruksorter i länet.

Sedan är det en sak som jag skulle vilja be herr Ångström föra vidare till sina partikamrater i regeringen. Så snart vi från det här länet gör framställningar om extra resurser får vi av folkpartiregeringen veta att vi fått stora resurser, bl. a. Uddeholmslånet på 600 milj. kr. Nu finner man att det här inte är fråga om några pengar utan bara om en utfästelse. Jag tycker att herr Ångström bör be statsråden lägga detta på minnet när de är ute i Värmland och skryter om vad folkpartiet gjort för sysselsättningen i länet.

RUNE ÅNGSTRÖM (fp) kort genmäle:

Herr talman! Med anledning av vad Sune Johansson nu sade vill jag i korthet konstatera att vi lämnat en garanti till Uddeholmsbolaget. Den garantin har haft en mycket positiv inverkan på företags verksamhet. Kan man på det sättet hjälpa företaget utan att skattepengar sätts i omlopp är det en bra åtgärd.

Jag har också sagt att vi skall följa utvecklingen inom branschen. Finns det anledning att vidta korrigerande åtgärder, så är regeringen beredd att göra det.

BENGT FAGERLUND (s):

Herr talman! Anledningen till att jag begärt ordet är att Rune Ångström i sitt inledningsanförande talade om den positiva inverkan som denna garanti haft och att den inte kostat samhället några som helst skattepengar. Han återkom till den saken även i sin replik nyss. När han säger det har han knappast fast mark under fötterna.

Det här var från början ett ärende för arbetsmarknadsutskottet, som föreslog dessa 600 milj. kr. till Uddeholmsbolaget. När det gällde fördelningen mellan Billerud Uddeholm AB och Uddeholm AB skrev den borgerliga majoriteten att detta ytterst var en fråga för de två bolagen och att riksdagen inte skulle lägga sig i den. Jag anser fortfarande att man behöver lägga sig i.

Vi har nu ett förslag från den regering som Rune Ångström talar så mycket om. Det är en proposition där man anslår 40 milj. kr. till BUAB. Billerud Uddeholm AB, för att *säkra* sysselsättningen, inte för att *öka* den. Man skall också ha med i beräkningen vad det kostar samhället att det i denna strukturplan ingår att man skall minska antalet anställda med 1 200. Det kostar 40 milj. kr. under 1979, och det kommer säkert att kosta 40–50 milj. kr. under 1980. Och det är väl under alla förhållanden skattepengar? Det kommer alltså att kosta 75–100 milj. kr., och det kommer att bli 1 200 färre anställda i detta bolag. Detta måste finnas med i bilden.

Vi ville, som Sune Johansson sade, från början ha en annan konstruktion på detta lån. Det enda som regeringen har följt upp när det gäller lånevillkoren är att den har gjort en ändring, så att bolaget kan börja dela ut pengar till

aktieägarna innan man klarat upp lånet. På det sättet har man gjort det bättre för aktieägarna.

Nr 153

Ondsdagen den
23 maj 1979

RUNE ÅNGSTRÖM (fp):

Herr talman! Men anledning av det senaste inlägget i debatten vill jag åter göra några konstateranden. Det första är att det stöd som vi i detta fall har givit Uddeholmsbolaget har varit en lämplig stödform. Staten har kunnat erbjuda företaget att hjälpa sig självt utan att detta kostat skattebetalarna ett enda öre. Ingen del av Uddeholmspengarna har behövt betalas ut. Att på detta sätt ställa garantier och bestämma ramar har enligt min mening varit statens uppgift i detta fall. Man bör begagna den metoden innan man går in och försöker dirigera och finansiera i detalj.

*Ändring av lån till
Uddeholms AB*

I den socialdemokratiska motionen 1508, som är väckt under den allmänna motionstiden, föreslås att regeringen skall få i uppdrag att lägga fram förslag till investerings-, struktur- och sysselsättningsplaner för bl. a. specialstålindustrin och att regeringen skall initiera en ägarsamordning i branschen. Socialdemokraterna har följt upp dessa krav i sin reservation.

Strukturuomvandlingsprocessen inom specialstålindustrin har hittills gått i rätt riktning. Med hänsyn till den korta tid som har gått sedan insatserna började verka har den också varit tillfredsställande framgångsrik. Jag tror inte att effekten på något sätt skulle ha blivit mer positiv om staten hade gått in och detaljreglerat utvecklingen och givit anvisningar för hur företagen skulle göra sina investeringar och i övrigt driva verksamheten. Därför anser jag att det inte heller finns någon anledning att nu upprätta någon övergripande plan som så att säga utifrån går in i företagets planerande. Det finns inte några motiv för det.

Överläggningen var härmed slutad.

Mom. 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 2544 av Lars Werner m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Lars-Ove Hagberg begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkan-
det nr 44 mom. 1 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 2544 av Lars Werner m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Lars-Ove Hagberg begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 298
Nej - 12

Onsdagen den
23 maj 1979

Förvärv av hyresfastighet

Mom. 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels det av Sune Johansson under överläggningen framställda yrkandet, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Sune Johansson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets betänkande nr 44 mom. 2 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit det av Sune Johansson under överläggningen framställda yrkandet.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Sune Johansson begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 284
Nej - 25
Avstår - 1

Mom. 3

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen av Ingvar Svanberg m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Hugo Bengtsson begärde votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 44 mom. 3 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen av Ingvar Svanberg m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Hugo Bengtsson begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 163
Nej - 148

§ 8 Förvärv av hyresfastighet

Föredrogs civilutskottets betänkande 1978/79:38 med anledning av propositionen 1978/79:164 om ändring i lagen (1975:1132) om förvärv av hyresfastighet m. m. jämte motioner.

Regeringen (justitiedepartementet) hade i propositionen 1978/79:164 föreslagit riksdagen att anta vid propositionen följande förslag till

1. lag om ändring i lagen (1975:1132) om förvärv av hyresfastighet m. m.,
2. lag om ändring i förköpslagen (1967:868),
3. lag om ändring i lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder,
4. lag om ändring i lagen (1916:156) om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom m. m.

Beträffande propositionens huvudsakliga innehåll anfördes följande:

”Enligt lagen om förvärv av hyresfastighet m. m. är den som vill förvärva en sådan fastighet i vissa fall skyldig att söka hyresnämndens tillstånd till förvärvet. Denna skyldighet gäller f. n. bara i vissa kommuner i landets tre storstadsområden. Talan mot hyresnämndens beslut i ärende om tillstånd får föras endast av sökanden.

I propositionen föreslås att bestämmelserna om tillståndsprövning vid förvärv av hyresfastighet utsträcks till att gälla i hela landet. Tillståndsprövning skall emellertid ske endast i de fall då den kommun där fastigheten är belägen har begärt det. Vidare föreslås att kommunen och berörd hyresgästorganisation får ställning som part i tillståndsärendet. Detta innebär bl. a. att de kan anföra besvär till bostadsdomstolen.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 1979.”

I detta sammanhang hade behandlats

dels de under allmänna motionstiden vid 1978/79 års riksmöte väckta motionerna

1978/79:396 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari såvitt nu var i fråga föreslagits att riksdagen som sin mening gav regeringen till känna att förslag snarast borde föreläggas riksdagen om sådana ändringar i lagen om förvärv av hyresfastighet m. m. som medförde en bostadssocialt sett striktare tillämpning och lade avgörande vikt vid hyresgästernas synpunkter (yrkandet 21),

1978/79:786 av Oskar Lindkvist (s) och Lars Ulander (s), vari såvitt nu var i fråga hemställt, att en översyn borde göras och förslag föreläggas riksdagen beträffande sådana ändringar i lagen om tillstånd till förvärv av hyresfastighet m. m. som möjliggjorde att de bostadssociala kraven fastare hävdades (yrkandet 3),

dels de med anledning av propositionen väckta motionerna

1978/79:2624 av Per Bergman (s) och Oskar Lindkvist (s), vari såvitt nu var i fråga föreslagits

1. att riksdagen som sin mening gav regeringen till känna att ytterligare överväganden borde göras om förutsättningarna för tillstånd till förvärv av hyresfastighet m. m. och om prövningen av sådana frågor samt att förslag i

Onsdagen den
23 maj 1979

Förvärv av hyresfastighet

ämnet snarast borde föreläggas riksdagen,

2. att riksdagen som sin mening gav regeringen till känna att frågan om tillståndsplikt för förvärv av hyresfastighet m. m. genom testamente borde utredas, samt

1978/79:2625 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari såvitt nu var i fråga (yrkandet 2) föreslagits att riksdagen skulle anta de i propositionen lämnade lagförslagen med de ändringar motionärerna föreslagit, innebärande ett lagförslag som dels skulle precisera tillståndsförutsättningarna genom att ange förvärv i spekulationssyfte som grund för att vägra tillstånd, dels skulle ge hyresgästorganisation rätt att, jämte kommun, påkalla tillståndsprövning.

Utskottet hemställde

1. att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionen 1978/79:2625, yrkandet 2, skulle anta vid propositionen 1978/79:164 fogade förslag till

a. lag om ändring i lagen (1975:1132) om förvärv av hyresfastighet m. m.,

b. lag om ändring i förköpslagen (1967:868),

c. lag om ändring i lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder,

d. lag om ändring i lagen (1916:156) om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom m. m.,

2. att riksdagen skulle avslå motionerna 1978/79:396, yrkandet 21, 786, yrkandet 3, och 2624, yrkandet 1,

3. att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:2624, yrkandet 2.

Följande två reservationer hade avgivits av Per Bergman, Oskar Lindkvist, Lars Henrikson, Thure Jadestig, Maj-Lis Landberg, Magnus Persson och Lennart Nilsson (samtliga s):

1. beträffande översyn av tillståndsfrågan, vari reservanterna ansett att utskottet under 2 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1978/79:2624, yrkandet 1, och med anledning av motionerna 1978/79:396, yrkandet 21, och 786, yrkandet 3, som sin mening gav regeringen till känna vad reservanterna anfört,

2. beträffande särskilda överväganden om testamentariska förvärv, vari reservanterna ansett att utskottet under 3 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1978/79:2624, yrkandet 2, som sin mening gav regeringen till känna vad reservanterna anfört.

Till betänkandet hade fogats ett särskilt yttrande av Per-Olof Strindberg (m) och Rolf Dahlberg (m).

OSKAR LINDKVIST (s):

Herr talman! Hösten 1975 föreslog dåvarande regeringen en lag som skulle göra förvärv av hyresfastigheter beroende av tillstånd av hyresnämnd. Lagen skulle gälla i hela riket. Dess syfte var att förebygga spekulation i hyresfastigheter. Lagen var avsedd som ett skydd för bostadskonsumenterna.

Bakgrunden var den allt tydligare spekulation och det skojeri som förekom inom fastighetsbranschen. Priserna sköt i höjden, och vinsterna var enorma. Samtidigt försumrades fastigheternas underhåll. Hyresgästernas intressen kom i kläm.

Lagen – som sedan kom att antas i begränsat skick av riksdagen – kom på vardagsspråk att kallas för Lex Backström. Det är en erinran om den unge arkitekten Adam Backström i Stockholm som köpte – och sålde – hyresfastigheter på löpande band och därmed skapade sig en stor personlig förmögenhet. Några omkostnader för en seriös fastighetsförvaltning var han inte besvärad av.

Han var heller inte ensam. Många äventyrare har under årens lopp haft fastighetsmarknaden som en tummelplats för personliga vinstsyften, en verksamhet som underlättats av bankernas beredvillighet att ställa upp med lån. Hade bankerna haft ett uns av samvete hade aldrig dessa transaktioner förekommit.

I dag skall kammaren ta ställning till ett lagförslag som folkpartiregeringen tagit fram. Bestämmelserna om tillståndsprovning vid förvärv av hyresfastighet skall från 1 juli i år utsträckas till hela landet. Tillståndsprovningen skall kunna initieras av kommun i vilken fastigheten är belägen. Kommun och hyresgästorganisation får ställning som part i tillståndsärenden med besvärsmått till bostadsdomstolen.

Den 23 maj 1979 är således Sveriges riksdag redo för beslut i denna fråga på ungefär samma beslutsunderlag som i december 1975. Lagförslagen 1975 och 1979 är i allt väsentligt lika till innebörden. Från socialdemokratiskt håll gjorde vi vid utskottsbehandlingen 1975 den bedömningen att det var bättre med en begränsning av lagen till de tre största storstadsområdena – Stockholm, Göteborg, Malmö – än att riskera att förlora allt genom lottning i kammaren. De borgerliga i utskottet ville nämligen inte ställa upp på den socialdemokratiska regeringens förslag. Valutgången 1976 visade att vårt handlande i december 1975 var riktigt. Med den inställning de borgerliga hade var en lag om tillståndsprovning efter valutgången i september 1976 periferisk. Det visar också därefter våra ständiga försök att få fram ett lagförslag gällande för hela landet. Socialdemokratiska interpellationer och motioner kantar vägen fram till dagens sammanträde med socialdemokraterna som ständiga pådrivare. Det är ingen överdrift att tala om nära fyra förlorade år.

Även i ett annat hänseende har våra farhågor besannats. Vi varnade uttryckligen för att fastighetsskojarna skulle söka sig nya marknader i de områden där tillståndslagen inte gällde. Redan i interpellationsdebatten i december 1976 kunde vi påvisa nya platser som utsattes för spekulation med

Nr 153

Onsdagen den
23 maj 1979

Förvärv av hyresfastighet

hyresfastigheter. Vi kunde tillhandahålla viktiga uppgifter. Men det var regeringen inte tilltalad av. Våra varningar möttes med nonchalans av bostadsminister Birgit Friggebo som – också med hänvisning till justitiedepartementet – försökte bagatellisera och nedvärdera ärendet. Vi ansåg kampen mot fastighetsskojorna - i hyresgästernas intresse – vara en typisk samarbetsfråga, men Birgit Friggebo viftade på regeringens vägnar bort alla sådana funderingar.

I dag står således regeringen och de borgerliga i utskottet på samma nivå i denna fråga som man hade möjlighet att befinna sig på redan i december 1975. Självfallet är vi socialdemokrater glada över att något äntligen har skett. Vi betraktar lagförslaget och utskottsbetänkandet som en framgång. Men vi betonar samtidigt att lagförslaget inte är tillräckligt. Tiden rinner snabbt undan. Erfarenheterna har lärt oss att riksdagen måste visa större förutseende och låta besluten ta sig uttryck i ett klarare lagspråk. Som jag och Per Bergman framhåller i motionen 2624 öppnar dess värre den nya lagen möjligheter för spekulation med hyresfastigheter. Den som lämnar felaktiga uppgifter och lurar myndigheterna inför tillståndsprövningen skall för all framtid enligt vår uppfattning vara diskvalificerad vid förvärv av hyresfastighet. Vi anser att förvärv genom testamente skall vara tillståndspliktiga. I motionen 786 kräver Lars Ulander och jag sådana ändringar i lagen att de bostadssociala kraven fastare kan hävdas. Vi skulle vinna tid på att få dessa ändringar aktualiserade nu. Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till de två reservationer som socialdemokraterna i civilutskottet har fogat till betänkandet.

De här motionskraven vill de borgerliga i utskottet inte vara med om, och det kan vi bara beklaga. Vad som står i våra motionskrav är direkt hämtat ur verkligheten. För några dagar sedan stoppade bostadsstyrelsen statliga lån till en herre i fastighetsbranschen i Stockholm som undandragit bostadsförmedlingen lägenheterna efter genomförd sanering. De såldes i stället på svarta börsen genom en s. k. kändis till andra kändisar. Enligt vårt synsätt har denna person för framtiden förverkat all rätt till nya fastighetsförvärv på hyresmarknaden.

Ett annat exempel – och dess värre ett rent skräckexempel – är den äldre finansman som på ålderns dar börjat leka i fastighetsbranschen. Han fick förvärvstillstånd, eftersom han inte tidigare hade misskött några hyresfastigheter. Enligt tillståndslagens formulering var syftet med förvärvet att idka bostadsförvaltning.

Men det blev ett kort gästspel i Stockholms bostadsdjungel. Fastigheterna skänktes bort till närstående. Och släktskapsförhållanden behöver inte prövas enligt tillståndslagen. Några lägenheter att hyra ut finns inte heller kvar. I stället byggs fastigheterna om till bostadsrätt med strimlade lån.

Så enkelt är det att komma förbi lagen. Trots att vi nu skall ta en lag omfattande hela landet, är den redan vid beslutstillfället otillräcklig.

Dessa smakprov på lurendrejeri och spekulation utspelas utan att samhället har någon laglig beredskap. Det är en annan sak – nog så allvarlig – att Stockholm styrs av de borgerliga partierna utan någon uttalad ambition att

ens utreda de faktiska omständigheterna i de här påtalade fastighetsaffärerna.

Herr talman! När man läser riksdagsprotokoll eller referat från politiska framträdanden, frapperas man av att så många borgare så vackert skildrar sin inställning att vilja medverka till en social bostadspolitik. Jag syftar närmast på centern och folkpartiet. Moderaterna står i en klass för sig och gör sig inte ens besväret att formulera sig bostadssocialt.

Men när verkligheten gör sig påmind i form av krav på djävare politiska krafttag, då sitter de borgerliga nöjda. Som nu – ännu en gång – när de i civilutskottet avstyrker socialdemokratiska motioner som skulle ge lagstiftningen en större verkan.

Man får verkligen hoppas att höstens val medför en sådan förändring av riksdagens sammansättning att de krafter stärks som anser att bostaden är en social rättighet och inte en handelsvara, för den pågående spekulativen med hyresfastigheter i personligt vinstsyfte måste stoppas med större beslutsamhet än vad som skett hittills.

Under detta anförande övertog talmannen ledningen av kammarrens förhandlingar.

TORE CLAESON (vpk):

Herr talman! Spekulationen på bostadsmarknaden har som bekant blivit ett allt större problem, och förhållandena är nu sådana att bostadens ställning som en social rättighet inte kan upprätthållas. Bristerna i lagstiftningen har kraftigt bidragit till detta, och de halvdana och halvhjärtade försök att begränsa spekulativen som gjorts från de borgerliga regeringarnas sida har varit helt otillräckliga. Vad de flesta människor, som direkt eller indirekt drabbats eller tagit del av fastighetshajarnas spekulativen i deras bostadsbehov, anser borde vara självklart vågar eller vill man från ansvarigt borgerligt håll inte på allvar ta itu med.

Med all rätt frågar hundratusentals hyresgäster sig varför man inte tar itu med och klämmer åt fastighetsdirektörer, fastighetsmäklare, byggmästare, fastighetsägare, hyresförmedlare eller andra som sysslar med denna verksamhet, vilken titel eller fasad de än döljer sig bakom.

Det betänkande vi nu behandlar gäller vissa förändringar i lagen om förvärv av hyresfastigheter. Jag noterar att man från utskottets och riksdagens sida nu närmar sig vpk:s krav på förbättringar, som vi framförde redan före och i samband med lagens tillkomst.

Nu föreslås att bestämmelserna om tillståndsprövning vid förvärv av fastighet skall utsträckas till att gälla hela landet och att kommun och berörd hyresgästorganisation skall få ställning som part i tillståndsärendet och därigenom bl. a. kunna anföra besvär till bostadsdomstolen. Som jag redan har sagt tycker vi från vpk att det är bra att dessa våra vid det här laget flera år gamla förslag, som tidigare har avslagits, nu genomförs. Men samtidigt vill jag, som vi även framhållit i vår motion nr 2625, säga att nu föreliggande förslag är ofullständigt och otillräckligt, bl. a. då det gäller hyresgästernas

Nr 153

Onsdagen den
23 maj 1979

Förvärv av hyresfastighet

Onsdagen den
23 maj 1979

Förvärv av hyresfastighet

möjligheter att påverka ärenden och påkalla prövning hos hyresnämnden.

Det uttalade syftet med lagen – att förebygga spekulationer i hyresfastigheter – kan genom de brister och ofullständigheter som fortfarande finns inte på ett riktigt sätt tillgodoses utan ytterligare förändringar. Som vi vid det här laget börjar bli vana vid har folkpartiregeringen också i detta ärende frångått en del förslag som utredningar och departement framfört. Det gäller nu återigen förslag som för de flesta människor som berörs skulle innebära förbättringar, medan folkpartiregeringen inte vågar lägga fram sådana förslag.

I bil. I till den proposition som behandlar förändringar av lex Backström, justitiedepartementets promemoria, föreslås sålunda lagändringar även i andra delar än vad som förs fram i propositionen. Särskilt i ett avseende är det beklagligt att regeringen inte för fram promemoriaförslaget. Det gäller inskrivningsmyndigheternas åligganden med anledning av ansökan om lagfari. Det förslag om en skärpning av den s. k. lagfartsplikten som föreslås i promemorian skulle vara ett verksamt bidrag för att begränsa och försvåra spekulationshandeln. Vi hoppades givetvis från vpk, då vi ånyo återkom med vårt förslag, att lagutskottet vid sin behandling av denna del av motionen 2625 skulle biträda vårt förslag, men denna viktiga del – som direkt hänger samman med vad som behandlas i det föreliggande betänkandet – föreslår utskottet skall skjutas till hösten. Vi får alltså inte någon behandling i vår av den mycket viktiga del som har att göra med den s. k. lagfartsplikten.

Andra förändringar som vi från vpk föreslår är att inte bara kommun utan även hyresgästorganisation skall få påkalla prövning av förvärv och att hyresgästorganisation också genom kommunen skall erhålla anmälan om förvärv av hyresfastighet. Det stora problemet i detta sammanhang är ju annars tillämpningen av lagen, och där flaggar regeringen i propositionen för en översyn så småningom. Som framgår av vår motion menar vi att en skärpning i lagen bör genomföras redan nu så att också praxis i tillståndsärenden kan skärpas. Vi menar alltså att tillräckliga erfarenheter – och negativa sådana – finns för att redan nu motivera en bättre kontroll. Någon ytterligare översyn så småningom behövs inte.

Då vi föreslår en ändring av lagen så att man klart säger ifrån att förvärvstillstånd skall vägras om förvärv sker i spekulationssyfte, gör vi det med utgångspunkt i de erfarenheter som finns på detta område.

Utskottet säger att man inte nu är beredd att pröva en lagstiftning enligt vår motion men anmärker också på att motionsförslaget, enligt utskottets mening, då det gäller den centrala frågan om när tillstånd skall vägras har uppenbara brister. Jag tolkar detta så att utskottet har ansett att svårigheter skulle uppstå när det gäller att avgöra om och när spekulationssyfte skulle anses kunna föreligga. Jag håller med om att visst kan svårigheter uppstå då det gäller tillämpningen, men det bör ju inte få vara ett avgörande skäl för att avstå från ett klart ställningstagande mot spekulationssyften också i lagtexten.

För den som något har följt med i vad som hänt och händer på detta område måste det stå klart redan vid ansökan av tillstånd att många som vill köpa en

hyresfastighet gör det i syfte att tjäna grova pengar, att göra svarta pengar vita, att mygla undan pengar från skatt och lura samhället. Sådant kallar jag för spekulation, och i de fall en spekulant tidigare gjort sådana affärer borde spekulationssyftet stå klart. Tyvärr händer det nu bara i yttersta undantagsfall att en köpare vägras förvärvstillstånd i sista instans även om alla tidigare instanser har avstyrkt. Erfarenheterna från Stockholms kommun visar detta, och de utredningar som har gjorts visar klart på det helt omöjliga i den nuvarande situationen.

Jag är därför helt överens med Oskar Lindkvist om den värdering som han gjorde i sitt inlägg här före mig, att det är helt otillräckligt med de förslag till förändringar och förbättringar som vi nu har att ta ställning till och som kommer att genomföras. Vi måste gå vidare på detta område. Vi måste ta itu med de uppenbara brister och svagheter som underlättar och möjliggör den spekulationshandel som förekommer.

Herr talman! Lex Backström är inte tillräckligt effektiv som den nu är, och man kan knappast täppa till alla kryphål för "skummisarna" på bostadsmarknaden genom en effektivare lagstiftning. Men det får inte innebära att man underlåter att vidta förbättringar i linje med vad man bl. a. från vpk och hyresgäströrelsen har föreslagit. De enda riktigt effektiva åtgärderna heter kommunalisering av hyreshusbeståndet och en obligatorisk bostadsförmedling, men i avvaktan på en majoritet för detta måste lagförbättringar genomföras. Till förbättringarna hör åtgärder mot den svarta lägenhetshandeln och spekuleringen i insatslägenheter, bl. a. genom att återinföra priskontroll vid överlåtelse av bostadsrätter, åtgärder som hindrar tillkomsten av bostadsrätts- och andelshus med s. k. strimlade lån och åtgärder som leder till avveckling av sådana låneförhållanden.

Hit hör bl. a. en straffskärpning vid svart försäljning av hyreslägenheter och ökade spanings- och utredningsinsatser från polisens sida. Men inte minst behövs åtgärder i syfte att stoppa hyreshöjningarna, pressa ned hyrorna och skapa större rättvisa mellan olika upplåtelseformer. Man måste ge låginkomsttagare, många flerbarnsfamiljer, socialt belastade, invandrare, ungdomar och andra grupper som nu är utestängda från en stor del av bostadsmarknaden möjlighet att bo i fastigheter och bostadsområden, som nu i allt hastigare takt blir förbehållna dem som har gott om pengar eller goda bankförbindelser.

Det måste, herr talman, bli slut på en liberal bostadspolitik med bostaden som en handels- eller marknadsvara. Vi måste få ett slut på marknadsanpassade hyror, spekulation i fastigheter, bostadsrätter och småhus liksom svart handel med hyreslägenheter. Staten och kommunerna måste satsa på en bostadspolitik med en social inriktning och ett socialt innehåll.

Vpk:s förslag i motionerna 396 och 2625 ger anvisningar om vad som kan och måste göras både på kort och på lång sikt. Jag yrkar bifall till vpk-motionen i de delar de behandlas i föreliggande betänkande.

Onsdagen den
23 maj 1979

Förvärv av hyresfastighet

KARL-ERIK STRÖMBERG (fp):

Herr talman! När man lyssnat till Oskar Lindkvist och Tore Claeson skulle man kunna tro att det finns uppenbara brister i den nu aktuella propositionen som föranlett utskottet, eller åtminstone delar av utskottet, att gå emot vad som där föreslås. Men så är inte fallet, utan bostadsministern får på alla väsentliga punkter stöd av utskottet. Bostadsministern får stöd i frågan om att lagen skall utvidgas till att gälla hela riket – och hon har nu också fått beröm för detta här – och hon får stöd också i frågan om att kommun och berörd hyresgästorganisation nu får ställning som part i tillståndsärenden, något som alla uppfattar som en förstärkning av hyresgästernas ställning.

Den kritik som nu riktas mot den här propositionen är därför något svårförståelig, och den rör sig om några ganska perifera punkter i propositionen. Jag vet inte heller om kritiken mot propositionen som sådan är riktad mot den folkpartistiska bostadsministern som skrivit den, eller om hon i det här fallet bara utgör skottavla, när målet för kritiken tycks vara den f. d. socialdemokratiska regeringen som skrev 1975 års lag, för det är tydligen den som befunnits vara så väldigt dålig. Den lag som nu föreslås innebär ju en betydligt starkare ställning för hyresgästerna i och med att den utvidgas till att omfatta hela riket.

Jag vill också fråga de socialdemokratiska representanterna: Om nu förhållandena var så dåliga och frågorna så angelägna, varför lade ni då inte fram era förslag redan under den tid då ni hade en möjlighet att få igenom dem?

Med den utvidgning av lagen som nu föreslås och som innebär att lagen skall omfatta hela riket uppnås en avsevärd skärpning av tidigare lagstiftning. Möjligheterna att stoppa olämpliga fastighetsägare utsträcks till hela landet. Det framgår av utskottets behandling av ärendet att alla har ställt sig bakom detta, och det är glädjande.

Den synpunkt som framförts i motioner från såväl socialdemokratiskt som kommunistiskt håll och som går ut på att de bostadssociala kraven borde skärpas vid förvärv av hyresfastighet finns diskuterad i utskottsbetänkandet. Jag uppfattar det så att motionerna i denna del har blivit i hög grad tillgodosedda. Den kommunala prövning som nu skall äga rum över hela landet är ju ägnad att mycket starkt betona kommunernas ansvar för bostadspolitiken. Statsrådet har också framhållit att det är naturligt att kommunerna tar till vara hyresgästernas sakkunskap. Hyresgästerna får ju nu både en möjlighet att yttra sig över ansökan om förvärvstillstånd och tillfälle att i dessa ärenden föra talan mot hyresnämndens beslut. Hyresgästernas ställning har alltså stärkts i mycket hög grad. Genom förstärkningen av kommunens och hyresgästernas inflytande har man i propositionen betydligt starkare än tidigare betonat de bostadssociala aspekterna.

Herr talman! Litet vid sidan av ämnet – det finns också en reservation – har man tagit upp frågan om förvärv av fastighet genom testamente. Det skall medges att detta är ett ganska komplicerat problem, men den principiella frågan om förvärv genom testamente behandlas ju i annat sammanhang av en

utredning. Innan den utredningen är klar är det rimligt att vi inom civilutskottet väntar.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

OSKAR LINDKVIST (s):

Herr talman! I mitt inlägg påtalade jag den behandling som lagförslaget 1975 fick i civilutskottet och i kammaren.

Vi vet ju att det socialdemokratiska lagförslaget gick ut på att lagen skulle gälla i hela riket. Här förelåg avslagsyrkande dels från moderata samlingspartiet, dels från folkpartiet och centerpartiet. I den gemensamma motionen skrev man att man inte ville att lagförslaget skulle antas, utan man önskade ett bättre lagförslag. Detta var innebörden av den ifrågavarande motionen nr 53.

Herr Strömberg deltog ju i den debatten, och han har uppenbarligen plågats av den utveckling som följde på fastighetsmarknaden. I kompromissens intresse och för att undvika en förlust genom lottning här i kammaren accepterade vi en lösning som innebar att storstadsområdena fick börja att använda sig av den s. k. lex Backström. Detta är vad som har skett.

Nu frågar sig herr Strömberg om det möjligen kan vara så, att bostadsministern i folkpartiregeringen får klä skott för att den socialdemokratiska regeringen en gång skrev ett så dåligt lagförslag. Nu kunde inte herr Strömberg godta lagförslaget, men vi kunde göra det. Till följd av kompromisser fick det sådana brister att vi redan i december 1976 hade en lång diskussion i denna kammare med den nya bostadsministern Birgit Friggebo för att om möjligt intressera henne för att göra någonting för att förbättra lagens verkan. Vem som helst kunde räkna ut att fastighetsskojarna skulle börja lämna de tre storstadsområdena för att i stället etablera sig i andra storkommuner i landet.

Vi har under två riksdagar motionerat och haft två eller tre interpellationer och ständigt framhållit nödvändigheten av en skärpning av åtgärderna. Det är lätt att läsa om civilutskottets och kammarens handläggning. Då finner man att det är just de borgerliga i civilutskottet, och därmed de borgerliga i hela riksdagen, som har varit motståndare till denna utveckling.

Beträffande testamentariska förvärv säger herr Strömberg att det pågår en utredning. Men är herr Strömberg ovetande om att den utredningen inte sysslar med de ärenden som behandlas i den motion som Per Bergman och jag har väckt och där vi har föreslagit att utredningen skall få just den här uppgiften för att vi skall vinna tid och snabbt kunna få fram ett beslut här i riksdagen?

TORE CLAESON (vpk):

Herr talman! Karl-Erik Strömberg säger: Om man hör Tore Claeson och Oskar Lindkvist skulle man kunna tro att det är en dålig proposition. Om jag avstår från att använda ordet "dålig", därför att sämre propositioner har vi trots allt sett också från folkpartiregeringen, vill jag ändå säga att de åtgärder som föreslås i propositionen är helt otillräckliga.

Nr 153

Onsdagen den
23 maj 1979

Förvärv av hyresfastighet

Karl-Erik Strömberg säger också att det är en svårförståelig kritik som riktas mot propositionen. Förmodligen lyssnade herr Strömberg inte på vad jag sade. Jag försökte rätt utförligt beskriva min uppfattning, med utgångspunkt i det motionsförslag vi har ställt om förbättringar för hyresgästernas del, inte för fastighetskojarnas och spekulanternas del. De förslagen till förbättringar säger väldigt mycket om att det är befogat med kritik mot propositionsinnehållet.

Sedan talar Karl-Erik Strömberg om att man skall utnyttja hyresgästernas sakkunskap. Det är precis det vi har tryckt på – att lagförslaget är dåligt och otillräckligt när det gäller hyresgästernas möjligheter att påverka ärendena och att påkalla prövning hos hyresnämnd. De förslag till förbättringar som vi lägger fram från vpk:s sida har det gemensamt att de skulle stärka hyresgästernas ställning och bättre utnyttja det herr Strömberg talade om – hyresgästernas sakkunskap.

Till sist, i det här inlägget: Karl-Erik Strömberg säger att man i betänkandet diskuterar frågan om en social målsättning. Det gör man, men vad vi har efterlyst i det sammanhanget är ju en klarare målsättning – en målsättning för staten och kommunerna, som innebär att man skall beröva dem som har spekulationsintressen på bostadsmarknaden allt inflytande. Det är också nödvändigt för att få en social bostadspolitik inte bara i ord utan i handling. Också på den här punkten, Karl-Erik Strömberg, är propositionen dålig. Den stakar nämligen inte ut någon klar social målsättning för hur man skall komma till rätta med de här problemen.

KARL-ERIK STRÖMBERG (fp):

Herr talman! Jag skall börja med frågan om förvärv genom testamente. Jag har påpekat att den principiella frågan utreds. Visserligen handlar det inte om bostadsfastigheter, det handlar om jordbruksfastigheter. Den principiella frågan om testamentariskt förvärv prövas alltså av en utredning. Och det är resultatet av den som vi skall avvakta.

Vidare är det så att den här propositionen i betydande grad innehåller förslag som ger hyresgästerna väsentligt starkare ställning än de har haft tidigare. Mot den bakgrunden tycker jag att man också har anledning att förmoda att de bostadssociala frågorna måste kunna prövas på ett från hyresgästernas utgångspunkt betydligt bättre sätt än tidigare. Det är väl ändå så att den kommun som är berörd – den där en fastighet ligger – har avsevärt större möjligheter än kanske någon annan att lägga bostadssociala synpunkter på ett förslag. Kommunen bör vara skickad till det, där finns de kunskaper och andra resurser som behövs. I detta fall innebär propositionens förslag ett klart steg framåt jämfört med tidigare. Och jag är med den utgångspunkten förvånad över den kritik som har riktats mot det.

Vidare vill jag säga att det kan vara rimligt att i viss utsträckning pröva en lag under ett antal år, t. ex. i ett fall som detta, där lagen är begränsad till ett visst antal områden, på vilka man funnit att ingripanden i allra första hand behövs. Det kan också vara rimligt att man efter några års prövotid vidgar den med ledning av de erfarenheter man gjort.

OSKAR LINDKVIST (s):

Herr talman! Först och främst tror jag inte att Karl-Erik Strömberg har läst vare sig vår motion om testamentariska förvärv eller vår reservation vid utskottets betänkande. Jag kan inte tolka hans inlägg på annat sätt när han säger, att den utredning som pågår gäller jordbruksfastigheter och bara har en principiell anknytning till hyresfastigheterna. Vi har föreslagit att denna utredning skall få tilläggsdirektiv, eftersom det finns en sådan principiell anknytning, så att också hyresfastigheterna blir belysta från samma utgångspunkt. Vi föreslår detta helt enkelt av det skälet, Karl-Erik Strömberg, att man därigenom vinner tid. Man kan få en samtidig remissbehandling av resultaten av utredningens arbete med anledning av tilläggsdirektiven och av den övriga delen av utredningens förslag, och vi kan härigenom snabbare få upp ärendet till avgörande i kammaren. De borgerliga säger nej till en sådan behandlingsordning. Det är bara att konstatera att det tydligen föreligger ett stort missförstånd om vårt förslags egentliga innebörd.

Karl-Erik Strömberg är dessutom bedrövad över att ingen talar väl om propositionen, och han har fått den uppfattningen att det råder ett allmänt missnöje med den. Jag har inte sagt särskilt mycket om propositionen mer än att den är ungefär lika bra som det socialdemokratiska lagförslag som förelåg 1975 och som Karl-Erik Strömberg och de andra på borgerligt håll ville avstyrka. Jag sade också i mitt inlägg att vi i denna fråga har förlorat nära fyra år på grund av den ovilja som ni sålunda har visat att göra något i detta sammanhang. Jag går alltså inte till angrepp mot propositionen utan mot er som har stoppat den tidigare handläggningen av denna fråga. Jag har i mitt inlägg sagt att propositionen är välkommen och att den är ett klart steg på vägen mot målet.

Men det var inget klart steg på den vägen som herr Strömberg gjorde i sin replik. Vi kan redan nu förutse att propositionen har rader av brister. Jag nämnde två exempel från Stockholm, som visar att det nu aktuella lagförslaget är otillräckligt. Jag hoppas att också Karl-Erik Strömberg och hans borgerliga kolleger i civilutskottet har studerat dessa två exempel. Vi kan redan nu se att lagförslaget inte kommer att fylla den av oss avsedda funktionen. Därför är det ytterst beklagligt att man inte kan acceptera att ett tillkännagivande görs för regeringen om hur den bör handlägga frågan och om att den sedan skall komma tillbaka till riksdagen med ett förslag. Det är beklagligt, herr Strömberg, att ni bromsar utvecklingen i ett läge där ni vet att lagförslaget är klart otillräckligt.

TORE CLAESON (vpk):

Herr talman! Jag vill bara ta upp två saker. För det första har jag i mitt inlägg framhållit att vi tycker att det är bra att man nu börjar närma sig de förbättringar på det här området som vi från vpk under många år har slagits för. Vi har noterat de framsteg som har gjorts i propositionen.

Låt mig för det andra bara ställa en fråga till Karl-Erik Strömberg: Vad har Karl-Erik Strömberg emot att även hyresgästorganisation skall ha rätt att påkalla prövning av förvärv och också genom kommunen skall erhålla

Onsdagen den
23 maj 1979

Förvärv av hyresfastighet

anmälan om förvärv av hyresfastighet? Är inte detta förslag ett klart steg i den riktning som Karl-Erik Strömberg i sitt förra inlägg talade om när det gällde frågan om att utnyttja hyresgästernas sakkunskap? Om Karl-Erik Strömberg är överens med mig om att det måste vara ett steg i rätt riktning, kan han då förklara varför man i utskottet gått emot detta förslag?

KARL-ERIK STRÖMBERG (fp):

Herr talman! Den principiella frågan om förvärv genom testamente är utomordentligt väsentlig. Den är grundläggande för vårt rättsmedvetande i landet. Det kan inte vara rimligt att vi tar ställning till denna utan att avvakta den principiella utredning som i fråga om jordbruksfastigheter nu pågår. Sedan kan vi i ett sammanhang diskutera detta.

Vi har diskuterat frågan om hyresgästernas inflytande och hur detta skall komma till uttryck. Man har i föreliggande lagförslag gått en något annan väg än den Tore Claeson förordar. Hyresgästorganisationen har fått en möjlighet att yttra sig och kommunen kommer att lyssna till denna sakkunskap. Hyresgästorganisationen har alltså en klar möjlighet att genom denna sakkunskap kunna påverka kommunen inför dess beslut. Det väsentliga är att kommunen kan få ta del av den sakkunskap som finns. Hur sedan lagtexten kommer att utformas är en annan fråga.

TORE CLAESON (vpk):

Herr talman! Jag vill notera att Karl-Erik Strömberg svarade på en annan sak än den jag frågade om. Jag frågade om möjligheterna för en hyresgästorganisation att påkalla prövning av förvärv. Jag har sagt att hyresgästorganisation också skall erhålla anmälan från kommunen om förvärv av hyresfastighet. Den möjligheten är inte tillgodosedd. Jag frågade om hur Karl-Erik Strömberg ställde sig till detta.

OSKAR LINDKVIST (s):

Herr talman! Jag vill säga några ord till protokollet. Karl-Erik Strömberg sade i sitt senaste inlägg att frågan om de testamentariska förvärven är utomordentligt väsentlig och att den är grundläggande för vårt rättsväsende. Men han har tillsammans med de övriga borgarna i civilutskottet avstyrkt vår motion, i vilken vi föreslår att man skall ge tilläggsdirektiv till den sittande utredningen just för att få fram det sakmaterial som behövs för att kunna göra en riktig bedömning. Jag vill ha detta sagt till protokollet, för jag förmodar att Karl-Erik Strömberg inte är mottaglig för det som står i civilutskottets betänkande.

KARL-ERIK STRÖMBERG (fp):

Herr talman! Den principiella prövningen kommer nu att ske i annat sammanhang, och den prövningen har redan påbörjats.

Överläggningen var härmed slutad.

Mom. 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till motionen nr 2625 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Tore Claeson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 38 mom. 1 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till motionen nr 2625 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Tore Claeson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 298

Nej - 12

Mom. 2

Propositioner gavs på bifall till 1:o) utskottets hemställan, 2:o) reservationen nr 1 av Per Bergman m. fl. samt 3:o) motionen nr 396 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då Oskar Lindkvist begärde votering upptogs för bestämmande av kontrapositionen ånyo de båda återstående propositionerna, av vilka den under 2:o) angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan Tore Claeson begärt votering beträffande kontrapositionen upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen angående civilutskottets hemställan i betänkandet nr 38 mom. 2 antar reservationen nr 1 av Per Bergman m. fl. röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit motionen nr 396 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Tore Claeson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 145

Nej - 13

Avstår - 151

Onsdagen den
23 maj 1979

*Förvärv av hy-
resfastighet*

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 38 mom. 2 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av Per Bergman m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Oskar Lindkvist begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 160
Nej - 150

Mom. 3

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 2 av Per Bergman m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Oskar Lindkvist begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller civilutskottets hemställan i betänkandet nr 38 mom. 3 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 2 av Per Bergman m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Oskar Lindkvist begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 160
Nej - 150

§ 9 Föredrogs

Trafikutskottets betänkande

1978/79:21 med anledning av propositionen 1978/79:100 såvitt avser anslaget till Transportstöd för Norrland m. m.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 10 Föredrogs trafikutskottets betänkande 1978/79:23 med anledning av propositionen 1978/79:125 med förslag om tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 såvitt avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde jämte motioner.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 4

Vissa stimulansåtgärder på Sturups flygplats

NILS HJORTH (s):

Herr talman! Trots att utskottet är enigt känner jag ändå ett behov av att vid behandlingen av den här frågan för regeringen understryka vikten av fortsatt medelstillsättning för att stimulera charterresandet från Sturup. Införandet av charterskatten som sådan var olyckligt, men det beslutet har jag redan tidigare kritiserat.

De farhågor som jag och flera andra uttalade förra året när beslutet om charterskatten fattades har emellertid besannats. Såväl trafikutskottet som skatteutskottet framhöll då vikten av att utvecklingen följdes med uppmärksamhet och att, om så erfordrades, extra åtgärder vidtogs för att eliminera konkurrensnedvridningen till Sturups nackdel på grund av införandet av charterskatten. Luftfartsverket begärde i januari i år hos regeringen extra medel för stimulansåtgärder beträffande chartertrafiken, och det är i och för sig glädjande att regeringen nu tillmötesgått denna begäran. Medelsanvisningen avser dock endast perioden april-juni i år.

Nu säger statsrådet i propositionen att frågan om bidrag till chartertrafiken under nästa budgetår får prövas senare med beaktande av utvecklingen. Ja, det är inte långt fram till nästa budgetår, och någon likformig nordisk lagstiftning lär nog inte komma i brådsket. Därför anser jag att regeringen ganska snart måste ge till känna sin beredvillighet att även fortsättningsvis ge ersättning för stimulansåtgärder till förmån för Sturups flygplats.

Researrangörerna håller för resten på att planera inför nästa års säsong, varför det inte är tillräckligt att nästa gång bara ge medel för verksamheten i juli, augusti och september, om nu regeringen avser att göra detta. Det är inte bra att ersättningsbeskeden ges i efterhand, de borde komma i så god tid att charterbolagen, researrangörerna och luftfartsmyndigheterna vid förhandlingarna vet vilka förutsättningar som gäller. Statsrådet säger i tilläggspropositionen att det under innevarande vintersäsong inte inträffat någon nedgång i chartertrafiken på Sturup. Nu var väl inte de verkliga förhållandena kända när propositionen skrevs, då verkligheten talar ett annat språk.

Under januari 1979 var antalet avresande resenärer i utrikes chartertrafik från Sturup 11 701 mot 11 179 i januari 1978. Det betyder en nedgång med drygt 1 %. I februari i år var man nere i 10 733 mot 12 621 förra året, en minskning med 15 %. Marsiffrorna utvisar en reducering från 16 407 till 12 535, alltså inte mindre än minus 22 %. Även aprilsiffrorna har nu kommit, och de pekar på en nedgång från 17 940 till 16 113 eller minus 10,2 %. Motsvarande siffror för Kastrup är 49 911 för januari 1979 mot 48 576 i januari 1978, en uppgång med 2,7 %. I februari var antalet 50 338 mot 46 946 i februari 1978, en ökning med 7,2 %. Marsresultatet visar däremot en minskning på 5,8 % från 58 188 i mars 1978 till 54 800 i mars 1979.

Onsdagen den
23 maj 1979

Vissa stimulansåtgärder på Sturups flygplats

*Flyttningsbidrag
till arbetssökande
från Finland*

De redovisade siffrorna visar inte en helt entydig bild för att man kategoriskt skall kunna påstå att nedgången på Sturup uteslutande beror på en överströmning till Kastrup. Fakta talar ändå för att det är absolut nödvändigt att sätta in extra stimulansåtgärder och att det är nödvändigt för Sturups framtida utveckling på chartertrafikens område att fortsätta med denna stimulans så länge någon konkurrensutjämning med Kastrup inte sker. Detta har klart utsagts i trafikutskottets betänkande, och jag ville med detta lilla anförande bara framhålla vikten därav.

Överläggningen var härmed slutad.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 5 och 6

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

§ 11 Föredrogs

Trafikutskottets betänkande

1978/79:24 med anledning av propositionen 1978/79:166 om godkännande av IMCO-konvention om upprättande av en internationell organisation för maritima telekommunikationer via satellit (INMARSAT) med därtill anslutande driftöverskommelse, m. m.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 12 Föredrogs arbetsmarknadsutskottets betänkande 1978/79:37 med anledning av propositionen 1978/79:125 med förslag om tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 jämte motioner.

Punkterna 1 och 2

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 3

Flyttningsbidrag till arbetssökande från Finland

I propositionen 1978/79:125 bil. 9 (arbetsmarknadsdepartementet) begärdes (s. 39–42) att riksdagen skulle godkänna vad som förordats i fråga om försöksverksamhet med flyttningsbidrag i form av sökanderesa för personer i Finland som sökte arbete i Sverige.

I propositionen hade föreslagits att arbetssökande i Finland som vände sig till arbetsförmedlingen i hemlandet och där erbjöds ett arbete i Sverige skulle kunna beviljas ersättning för sökanderesa i form av resekostnadsersättning och traktamente för fram- och återresan från hemorten till den ort i Sverige där arbete kunde erbjudas. Ersättning skulle kunna utgå även för medföljande make eller motsvarande men ej för medföljande barn eller föräldrar.

vilket var möjligt enligt vanliga regler. I övrigt skulle i Sverige gällande regler tillämpas. Om vederbörande antog erbjudet arbete skulle ytterligare flyttningsbidrag inte utgå. Ansökan om ersättning hade föreslagits bli prövad av den svenska arbetsförmedling med vilken den finska arbetsförmedlingen förutsattes ha haft kontakt. Beslut om flyttningsbidrag skulle meddelas före resan.

I propositionen förutsattes att de finska myndigheterna tillämpade motsvarande bestämmelser för person som vistades i Sverige och sökte arbete i Finland.

I detta sammanhang hade behandlats den med anledning av propositionen väckta motionen 1978/79:2614 av Gösta Andersson (c), vari yrkats att riksdagen beslutade avslå propositionen 1978/79:125 i den del som avsåg försöksverksamhet med flyttningsbidrag i form av sökanderesor för personer i Finland som sökte arbete i Sverige.

Utskottet hemställde

att riksdagen med avslag på motionen 1978/79:2614 godkände vad i propositionen förordats i fråga om försöksverksamhet med flyttningsbidrag i form av sökanderesa för personer i Finland som sökte arbete i Sverige.

Reservation hade avgivits av Allan Gustafsson, Arne Fransson och Pär Granstedt (samtliga c) som ansett att utskottet bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1978/79:2614 skulle avslå propositionens förslag i fråga om försöksverksamhet med flyttningsbidrag i form av sökanderesa för personer i Finland som sökte arbete i Sverige.

ARNE FRANSSON (c):

Herr talman! I arbetsmarknadsutskottets betänkande 1978/79:37 behandlas bl. a. regeringens förslag om införande av flyttningsbidrag i form av sökanderesor för personer i Finland som söker arbete i Sverige. Centerns ledamöter i utskottet har följt upp motion nr 2614 av Gösta Andersson som yrkar avslag på förslaget i fråga. Vår uppfattning är att man, med tanke på den gemensamma nordiska arbetsmarknaden, inte bör träffa någon separat överenskommelse mellan Sverige och Finland av det slag som förslaget innebär. Motivet för förslaget är enligt propositionen att man på ett bättre sätt än vad fallet nu är vill kunna kanalisera de arbetssökande genom arbetsförmedlingarna för att på det sättet söka motverka spontana resor av arbetssökande till Sverige.

Utskottsmajoriteten är något försiktigare i sin bedömning och uttalar att förslaget inte skall tillmätas en alltför stor betydelse när det gäller att få ett bättre grepp om arbetskraftsströmmarna mellan Finland och Sverige.

Från vårt håll är vi av den uppfattningen att ett sådant här förslag på intet sätt kommer att leda till det resultat som regeringen tror. Vi tror i stället att det kommer att leda till en ökad utvandring från Finland till Sverige på grund av att det ger möjlighet att erhålla gratis resa till den ort i Sverige där arbete har

Onsdagen den
23 maj 1979

*Flyttningsbidrag
till arbetssökande
från Finland*

erbjudits. Det kommer också att leda till ett ökat intresse från svenska arbetsgivare att i ökad utsträckning anställa finsk arbetskraft i de mest produktiva åldrarna framför t. ex. arbetshandikappade. Därmed kan möjligheterna att bereda arbetshandikappade förvärvsarbete försvåras, och det kan leda till ett icke önskvärt resultat. Allas rätt till arbete betonas starkt i olika sammanhang och gäller självklart även de arbetshandikappade.

Med det anförda, herr talman, får jag yrka bifall till den reservation som har fogats till utskottets betänkande.

ELVER JONSSON (fp):

Herr talman! Utskottsledamöterna är i sak överens. Vi är eniga så till vida att vi anser det angeläget att inte stimulera spontana resor till Sverige från Finland och den finländska arbetsmarknaden. Det föreliggande förslaget innebär att det skulle bli möjligt för arbetssökande att få reseersättning. Avsikten härmed är att förhindra de spontana resor som i dag i så hög grad förekommer och som så ofta leder till fortsatt arbetslöshet och besvikelse. Vi är alltså inte oense om att försöka hindra detta.

Det förslag som regeringen har lagt och som vunnit utskottsmajoritetens gehör syftar till att begränsa de alltför många spontana resor av arbetssökande som nu förekommer. Utskottsmajoriteten har liksom Arne Fransson inte tillmätt förslaget så stor genomslagskraft att det skulle kunna lösa alla problem, men vi tror att det förbättrar situationen. Därför har vi varit beredda att tillstyrka propositionens förslag och yrka avslag på motionen 2614.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen var härmed slutad.

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen av Allan Gustafsson m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Arne Fransson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller arbetsmarknadsutskottets hemställan i betänkandet nr 37 punkten 3 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen av Allan Gustafsson m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Arne Fransson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 218
Nej - 81
Avstår - 2

§ 13 Fortsatt valutareglering

*Fortsatt valuta-
reglering*

Föredrogs finansutskottets betänkande 1978/79:36 med anledning av propositionen 1978/79:173 om fortsatt valutareglering jämte motioner.

I propositionen 1978/79:173 hade regeringen (ekonomidepartementet) – efter föredragning av budget- och ekonomiministern Ingemar Mundebo – dels föreslagit riksdagen att anta vid propositionen fogat förslag till lag om tillämpning av valutalagen (1939:350),

dels lämnat riksdagen tillfälle att yttra sig över ett vid propositionen fogat förslag till förordning om fortsatt giltighet av valutaförordningen (1959:264).

Beträffande propositionens huvudsakliga innehåll anfördes följande:

”I propositionen föreslås att valutaregleringen förlängs att gälla ytterligare ett år, dvs. för tiden den 1 juli 1979–den 30 juni 1980. För riksdagens yttrande läggs samtidigt fram förslag till bestämmelser om fortsatt giltighet av valutaförordningen under samma tid.”

I detta sammanhang hade behandlats de under allmänna motionstiden vid 1978/79 års riksmöte väckta motionerna

1978/79:576 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari hemställdes

1. att riksdagen uttalade sig för skärpt restriktivitet mot kapitalexport och stopp för industriutflyttning,

2. att riksdagen uttalade sig för de i motionen angivna principerna för utlandsinvesteringar,

3. att riksdagen hos regeringen skulle anhålla att denna i tilläggsdirektiv till utredningen om valutalagstiftning och utredningen om de internationella investeringarnas näringspolitiska betydelse gav dessa principer som riktlinje för utredningarnas fortsatta arbete, och

1978/79:1119 av Mats Hellström m. fl. (s), vari hemställdes att riksdagen hos regeringen begärde utredning om en förstärkt valutakontroll, vilken fick pröva förslag om att valutabrott skulle underordnas allmänt åtal, att en valutainspekterande myndighet skulle inrättas och att valutakontrollen skulle förstärkas i de övriga avseenden som exemplifierats i motionen.

Utskottet hemställde

1. att riksdagen skulle anta det vid propositionen 1978/79:173 fogade förslaget till lag om tillämpning av valutalagen (1939:350),

2. att riksdagen lämnade utan erinran det vid propositionen 1978/79:173 fogade förslaget till förordning om fortsatt giltighet av valutaförordningen (1959:264),

3. att riksdagen begärde att regeringen överlämnade motionen 1978/79:1119 till kommittén för översyn av valutaregleringen,
4. att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:576.

JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Det här ärendet har en mycket allvarlig bakgrund. Det speglar ett av den nationella ekonomins mest aktuella och påtagliga problem.

Det är därför ytterst otillfredsställande att kring detta problem nu producerats ett betänkande som saknar varje analys, varje sakresonemang, varje meningsfull formulering när det gäller problemet. Jag har läst många betänkanden under min tid i riksdagen, dock inget som utgör ett så massivt monument över utskottsledamöters tankelättja som just detta.

Vi vet att kapitalexporten och kapitalflykten ur landet är ett ytterst brännande och svårt problem. Vi vet att det ingår i en kedja av strukturella förändringar i svensk ekonomi, vilka håller på att få mycket allvarliga effekter. Det finns ett samband mellan kapitalflykten och de bristande framstegen inom landets teknologi. Det finns ett samband mellan kapitalflykten och den sneda strukturen i landets industri, som vållar allvarlig arbetslöshet och utslagning. Det finns ett samband mellan kapitalutflödet och bristen på långsiktig förnyelse av industrin i landet. Det finns slutligen ett samband mellan kapitalflykten och det ensidiga beroende som styr själva inriktningen av den teknologiska processen och som gör att landets situation präglas av politisk osjälvständighet på det området.

Den som har ansvar inför landets industriella och teknologiska framtid, och den som tar det svåra arbetslöshets- och utslagingsproblemet på allvar, får helt enkelt inte se så nonchalant på denna fråga som utskottet här har gjort.

Det kan hävdas att den allmänna utvecklingen i industriländerna leder till att allt större mängder kapital strömmar mellan olika länder. Det är riktigt i ett visst avseende. Att det ekonomiska utbytet mellan nationer gör att strömmarna av kapital och krediter sväller är inte alls onaturligt och behöver i sig självt inte vara något problem för ett land som Sverige. Men läget för Sverige liknar inte läget för de kapitalistiska industriländerna i allmänhet och i genomsnitt. I den svenska utvecklingen finns en rad allvarligt oroande drag. Det borde utskottet ha beaktat. De dragen är nämligen väl kända och utförligt redovisade i offentligt material, bl. a. i en ytterst färsk och aktuell utredning, som det borde ha varit utskottsledamöternas sak att bevaka och läsa.

Vilka är då, herr talman, dessa allvarliga och problematiska drag?

För det första: Utflödet av kapital från Sverige är förhållandevis stort, sett i relation till landets befolkning. Om vi bortser från sådana internationella bankirländer som Holland och Schweiz, där det råder speciella förhållanden, så är den svenska kapitalutförseln vida större relativt sett än för Japan, Västtyskland, Frankrike eller Italien. Den är t. o. m. större än USA:s. Sverige är då en liten, öppen ekonomi, där detta medför mycket betydande effekter i form av en försvagning av viktiga element i ekonomisk struktur och utvecklingsförutsättningar.

För det andra: Kapitalexporten från de avancerade industriländerna i den kapitalistiska delen av världen har allmänt sett starkt ökat. Över huvud taget har kapitalrörelser från och till dessa länder starkt ökat. Men mönstret av förändringar ser mycket olika ut från land till land.

För hela OECD-området undergick utflödet av investeringar från 1960 och fram till 1970-talets mitt en stegring med ungefär sex och en halv gång. Men också inflödet av investeringar ökade med nära nog samma proportion. Och vad betyder det? Det betyder att gapet mellan in- och utflöde inte genomgick någon omvälvande förändring.

I Sverige däremot kan vi se en helt annan utveckling. Här börjar kapitalutflödet kraftigt öka under de åtta senaste åren av den socialdemokratiska regeringsperioden, för att efter 1975 undergå en dramatisk stegring. När de borgerliga är vid regeringen öppnas med andra ord slussarna i en förbluffande grad.

Den avgörande skillnaden i förhållande till andra industriländer är emellertid för Sveriges del att inflödet inte alls ökar utan stannar på samma låga nivå. Följden av detta är ett våldsamt gap mellan ut- och inflöde av investeringar. I OECD-länderna totalt är gapet mellan in- och utflöde av investeringar ca 35 %, räknat på summan av utflödande kapital. Men i Sverige är det mellan 85 och 90 %.

I Sverige är det alltså inte fråga om ett allmänt ökat flöde i båda riktningarna – så som man i och för sig hade kunnat vänta vid ökad handel och vid sådana ekonomiska maktsträvanden från kapitalistiska ekonomier där privatkapitalet alltmer integreras och koncentreras. I Sverige är det i stället fråga om en jättelik dränering av landets resurser. Det är en flykt av kapital – någon annan beteckning är knappast rättvisande. Det är ett i hög grad ensidigt flöde av investeringar och därmed också av teknik och förnyelsepotential.

Vilka är då de sannolika verkningarna av en sådan process en smula på sikt?

Främst blir det naturligtvis en minskning av sysselsättningen i vitala delar av industrin och en allmänt väsentligt sämre utveckling av antalet arbeten som står till buds för människor.

Men dräneringen har kanske framför allt *kvalitativa* effekter. Utrymmet för industriell förnyelse reduceras. Kvardröjandet i en relativt tung och råvarukrävande industristruktur blir mer markerat. Utflyttningen av sådana element av industrin som skulle ha behövts hemma – verkstads- och sammansättningsindustri – är starkt framträdande.

Hela den industriella förnyelseprocessen bromsas därmed upp – därför att i de länder till vilka kapitalet flyttar blir inte effekterna i form av förnyelsens grad och kvalitet vad de kunde ha blivit om de fått verka i den nationella ramen, där det råder andra förhållanden och andra stimulanser. Kapitalflykten förhindrar därmed industriella framsteg, försvårar ny och alternativ teknik och konserverar en alltmer ålderdomlig och belastande industristruktur i Sverige i förhållande till utvecklingens krav.

Dessa utomordentligt mångfasetterade och allvarliga problem bildar utan överdrift sagt något av en nationell ödesfråga. Om dessa problem har

finansutskottet inte ett enda ord att säga. På de fattiga rader man ägnar saken lyckas man endast få fram den lika ytliga som enfaldiga reflexionen att vpk:s motion i ärendet skulle ha till syfte att omöjliggöra alla utlandsinvesteringar – var man nu har fått detta ifrån. Får jag fråga: Förstår inte finansutskottet vad det handlar om? Ser ni inte detta problems dimensioner och innebörd?

Särskilt förvånad blir jag över utskottets socialdemokrater. Inte nog med att ni över huvud inte vill ta upp problemet till behandling – ni skriver sedan ihop er med de borgerliga. Och så skickar ni fram en moderat att föra er talan.

Vi protesterar mot ett sådant beteende. För arbetarrörelsen, för folket och för nationen handlar detta om ett stort och allvarligt problem. Situationen kan inte bara få utveckla sig som den nu gör utan att någon tar ansvar. Nationens resurser är inte de privata finansgruppernas ensak. Hela frågan om kapital-export och utlandsinvesteringar, om industriutflyttning och ekonomisk utveckling i hemlandet måste penetreras.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till vpk-motionen 576.

KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Jag vet inte vilka vanor man har inom vpk – om man "skickar fram" Jörn Svensson att försvara en motion. I finansutskottet har vi inte den terminologin. Vi delar upp ärendena, och jag är ingalunda "framskickad" som moderat, som Jörn Svensson tror.

Herr talman! Man kan inte påstå att vpk-motionen 576 om skärpta krav mot kapitalexport och industriutflyttning innehåller några större nyheter. Liknande krav väcktes under de två senaste riksmöten. Vid båda dessa tillfällen avlogs motionerna, och ingenting har framkommit som ger finansutskottet anledning att i år ha en annan uppfattning. Detta kan knappast kallas för tankelättja, som Jörn Svensson nu beskyller oss för, och talet om politisk osjälvständighet skorrar litet falskt i munnen på en vpk-are.

Det finns enligt min mening flera goda skäl för ett avslag:

1. Vårt välstånd är i mycket hög grad beroende av hur vi lyckas med exporten. För att vidmakthålla och öka denna i en utomordentligt hård konkurrens kan vi inte sitta här hemma i Sverige och tro att ordena automatiskt strömmar in. Vi måste skaffa oss stödjepunkter utomlands i form av försäljningsbolag, detaljistkedjor samt också tillverkande företag, som kommer särskilt väl till pass, då exportorder till svenska företag ofta är förknippade med villkoret att viss tillverkning förläggs till det importerande landet.

Enligt min uppfattning är direktinvesteringar utomlands till övervägande fördel för svensk ekonomi, eftersom de är ägnade att stärka det svenska näringslivet i den internationella konkurrensen. Att Jörn Svensson har en motsatt uppfattning är inte ägnat att förvåna.

2. För ett litet land som Sverige är det ett absolut villkor att vi även fortsättningsvis har en fri världshandel. Vi får inte begränsa nödvändiga kapitalrörelser och hindra för handeln nödvändiga investeringar. Skulle vi i alltför hög grad isolera oss kommer säkerligen vår vilja att medverka till en

friare internationell handel att ifrågasättas.

3. Kravet i motionen om möjlighet att ständigt och totalt förbjuda investeringar i vissa länder hör förvisso inte hemma i en proposition om fortsatt valutareglering som det här är fråga om, något som alltså är ett ytterligare skäl att avslå motionen.

4. Det kan vidare tilläggas att motionärernas krav på skärpta regler för kapitalexport strider mot våra åtaganden enligt OECD:s kapitalliberaliseringsstadga.

Med det sagda, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Knut Wachtmeister säger att inget nytt har framkommit sedan vi senast behandlade dessa frågor. Det är ett mycket märkligt påstående. Finansutskottet har alltså en talesman som heter Knut Wachtmeister. Sedan vi senast behandlade dessa frågor har det kommit ett mycket omfattande material på över 600 sidor från en utredning som tillsattes 1973 av den socialdemokratiska regeringen och som avlämnade sitt betänkande i oktober/november 1978. Det innehåller en bekräftelse på de problem, den struktur på kapitalrörelserna, de farhågor som jag här har påtalat som ett stort, långsiktigt nationellt problem. Får jag fråga: Är det inte något nytt när ett sådant material kommer fram som visar på de problem som jag här har påtalat? Är det nog för finansutskottet att säga att här har ingenting nytt framkommit? Har denna publikation fullständigt undgått er? Det är i så fall en sensationell uppmärksamhet som utskottet har gjort sig skyldigt till.

Sedan vill jag be Knut Wachtmeister att inte bara uttrycka sig i allmänt avfärdande ordalag. Vi förstår också att med den typ av hushållning som råder i den här delen av världen blir kapitalrörelser in i och ut ur olika länder en naturlig konsekvens – det är precis vad man kan vänta sig, och det påtalade jag också i mitt inledningsanförande. Men vad jag skulle vilja att finansutskottet och Knut Wachtmeister uppmärksammade är de speciella särdrag som den svenska situationen uppvisar med denna kolossala dränering, denna väldiga ensidighet och denna väldiga omfattning av kapitalflykten.

Sedan vill jag ställa ett par frågor till Knut Wachtmeister, och de gäller faktiskt hela finansutskottet.

Vi har föreslagit i vpk-motionen att när det gäller beslut om kapitalutflöde skall de fackliga organisationerna konsulteras. Av vilken anledning avstyrker ni det förslaget? Tycker ni att det inte angår de fackliga organisationerna om stora mängder kapital flyttas ut?

Vi har också föreslagit att man skall begränsa kapitalexporten så att man inte understöder ekonomier och regimer i koloniala och fascistiska länder. Tycker herr Wachtmeister att det är fullständigt likgiltigt ifall man handlar med Chile eller ej, ifall man investerar i Chile eller ej? Betyder det ingenting för honom vad det chilenska folket och den chilenska befrielseörelsen tycker? Var snäll och svara mig på det!

KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Svaret på den sista frågan gav jag faktiskt i mitt inledningsanförande, när jag sade att hithörande frågor inte skall diskuteras i samband med valutaregleringen – det är en fråga för andra utskott att ta upp.

Beträffande kravet att man skall höra fackliga representanter kan jag meddela Jörn Svensson att från 1974 har valutastyrelsen möjlighet att beakta även industri- och sysselsättningspolitiska strävanden vid sidan av penning- och valutapolitiska motiv. Valutastyrelsen utökas i sådana fall med fyra ledamöter – det vet säkert Jörn Svensson – en från vardera arbetsmarknadsdepartementet, industridepartementet, LO och TCO.

Sedan sade Jörn Svensson att jag hade påstått att inget nytt hade framkommit. Jag kan faktiskt erkänna att det är något nytt som har framkommit, men det gynnar inte Jörn Svenssons motion. Det nya är att utlandsinvesteringarna har minskat både under 1978, i förhållande till 1977, och under första kvartalet 1979, jämfört med samma tid 1978. Jag kan också tillägga att de höga investeringssiffrorna för 1976–1977 till stor del beror på att en del svenska varv tvingades gå in och bevaka sina fordringar då utländska beställare inte kunnat lösa ut sina fartyg.

JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Knut Wachtmeister undviker fortfarande mina frågor och tar upp helt andra och nya sidor av problemet. Jag har frågat honom: Har ni tagit del av detta aktstycke? Vill ni påstå att detta inte ger något nytt till analysen av problemet? Vill ni påstå att de ganska uppseendeväckande fakta och mönster som där presenteras och utförligt redovisas i sådan grad saknar intresse för finansutskottet och riksdagen att ni inte med en enda rad behöver kommentera dem? Ni tycks över huvud taget anse att de inte har någon relevans till problemet. Är det riktigt och ansvarsfullt att inta en sådan attityd?

Jag vill också gärna fråga herr Wachtmeister om han har läst detta betänkande. Jag frågar inte om han har läst alla 600 sidorna, det kanske är omänskligt. Men har han läst betänkandet i de väsentliga delar som ändå har direkt relevans till den problematik som vi nu diskuterar? Det kunde vara intressant att veta. Har det diskuterats på finansutskottets sammanträde när man behandlade denna fråga? Det skulle jag också vilja veta.

Sedan är det mycket lätt att säga att till följd av den försämrade konjunkturen så inträder naturligtvis också tillfälliga avmattningar i kapitalexporten lika väl som det inträder temporära och kortsiktiga stegringar när konjunkturen går upp. Det är inte alls den frågan vi diskuterar här, utan vad vi diskuterar är den långsiktiga, strukturella utvecklingen, den långsiktiga trend som vi kan iaktta sedan början av 1960-talet och som uppvisar ett helt annat mönster för Sveriges del än för andra avancerade industriländer. Vilken slutsats föranleder det? Jo, det föranleder den slutsatsen att sådana kapitalrörelser och sådana mönster i kapitalrörelserna, som naturligtvis i en kapitalistisk världsekonomi från de avancerade industriländernas sida i och för sig är naturliga, de har i Sverige ingen naturlig dräkt. De uppträder i en annan gestalt, en gestalt som jag menar man måste inse är högst oroande och

kan få högst oroande konsekvenser.

Det var detta jag hade velat att finansutskottet och Knut Wachtmeister skulle uppehålla sig vid, därför att däri ligger det nationella framtidsproblemet för Sverige. Jag skulle gärna vilja höra Knut Wachtmeister äntligen kommentera detta problem i stället för att ägna sig åt florettstötter i sidofrågor och marginella delar av problematiken.

Överläggningen var härmed slutad.

Mom. 1-3

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Mom. 4

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 576 av Lars Werner m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Jörn Svensson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller finansutskottets hemställan i betänkandet nr 36 mom. 4 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 576 av Lars Werner m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Jörn Svensson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 296
Nej - 13

§ 14 Föredrogs

Finansutskottets betänkande

1978/79:41 med anledning av propositionen 1978/79:125 med förslag om tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1978/79 såvitt avser stat för statens allmänna fastighetsfond

Utskottets hemställan bifölls.

§ 15 Ändring i uppbördsförfarandet, m. m.

Föredrogs skatteutskottets betänkande 1978/79:50 med anledning av propositionen 1978/79:161 om ändring i uppbördsförfarandet enligt uppbördslagen (1953:272), m. m. jämte motioner.

Onsdagen den
23 maj 1979

*Ändring i upp-
bördsförfarandet,
m. m.*

Regeringen (budgetdepartementet) hade i propositionen 1978/79:161 föreslagit att riksdagen skulle anta vid propositionen följande förslag till

1. lag om ändring i uppbördslagen (1953:272),
2. lag om ändring i taxeringslagen (1956:623),
3. lag om ändring i kungörelsen (1969:5) om skatteavdrag i vissa fall från artistersättning,
4. lag om ändring i förordningen (1927:321) om skatt vid utskiftning av aktiebolags tillgångar.

Propositionen innehöll bl. a. förslag till nya regler för inbetalning och redovisning av skatt enligt uppbördslagen och avsåg framför allt att ta till vara de möjligheter till rationalisering och förenkling som det nya ADB-systemet för folkbokföring och beskattning erbjöd.

I detta sammanhang hade behandlats

dels de med anledning av propositionen väckta motionerna

1978/79:2480 av Knut Wachtmeister (m) och Göthe Knutson (m), vari hemställdes att riksdagen beslutade

1. att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om större hänsyn till arbetsgivares medverkan i uppbördsförfarandet,

2. att förseningsavgift vid försenad uppbördsdeklaration skulle fastställas till 100 kr. samt till 200 kr. om deklaration ej ingetts inom tid som angetts i anmaning (i propositionen hade denna avgift föreslagits utgå med 300 resp. 600 kr.),

1978/79:2481 av Erik Wärnberg m. fl. (s),

dels de under allmänna motionstiden vid 1977/78 års riksmöte väckta motionerna

1977/78:417 av Lars Ulander m. fl. (s),

1977/78:515 av Erik Wärnberg m. fl. (s),

1977/78:963 av andre vice talmannen Tage Magnusson m. fl. (m), vari hemställdes att riksdagen beslutade att återinföra den gemensamma ränteberäkningen för makar och barn vid för mycket eller för litet erlagd preliminärskatt,

1977/78:975 av Sven-Olov Träff (m),

1977/78:979 av Sven Eric Åkerfeldt (c),

dels de under allmänna motionstiden vid 1978/79 års riksmöte väckta motionerna

1978/79:497 av Knut Wachtmeister (m),

1978/79:829 av Eric Marcusson (s),

1978/79:1138 av Gösta Bohman m. fl. (m), vari hemställdes att riksdagen i enlighet med vad som anförts i motionen 1978/79:1108 hos regeringen begärde en översyn av RS-projektet och folkbokföringens centrala organisation,

1978/79:1711 av Fritz Börjesson (c) samt
1978/79:1729 av Martin Olsson (c) och Bertil Johansson (c).

Nr 153

Onsdagen den
23 maj 1979

Utskottet hemställde

1. beträffande redovisningssystemets allmänna uppläggning m. m. att riksdagen skulle

- a. bifalla propositionen 1978/79:161 i denna del,
- b. avslå följande motioner, nämligen
 1. motionen 1977/78:975,
 2. motionen 1978/79:1138,
 3. motionen 1978/79:2480, yrkandet 1,

2. beträffande förseningsavgift att riksdagen med bifall till motionen 1978/79:2480, yrkandet 2, skulle anta propositionen i denna del med den ändring att förseningsavgiften i fråga om uppbördsdeklaration bestämdes till 100 kr. och i vissa fall 200 kr.,

3. beträffande kontrollfrågor att riksdagen skulle avslå motionerna 1977/78:417 och 1978/79:2481 i den mån de inte var tillgodosedda genom vad utskottet anfört,

4. beträffande källskatt på extrainkomster att riksdagen skulle avslå motionen 1977/78:515 i den mån den inte var tillgodosedd genom vad utskottet anfört,

5. beträffande kvarskatteavgift, respitränta m. m. att riksdagen skulle avslå följande motioner, nämligen

- a. motionen 1977/78:963,
- b. motionen 1977/78:979,
- c. motionen 1978/79:497,
- d. motionen 1978/79:829,
- e. motionen 1978/79:1729,

6. beträffande skattsedlarna på slutlig skatt att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:1711,

7. beträffande Värdepapperscentralen VPC AB, ikraftträdandet m. m. att riksdagen skulle anta propositionen i dessa delar med de ändringar utskottet i betänkandet förordat,

8. beträffande författningsförslagen att riksdagen till följd av vad utskottet hemställt och i betänkandet anfört skulle anta vid propositionen följande förslag till

a. lag om ändring i uppbördslagen (1953:272) med de ändringar att 10 §, 27 § 1 mom., 54 § 3 mom., 83 § och ikraftträdandebestämmelserna skulle erhålla av utskottet föreslagen lydelse, innebärande vissa redaktionella ändringar,

b. lag om ändring i taxeringslagen (1956:623) med de ändringar att 2, 68, 72 a och 184 §§ samt ikraftträdandebestämmelserna skulle erhålla av utskottet föreslagen lydelse,

c. lag om ändring i kungörelsen (1969:5) om skatteavdrag i vissa fall från artistersättning,

*Ändring i upp-
bördsförfarandet,
m. m.*

Onsdagen den
23 maj 1979

*Ändring i upp-
bördsförfarandet,
m. m.*

d. lag om ändring i förordningen (1927:321) om skatt vid utskiftning av aktiebolags tillgångar.

Följande två reservationer hade avgivits av Kurt Söderström (m) och Bo Lundgren (m):

1. vari reservanterna ansett att utskottet under 1 b 2 bort hemställa att riksdagen med bifall till motionen 1978/79:1138 hos regeringen begärde en översyn av RS-projektet och folkbokföringens centrala organisation i enlighet med vad som anförts i motionen 1978/79:1108.

2. vari reservanterna ansett att utskottet under 5 a bort hemställa att riksdagen med bifall till motionen 1977/78:963 hos regeringen begärde förslag till återinförande av den s. k. gemensamma ränteberäkningen för makar och barn vid för mycket eller för litet erlagd preliminärskatt.

KURT SÖDERSTRÖM (m):

Herr talman! Behandlingen och utbytet av information befinner sig f. n. i en teknisk utvecklingsfas, vars effekter blir betydande för de enskildas dagliga tillvaro och arbetssituation. Arbetsrutiner och organisation inom industri, förvaltning och servicefunktioner förändras. Vi befinner oss redan långt inne i informationssamhället. I växande utsträckning tas tekniken i bruk för styrning av maskiner, robotar och hela produktionssystem. 1980-talet kommer att präglas av en omfattande elektronisk automation inom både industri- och kontorsarbete.

Behovet är då mycket stort av en samlad syn på datafrågorna och på användningen av ADB-tekniken i samhället som helhet. Det behövs en datapolitik som garanterar att informationsutnyttjandet och databehandlingen sker på ett sätt som gagnar samhälle, företag och enskilda människor.

Enligt utredningen Datamarknaden inför 1980-talet beräknas de totala ADB-kostnaderna hos enskilda dataanvändare i Sverige ha uppgått till ca 6,9 miljarder kronor eller ca 2,1 % av bruttonationalprodukten 1976. En annan beräkning visar att motsvarande siffra för 1978 kan uppskattas till ca 10 miljarder kronor. 1972 uppgick bruttoinvesteringarna i ADB, om man med bruttoinvesteringar menar nytillskott i datorer och utveckling av system och program, till ca 1,2 miljarder kronor. Denna snabba tillväxt inom ADB-tekniken tycker vi moderater är ett starkt skäl för en mera samlad politik på detta område.

”Driftkostnaderna” för den svenska statsförvaltningen, dvs. kostnaderna för den operativa verksamheten inom de statliga myndigheterna exkl. affärsverken, kan uppskattas till ca 20 miljarder kronor per år. Detta innebär, herr talman, att varje procents förbättring motsvarar en besparing på ca 200 milj. kr. per år.

Administrativ utveckling, informationsbehandling och ADB-teknik är väsentliga medel för att förbättra effektiviteten och är samtidigt hjälpmedel för kvalitetsförbättringar. Statens direkta ADB-kostnader torde enligt riksrevisionsverkets beräkningar komma att överskrida 2 miljarder kronor per år

redan i början av 1980-talet. De årliga kostnaderna har ökat med ungefär 31 % mellan 1974/75 och 1977/78. ADB-kostnaderna utgör således en betydande och växande del av statsförvaltningens sammanlagda administrativa kostnader. Tyvärr har dessa kostnader inte lett till de rationaliseringseffekter som har varit avsedda.

Många av dagens ADB-problem beror på att området är nytt och att tekniken har utvecklats extremt snabbt. Detta har bidragit till att utnyttjandet av ADB alltför ofta präglats av vad som synes tekniskt möjligt i stället för att anpassas till de enskilda människornas krav och villkor.

Felaktigt anpassad förfelar datatekniken sitt positiva syfte och skapar tvivel hos den enskilde om ADB:s möjligheter. Exempel från vardagslivet saknas inte, där datatekniken snarast har försvårat människors relationer med myndigheter. Den kritik som framfördes mot SLÖR-systemet har tyvärr visat sig berättigad, och även det ADB-register för folkbokföring och beskattning som riksdagen beslutade om 1975 har visat sig vara försett med alltför många bristfälligheter för att kunna få godkänt betyg. Det kan också erinras om överföringen av vissa av länsstyrelsernas traditionella arbetsuppgifter på skattområdet till riksskatteverket, inte minst då de ekonomiska kalkylerna för överföringen.

Vår kritik då och vår kritik nu har tyvärr visat sig alltför välbefogad. Inte i något avseende uppfyller det s. k. RS-projektet de ursprungliga löftena och förväntningarna. Därför kommer vi nu med vårt krav på en översyn, som då också skulle kunna leda till att värdefulla erfarenheter vunnas om hur missgrepp skulle kunna undvikas i framtiden. Under alla omständigheter är det av vikt att riksdagens möjligheter till kontroll av och insyn i den statliga datauppbyggnaden väsentligen förstärks. Varje förskjutning av ett beslut om översyn innebär ju ökade möjligheter till onödigt statligt slöseri och onödiga felsatsningar.

Organisationen av den automatiska databehandlingen inom statsförvaltningen och de övergripande riktlinjer som gäller för denna fastställdes av riksdagen 1963. Någon verklig prövning har faktiskt inte skett sedan dess. På den tiden var BESK en datamaskin av högsta klass, trots att den tog upp flera rum. Denna BESK motsvaras i dag av ett enda litet segment, några millimeter i storlek. Jag tycker att detta kan ge en liten fingervisning om hur tiden har rusat ifrån oss och om att vi åter måste försöka att åtminstone i någon mån komma i fatt utvecklingen och inte bara låta oss styras.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen 1 vid skatteutskottets betänkande nr 50.

Vi har också en reservation nr 2, där yrkandet avser tillgodoseendet av ett rättvisekrav. Om i en familj, där bägge makarna har inkomst, den ene maken har betalat in för mycket medan den andra i stället resterar i sina inbetalningar, tycker vi inte att den som resterar med inbetalningarna skall behöva betala kvarskatteavgift – om deras sammanlagda inbetalningar täcker den totala skatten. Vi tycker att detta är ett rättvisekrav och att man i dessa fall bör betrakta familjen som en enhet – inte som två individer. Sedan tycker jag

*Ändring i upp-
bördsförfarandet,
m. m.*

att det här hade varit lämpligt som en detalj i kampen mot krånglet och byråkratin.

Jag ber med dessa ord, herr talman, att få yrka bifall till reservationen 2.

Under detta anförande övertog förste vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

WILHELM GUSTAFSSON (fp):

Herr talman! Skatteutskottets betänkande 1978/79:50 behandlar regeringens förslag till nya regler för inbetalning och redovisning av skatt. De reformer på uppbörsområdet som förslaget innebär är en naturlig påbyggnad av den reformverksamhet i fråga om taxeringsorganisationen och taxeringsnämndernas verksamhet som riksdagen tidigare fattat beslut om.

Det nu framlagda förslaget söker utnyttja de möjligheter som det nya ADB-systemet för folkbokföring och beskattning ger till rationella och förenklade rutiner när det gäller uppörd och redovisning av olika slags skatter, och utskottet ansluter sig i princip till den allmänna uppläggning av redovisningssystemet som propositionen föreslår.

Inte heller de övriga förslag till ändringar i uppördsförfarandet som propositionen tar upp möter erinringar i mer än ett fall, och det gäller förseningsavgiften för uppördsdeklarationer. Propositionen har föreslagit 300 kr. med fördubbling av avgiften om anmäning utgått. Utskottet, som noterar att för försenade mervärdeskattedeklarationer gäller avgiftsnivån 100 kr. resp. 200 kr., menar att man bör sträva efter att få en viss enhetlighet i fråga om sådana här sanktioner. Därför föreslår utskottet att man stannar för samma restavgift när det gäller försenade uppördsdeklarationer. Men utskottet säger också att man utgår från att regeringen tar upp dessa avgiftsfrågor till en samlad bedömning i lämpligt sammanhang.

Två moderata reservationer har fogats till skatteutskottets betänkande. I reservationen 1 yrkas på en allmän översyn av det s. k. RS-projektet och folkbokföringens centrala organisation.

Det förefaller mig som om reservationerna är en fortsättning av den kritik som framfördes redan 1975, då riksdagen fattade besluten om ADB-registret för folkbokföring och beskattning. Då var man bl. a. från moderat håll kritisk mot att länsstyrelseuppgifter fördes till riksskatteverket, och man ifrågasatte om systemet skulle medföra effektivitets- och rationaliseringsvinster. Nu menar man att kritiken visat sig befogad och att en översyn därför är motiverad. Säkerligen kan man finna åtskilligt att kritisera under uppbyggnadstiden sedan 1975. Det vore underligt annars med en så genomgripande omorganisation. Utskottet finner dock att de förändringar som nu föreslås medför rationaliseringsvinster för myndigheterna och förenklingar och förbättringar också för arbetsgivarna. Och man bör väl ändå få köra i gång hela systemet innan man startar en mer allmän översyn. Hittills finns enligt utskottets mening inget som tyder på att det inte skulle ge resultat i fråga om rationalitet, effektivitet och förenklingar.

Jag yrkar därför avslag på reservationen 1.

Reservationen 2 handlar om beräkning av kvarskatteavgift och ränta för makar och barn. De regler som nu gäller infördes 1974 och förutsätter individuell beräkning. De skäl som man anförde för att inta den ställningen då var att inkomstbeskattningen numera i huvudsak är individuell och att det innebär enklare hantering, om man har individuell beräkning. Jag har därför litet svårt att förstå Kurt Söderströms påstående att det skulle innebära att man tar bort krångel, om man återgår till det gamla systemet. De skäl som ledde fram till ställningstagandet 1974 har enligt utskottets mening samma styrka i dag.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan och avslag på reservation 2.

KURT SÖDERSTRÖM (m):

Herr talman! Jag har den uppfattningen att vi vet sorgligt litet om ADB-området. Jag tror inte att vi på något annat område här i riksdagen skulle tolerera att man gick fram på det sätt som vi gjort där. Wilhelm Gustafssons argumentering har inte fått mig att ändra uppfattning i det fallet. Han sade i ett sammanhang att man behöver köra i gång systemet innan man gått igenom verksamheten i dess helhet. Det är också på det sättet man har gjort i flera andra fall, herr talman. Vi har då i vår diskussion här utgått från kostnader på ett par hundra miljoner, som sedan i slutskedet har blivit tusentals miljoner kronor. Vore det inte bättre att innan man kör i gång med en verksamhet utarbeta en ordentlig översikt över den i dess helhet, så att man vet vad man ger sig in på? Jag tror att vi skulle tjäna på det och vidhåller mitt yrkande om bifall till reservationen 1.

Låt mig bara säga om reservationen 2 att jag tycker att man i det där aktuella fallet skall se familjen som en enhet i beskattningshänseende, och det är det som är anledningen till att jag yrkar bifall till reservationen 2.

WILHELM GUSTAFSSON (fp):

Herr talman! De allmänna synpunkter som Kurt Söderström anför tror jag att vi har anledning att pröva i annat sammanhang. Vi har i olika omgångar diskuterat datalagen och användningen av ADB i övrigt, och dessa synpunkter bör tas upp i sådana sammanhang. Det system för taxering och uppbörd som det nu gäller är – låt mig säga så – halvvägs satt i sjön, och det vore orimligt att stoppa det nu och alltså inte fortsätta också med uppbördsförfarandet, för att i ett sammanhang kunna göra den utvärdering som säkerligen blir erforderlig. Att vi lekmän vet rätt litet om data håller jag med Kurt Söderström om.

Beträffande reservationen 2 tror jag att vi har redovisat våra synpunkter, och jag har därför inte mer att säga om den.

Överläggningen var härmed slutad.

Onsdagen den
23 maj 1979

*Ändring i upp-
bördsförfarandet,
m. m.*

Mom. 1 a och 1 b 1

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Mom. 1 b 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 1 av Kurt Söderström och Bo Lundgren, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Kurt Söderström begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller skatteutskottets hemställan i betänkandet nr 50 mom. 1 b 2 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av Kurt Söderström och Bo Lundgren.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Kurt Söderström begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 255
Nej - 46
Avstår - 1

Mom. 1 b 3 och 2-4

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Mom. 5 a

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 2 av Kurt Söderström och Bo Lundgren, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Kurt Söderström begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller skatteutskottets hemställan i betänkandet nr 50 mom. 5 a röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 2 av Kurt Söderström och Bo Lundgren.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Kurt Söderström begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 256
Nej - 47

Mom. 5 b-e och mom. 6-8

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

§ 16 Föredrogs

Socialförsäkringsutskottets betänkande

1978/79:26 angående uppskov med behandlingen av vissa ärenden till riksmötet 1979/80

Utskottets hemställan bifölls.

§ 17 Föredrogs finansutskottets betänkande 1978/79:37 angående verkställd granskning av riksbankens förvaltning år 1978 samt förslag om disposition av riksbankens vinst.

Punkten 1

Riksbankens kontroll av obligationsemissioner

Utskottet hade, förutom av fullmäktiges i riksbanken förvaltningsberättelse för år 1978 (redogörelse 1978/79:9), tagit del av de inom riksbanken hos fullmäktige och direktion under år 1978 förda protokollen.

Finansutskottet hade i denna punkt yttrat bl. a. följande:

”Vid granskningen av verksamheten år 1978 har fråga väckts om riksbankens rekommendation om vissa företags likviditetsplaceringar ligger inom ramen för bankens befogenheter. I cirkulär av den 16 november 1977 angav riksbanken att man ansåg att som allmän norm bör gälla att företag som avser att ta upp obligations- eller företagslån bör ha högst 20 % av sina likvida medel placerade utanför banksystemet. Denna rekommendation kritiserades, bl. a. i skrivelse från Sveriges Industriförbund, dels för att vara olämplig från ekonomiska utgångspunkter, dels för att stå i strid med grundlagen. Utskottet har inhämtat yttrande från konstitutionsutskottet för att utröna huruvida enligt konstitutionsutskottets mening riksbanken överskridit sina befogenheter genom att utfärda cirkuläret i fråga.

Konstitutionsutskottet anför i sitt yttrande (KU 1978/79:6 y) att då emissionskontrollen hittills grundat sig på en överenskommelse och inte på lag kan inte de villkor riksbanken tillämpar vid utövandet av denna kontroll betraktas som normgivning i grundlagens mening. Riksbanken kan således inte enligt konstitutionsutskottets mening genom den angivna normen anses ha överskridit sina befogenheter. Finansutskottet har för egen del ingen annan mening än konstitutionsutskottet.

Utskottet har vid sin granskning i övrigt av förvaltningsberättelsen och protokollen inte funnit något förhållande som påkallat särskilt yttrande från utskottets sida, vilket utskottet härmed får för riksdagen anmäla.”

Reservation hade avgivits av Knut Wachtmeister (m) och Rune Rydén (m) som ansett att den del av utskottets yttrande som började med ”Konstitutionsutskottet anför” och slutade med ”än konstitutionsutskottet” bort ha följande lydelse:

”Utskottet anser i likhet med vad som anförs i den avvikande meningen till

Nr 153

Onsdagen den
23 maj 1979

*Riksbankens kon-
troll av obliga-
tionsemissioner*

Onsdagen den
23 maj 1979

*Riksbankens kon-
troll av obliga-
tionsemissioner*

konstitutionsutskottets yttrande (KU 1978/79:6 y) att den 20/80-procentsregel, som riksbanken enligt cirkulär av den 7 november 1977 tillämpar för företag som ansökt om obligationsemission, saknar stöd i riksbankens överenskommelse år 1952 med de i emissionsverksamheten deltagande affärsbankerna liksom i lagen om kreditpolitiska medel. Den torde ej heller ha stöd i grundlagen. Utskottet anser att denna fråga har principiell betydelse, och det förhållandet att cirkuläret ej behandlades i riksbanksfullmäktige före utsändandet, vilket borde ha skett, finner utskottet anmärkningsvärt.

Finansutskottet har inte funnit att riksbanken i andra hänseenden förfarit olämpligt.”

RUNE RYDÉN (m):

Herr talman! I finansutskottets betänkande 1978/79:37 angående verkställd granskning av riksbankens förvaltning år 1978 samt förslag om disposition av riksbankens vinst har Knut Wachtmeister och jag reserverat oss mot införandet av den 20/80-procentsregel som riksbanken enligt cirkulär av den 7 november 1977 tillämpar för företag som ansökt om obligationsemission.

Jag skall helt kortfattat förklara bakgrunden till vår reservation.

I cirkuläret till emittentbankerna förklarade riksbanken att företag eller koncern som avsåg att ta upp obligations- eller förlagslån borde ha högst 20 % av sina i Sverige placerade likvida medel i annan form än bankinsättningar och därmed likställda placeringar. Rekommendationen i cirkuläret innebär i själva verket en förpliktelse för de berörda företagen att placera huvuddelen av sina likvida medel på räkning i bank, om de önskar få obligationslån.

Nu förhåller det sig så att bl. a. emissionskontroll och placeringsplikt är sådana kreditpolitiska medel som är underkastade särskild reglering, nämligen lagen om kreditpolitiska medel. De får då naturligtvis inte tillämpas på annat sätt än som anges i lagen.

Lagen har hittills inte varit i tillämpning såvitt gäller emissionskontroll, utan i stället gäller alltså en överenskommelse mellan riksbanken och de i emissionsverksamheten deltagande affärsbankerna som ingicks redan 1952. Produktionsföretagen fanns inte med där. Karakteristiskt för bestämmelserna om placeringsplikt är bl. a. att de endast omfattar bankinstitut och försäkringsbolag. Däremot är bestämmelserna om placeringsplikt inte tillämpliga på produktionsföretag. Riksbankens villkor om viss placeringsplikt för produktionsföretag har därför inte stöd i lagen om kreditpolitiska medel, och den överenskommelse från 1952 som finansutskottet stöder sitt yttrande på är inte heller tillämplig, då den ej gäller produktionsföretag.

Finansutskottet har begärt yttrande av konstitutionsutskottet angående de grundlagsmässiga aspekterna på riksbankens agerande, men inget yttrande har behandlats eller inforrats från statsrättsliga experter. Den enda expert som yttrat sig är professor Ole Westerberg på uppmaning av Sveriges industriförbund, och han talar emot riksbankens och finansutskottets uppfattning. Jag kan inte finna det annat än besvärande för utskottets ståndpunktstagande. Cirkuläret borde enligt riksbanken uppfattas som

”allmän norm”, men enligt 8 kap. 3 § regeringsformen kan sådan föreskrift endast meddelas genom lag, och delegation av sådan befogenhet kan blott ske enligt bemyndigande, givet av riksdagen i lag – detta enligt propositionen 1973:90 s. 209. Det är riksdagen som stiftar lagar och ingen annan.

Låt mig, herr talman, sluta med att uttala en förmodan att en liknande händelse inte kommer att inträffa igen efter den uppmärksamhet som riktats mot riksbankens agerande. Ur den synpunkten har diskussionen härom kanske varit till nytta!

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till reservationen.

BJÖRN MOLIN (fp):

Herr talman! De moderater som reserverat sig i finansutskottet och de moderater som anfört avvikande mening i konstitutionsutskottets yttrande hävdar att riksbanksfullmäktige genom utfärdandet av ifrågasvarande cirkulär skulle ha överskridit sina befogenheter och kommit in på normgivningsmakten.

Lagstiftningsmakten är enligt den nya grundlagen helt och hållet riksdagens angelägenhet. Riksdagen kan på vissa områden genom uttryckliga bemyndiganden överlämna beslut om normgivning till regeringen. Det kan också gälla föreskrifter om verkställighet av lag. Däremot har självfallet inte myndigheterna, vare sig de vanliga förvaltningsmyndigheterna eller riksbanken, någon fristående rätt att utfärda normer av generell natur. Frågeställningen i det här sammanhanget är alltså om det aktuella cirkuläret är att betrakta som en norm eller inte.

Den frågan bör man försöka besvara med utgångspunkt i lagen om kreditpolitiska medel, för vars verkställighet riksbanken har ansvar, bl. a. genom rätten att utfärda tillämpningsföreskrifter. Denna lag anger de instrument som står till riksbankens förfogande när det gäller att styra kreditmarknaden på det sätt som statsmakterna avsett med lagen. Med dessa instrument som utgångspunkt har riksbanken och kreditinstitutet alltså fört förhandlingar. Dessa förhandlingar har resulterat i en frivillig överenskommelse, varigenom samma syfte kan uppnås som man avsett att uppnå med lagen om kreditpolitiska medel. Därigenom har också vissa av de instrument som anges i lagen om kreditpolitiska medel inte behövt utnyttjas. Det är i det här perspektivet som den aktuella frågan skall ses.

Rune Rydén nämnde professor Westerberg. Denne har emellertid pekat på att det finns skäl både för och emot slutsatsen att det här skulle vara fråga om en norm.

Själv delar jag i det här avseendet konstitutionsutskottets uppfattning att det förhållandet, att riksbankens emissionskontroll hittills grundat sig på en överenskommelse och inte på lagen, inte innebär att de villkor som riksbanken tillämpar vid utövandet av sin kontroll skall betraktas som normgivning i grundlagens mening. Jag kan därför inte biträda den uppfattning som Rune Rydén har gett uttryck för, nämligen att det aktuella riksbankscirkuläret inte skulle ha stöd i grundlagen.

Herr talman! Jag reagerade litet grand när Rune Rydén sade att uppmärk-

Onsdagen den
23 maj 1979

*Riksbankens kon-
troll av obliga-
tionsemissioner*

samheten kring det här ärendet skulle påverka handläggningen i fortsättningen. Den slutsatsen får nog stå för Rune Rydén's egen räkning.

Finansutskottets granskning av det aktuella ärendet har inskränkts just till frågan huruvida de villkor som riksbanken ställt i det här cirkuläret är att hänföra till normgivning eller inte. Det har kommit till slutsatsen att det inte är normgivning.

Jag yrkar med detta bifall till finansutskottets hemställan.

RUNE RYDÉN (m):

Herr talman! Jag vill till Björn Molin säga att överenskommelsen med riksbanken angående emissionskontroll bara gäller banker och försäkringsbolag. Produktionsföretag är inte inkluderade i överenskommelsen och är alltså inte skyldiga att följa 20/80-procentsregeln.

Överläggningen var härmed slutad.

Propositioner gavs på dels att finansutskottets anmälan lades till handlingarna med godkännande av vad utskottet anfört, dels att denna anmälan lades till handlingarna med godkännande av vad som anförts i reservationen av Knut Wachtmeister och Rune Rydén, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Rune Rydén begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren lägger finansutskottets anmälan i betänkandet nr 37 punkten 1 till handlingarna med godkännande av vad utskottet anfört röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej läggs utskottets anmälan till handlingarna med godkännande av vad som anförts i reservationen av Knut Wachtmeister och Rune Rydén.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Rune Rydén begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 246
Nej - 44
Avstår - 4

Punkterna 2 och 3

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

§ 18 Föredrogs

Finansutskottets betänkande

1978/79:38 angående verkställd granskning av riksgäldskontorets förvaltning

Punkten 1

Lades till handlingarna.

Punkten 2

Utskottets hemställan bifölles.

Nr 153

Onsdagen den
23 maj 1979

§ 19 Föredrogs

Finansutskottets betänkande

1978/79:39 angående riksgäldskontorets organisation m. m. samt anslag för budgetåret 1979/80 till riksgäldskontoret

Utskottets hemställan bifölles.

§ 20 På förslag av förste vice talmannen beslöts att kammarens förhandlingar skulle fortsättas vid ett senare sammanträde.

§ 21 Förste vice talmannen meddelade att på föredragningslistan för nästa sammanträde skulle socialutskottets betänkanden nr 44 och 45, socialförsäkringsutskottets betänkande nr 24, jordbruksutskottets betänkande nr 30 samt skatteutskottets betänkanden nr 49 och 54 i nu angiven ordning uppföras främst bland två gånger bordlagda ärenden.

§ 22 Anmäldes och bordlades

Proposition

1978/79:222 om bidrag till allmänna studiecirkelar

§ 23 Anmäldes och bordlades

Motioner

1978/79:2711 av *Gunnar Olsson m. fl.*

1978/79:2712 av *Ulla Tillander* och *Kerstin Andersson* i Hjärtum

med anledning av propositionen 1978/79:197 om vårdutbildning inom högskolan

1978/79:2713 av *Nils Hjorth m. fl.*

1978/79:2714 av *Birger Rosqvist* och *Eric Rejdnell*

med anledning av propositionen 1978/79:218 om lag om förbud mot att under viss tid tillföra kärnreaktorer kärnbränsle, m. m.

§ 24 Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 23 maj

*Meddelande om
frågor*

1978/79:568 av *Bengt Fagerlund* (s) till industriministern om en plan för samhällsinsatser för glasindustrin, m. m.:

I näringsutskottets betänkande 1978/79:28 behandlades motionen 1978/79:1483 om åtgärder för att trygga sysselsättningen inom den svenska glasindustrin. Riksdagen godkände detta betänkande, vilket innebär att man ställde sig bakom utskottets uttalande om att en samlad plan för samhällets insatser på glasindustriområdet skall upprättas och att ökade statliga bidrag kan behövas till Glasforskningsinstitutet i Växjö. Utskottet utgick från att framtidsplaneringen vid de olika glasbruksföretagen sker i samverkan med de anställdas organisationer.

Med anledning av detta riksdagens uttalande vill jag ställa följande frågor till industriministern:

1. Kommer industriministern att medverka till att utredningsarbetet ordnas så att de fackliga organisationerna får tillfälle att direkt delta i arbetet med möjlighet att påverka detta?

2. När kan riksdagen vänta förslag om ökat stöd till Glasforskningsinstitutet i Växjö?

1978/79:569 av *Karin Ahrlund* (fp) till budget- och ekonomiministern om beskattningen av vissa barn:

Ansvar budget- och ekonomiministern att det är rimligt att ett föräldralöst barn med eget kapital skall beskattas hårdare, om förmyndaren har en egen förmögenhet?

1978/79:570 av *Alf Wennerfors* (m) till kommunikationsministern om överförande av Libers kartverksamhet till lantmäteriverket:

Ävsär statsrådet att fatta beslut om en sammanslagning av Libers kartverksamhet i Stockholm med lantmäteriverket i Gävle utan att först ha utrett de ekonomiska konsekvenserna?

1978/79:571 av *Börje Hörnlund* (c) till industriministern om förläggande till Skellefteå av en träutvecklingsenhet:

Den träbaserade industrin har stor betydelse för det norrländska näringslivet. Under många år har diskuterats och utretts en träutvecklingsenhet i Skellefteå. Regionstyrelsen för Umeå universitet har lämnat ett förslag till utformningen av en sådan enhet. Den s. k. Ångströmska utredningen har

övertägt förslaget. Det är enligt min mening av utomordentlig vikt att ett positivt beslut snarast fattas i denna fråga. Av denna anledning vill jag ställa följande fråga till industriministern:

Avser statsrådet att medverka till att en träutvecklingsenhet förläggs till Skellefteå?

§ 25 Kammaren åtskildes kl. 17.29.

In fidem

TOM T:SON THYBLAD

/Solveig Gemert

Nr 153

Onsdagen den
23 maj 1979

*Meddelande om
frågor*

Förteckning över talare

(Siffrorna avser sida i protokollet)

Onsdagen den 23 maj

Augustsson, Gillis (s) 72, 75
Bengtsson, Hugo (s) 96, 101, 103
Boo, Karl (c) 3
Clacson, Tore (vpk) 71, 113, 117, 119, 120
Fagerlund, Bengt (s) 106
Feldt, Kjell-Olof (s) 76
Fransson, Arne (c) 125
Gustafsson, Wilhelm (fp) 138, 139
Gustavsson, Bengt (s) 78
Hagberg, Lars-Ove (vpk) 25, 33, 35, 39, 40, 62, 64, 67, 70, 97, 102
Hambracus, Birgitta (c) 19, 22, 24, 33, 34, 39, 46, 47
Hjorth, Nils (s) 123
Huss, Erik, industriminister 65, 69, 70
Johansson, Filip (c) 47
Johansson, Sune (s) 103, 105
Jonsson, Elver (fp) 126
Lindkvist, Oskar (s) 111, 117, 119, 120
Lövenborg, Alf (apk) 43, 46, 47, 61, 63
Marklund, Eivor (vpk) 52
Molin, Björn (fp) 143
Nyquist, Yngve (s) 41
Rydén, Rune (m) 142, 144
Sjönell, Bengt (c) 79
Sträng, Gunnar (s) 54, 62, 64, 68, 69
Strömberg, Karl-Erik (fp) 116, 118, 120
Sundström, Sten-Ove (s) 49
Svanberg, Ingvar (s) 15, 21, 23, 33, 35, 74, 76
Svensson, Jörn (vpk) 128, 131, 132
Söderström, Kurt (m) 136, 139
Turesson, Bo (m) 79
af Ugglas, Margaretha (m) 24
Wachtmeister, Knut (m) 130, 132
Wästberg, Olle, i Stockholm (fp) 36, 40, 41
Ångström, Rune (fp) 99, 102, 103, 105, 106, 107